DİYARBAKIR

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMA

RAPORU

2016

DİYARBAKIR ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMA RAPORU

2016

YAZAR

METİN PEKGÖZ

İ.M.D

SUNUŞ

Bilgi çağının hâkim olduğu günümüzde; bilimde ve buna paralel olarak teknolojide sürekli değişim hayatımızın bir parçası haline gelmiştir. Bu değişime ayak uydurabilmek, iyi yetişmiş, nitelikli insan ve işgücü gücü ile mümkündür. Küreselleşmenin halen devam ettiği günümüzde, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizin ve ilimizin en öncelikli konularının başında istihdam ve nitelikli işgücü gelmektedir. İstihdamın arttırılması ve işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünün doğru ve zamanında temini ve rekabet gücünün maksimum olabilmesi için, işgücü piyasasının şimdiki ve gelecekteki ihtiyacının doğru belirlenebilmesi büyük önem arz etmektedir. Günümüzde gelişmiş ülkeler; işgücü piyasalarını, çalışma yaşamının tamamını, önceden belirlenen politikalar doğrultusunda yönlendirebilen ülkelerdir.

Sürekli ve hızlı gelişen teknoloji ile birlikte birçok sektörde ve meslek dalında yaşanan değişim ve gelişmelere paralel kendini geliştiren, değişime uyum sağlayan çalışanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Mevcut işgücünün değerlendirilmesi ve bu duruma uyum sağlaması için yeni çalışmalar yapılması ihtiyacını doğurmaktadır.

İşgücünün üretime katkısı açısından önemli gelişmeler yaşamaktayız. Ülkemiz ekonomisi, ileri teknoloji ve eğitimli işgücü ile gelecekte dünyanın en güçlü ülkeleri arasındaki yerini alacaktır.

Bu bilgiler ışığında İlimizin çalışma hayatının tüm sektörlerini doğrudan ilgilendiren nitelikli eleman açığını tespit etmek ve önümüzdeki yıllarda alınacak yerel istihdam politikası kararlarına fizibilite oluşturmak ve nitelikli işgücünü yetiştirmeyi hedef alan aktif istihdam politikalarının belirlenmesi amacıyla yerel düzeyde işgücü piyasasındaki mevcut durumu izlemek, değişimleri takip etmek ve bunların işgücü arz ve talebi üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak için Diyarbakır İşgücü Piyasası Talep Araştırması yapılmıştır. Bu araştırmayla, işverenlerimizin günümüzde ve gelecek dönemlerde hangi mesleklerde ne kadar elemana

ihtiyaç duyduklarını, eleman temininde güçlük çektikleri mesleklerin hangi mesleklerden oluştuğu ve belirlenen mesleklere eleman bulmakta / eleman temininde zorlanma nedenlerini belirlemek amacıyla Diyarbakır Çalışma ve İş Kurumu Müdürlüğümüzce işçi/işveren temsilcileri ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Yapılan bu çalışma ile işgücü piyasasının ihtiyaçları ve sorunları belirlenmeye çalışılmıştır.

Başta Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğümüz olmak üzere, ilgili kurum ve kuruluşlarımızca, İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulumuzun insan kaynaklarının geliştirilmesine yönelik aldığı/alacağı kararlar doğrultusunda düzenlenen mesleki eğitim faaliyetlerimizde, Diyarbakır İşgücü Piyasası Talep Araştırması sonuçlarından etkin bir şekilde yararlanılarak kamu kaynaklarının etkin ve verimli bir şekilde kullanılması sağlanacaktır.

Yapılan bu araştırma ve çalışmanın tamamlanmasında emeği geçenlere teşekkür ediyor, çalışmanın ilimize ve tüm ilgililere faydalı olmasını diliyorum.

Hüseyin AKSOY

Diyarbakır Valisi

ÖNSÖZ

Sosyal ve ekonomik hayatın en önemli sorunları arasında yer alan işsizliğin azaltılması ve istihdamın artırılmasına yönelik doğru istihdam politikaları geliştirebilmek için profesyonel bir yaklaşımla işgücü piyasasının iyi bilinmesi gerekmektedir.

Bu yaklaşımla bakıldığında son yıllarda ilimizin sanayi, ticaret ve sosyal yapısında hızlı değişimler ve gelişmeler yaşandığı, oldukça dinamik ve değişken bir yapıya sahip olan ilimiz işgücü piyasasının ihtiyaçlarını, beklentilerini, hedeflerini sağlıklı bir şekilde analiz etmek, gelecekteki istihdam ve işgücü politikalarını sağlam temellere oturtmak gerektiği önemli bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özellikle işgücünün talep yönünün ve gelecek kısa dönemde işgücünün eğilimlerinin ölçülmesi, ihtiyaç duyulan işgücünün eğitim ve becerilerinin tespit edilerek, işgücü arzı ve talebi arasındaki dengesizliğin hangi koşullarda ortadan kalkabileceğinin belirlenmesi ve bu dengesizliğin giderilmesine yardımcı olacak politika ve önerilerin geliştirilmesi hedeflenmiş ve bu anlamda Kurumsal olarak, aktif işgücü politikalarının tümüne veri sağlayabilecek bir çalışma yapılmıştır.

Müdürlüğümüzün kendi imkânlarıyla ve iş piyasa analizi konusunda eğitimli personel yönetiminde bir ekiple, Nisan-Mayıs 2016 referans döneminde gerçekleştirilen bu çalışma sonucunda, ilin temel işgücü durumu, işletmelerin istihdam yapısı, mevcut işsizlerin genel profili, işgücüne ihtiyaç duyulan ve temininde güçlük çekilen meslekler gibi İŞKUR İl Müdürlüğümüzün İşgücü Uyum Faaliyetlerine ışık tutacak işgücü piyasasının beklentilerine cevap verecek, çalışma hayatı için alınacak tüm kararları etkileyebilecek çok önemli bulguları ortaya çıkarmıştır.

Bu çalışmanın sonucunda çıkan raporun kitap şeklinde yayımlanmasının son derece faydalı olacağı düşünülmüştür. Bu bağlamda ilimiz İşgücü Piyasası Araştırma Raporu'nun Diyarbakır iş dünyasına ve çalışma hayatını organize eden Kamu Kurum ve kuruluşlarına yararlı bir kaynak olması temennisiyle emeği geçen başta Sayın Valime, Sayın Genel Müdürüme, İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulumuzun değerli üyelerine, katkı veren Sivil Toplum Kuruluşlarımıza, Üniversitemize, işverenlerimize Kamu Kurum ve Kuruluşlarımız ile tüm esnafımıza ve İl Müdürlüğümüzün değerli çalışanlarına şükranlarımı sunarım.

İsmail KOÇ

İl Müdürü

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ..... **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
ÖNSÖZ iii
İÇİNDEKİLER v
TABLOLAR LİSTESİ.....**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**i
ŞEKİLLER LİSTESİ .....**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**ii
KISALTMALAR ..... **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
YÖNETİCİ ÖZETİ .....**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**x
GİRİŞ ..... **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ 2
İŞKUR GÖSTERGELERİ 3
Kayıtlı İşsiz 3
Açık İşler 5
İşe Yerleştirmeler 7
Mesleki Eğitim Faaliyetleri 8
İşsizlik Ödeneği..... 10
İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI 12
İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM..... 13
İşyeri Verileri 14
Mevcut İstihdam 22
AÇIK İŞLER 26
TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER 45
GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ 52
SONUÇ 59
KAYNAKÇA 62
EKLER 63
EK 1: 2016 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU 63
EK 2: ÖRNEKLEME YAPILAN İLLER LİSTESİ ve ÖRNEK SAYILARI 71
EK 3: TANIM ve KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ.....73

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri (2008-2013) 2
Tablo 2: Mesleklere Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı (2015) 5
Tablo 3: Mesleklere Göre Açık İş Sayıları (2015) 6
Tablo 4: Mesleklere Göre İşe Yerleştirme Sayıları (2015) 8
Tablo 5: Kurs ve Kursiyer Göstergeleri (2010-2015) 9
Tablo 6: Yıllar İtibariyle İşsizlik Ödeneği Başvuru ve Hak Eden Sayısı (2010-2015)..... 10
Tablo 7: Mesleklere Göre İşsizlik Ödeneğini Hak Eden Sayıları (2015) 10
Tablo 8: Sektörlere Göre İşyerlerinin Sayıları..... 14
Tablo 9: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları 21
Tablo 10: Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı..... 23
Tablo 11: Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları..... 25
Tablo 12: İşyeri Yaşına ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı 25
Tablo 13: En Fazla Çalışanı Olan Meslekler 26
Tablo 14: Sektörlere Göre Açık İş Sayısı 27
Tablo 15: Sektörlere Göre Açık İş Oranı ve Açık İşi Olan İşyeri Oranı..... 28
Tablo 16: Açık İşlerde Sektörlere Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi 33
Tablo 17: Açık İş Arama Süresinin Cinsiyete Göre Dağılımı..... 34
Tablo 18: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeyleri ve Arama Kanalları İlişkisi..... 36
Tablo 19: Arama Kanallarından İstenen Becerilerin Sıralaması 37
Tablo 20: Meslek Gruplarına Göre Açık İş Sayısı 38
Tablo 21: Meslek Gruplarına göre Açık İş Oranları..... 39
Tablo 22: Açık İşlerin Meslek Gruplarına ve Cinsiyet Göre Dağılımı 39
Tablo 23: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceri Düzeyi 41
Tablo 24: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları 42
Tablo 25: En Fazla Açık İş Olan Meslekler ve Bu Mesleklerden İstenen Beceri Sıralaması..... 43
Tablo 26: Cinsiyet Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler 44
Tablo 27: Açık İşlerde Cinsiyete Göre İstenen Beceriler 45
Tablo 28: Sektörlere Göre Eleman Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı 47
Tablo 29: En Fazla Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler 48
Tablo 30: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri 51
Tablo 31: Mesleklere Göre Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri 52
Tablo 32: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri..... 53
Tablo 33: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi..... 54
Tablo 34: Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi..... 55
Tablo 35: En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler 56

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri (2008-2013) 2
Şekil 2: Yıllar İtibariyle Cinsiyete Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı (2010-2015) 4
Şekil 3: Yıllara Göre Açık İş Sayıları (2010-2015) 6
Şekil 4: Yıllar İtibari ile Cinsiyete Göre İşe Yerleştirme Sayısı (2010-2015) 7
Şekil 5: İşyerlerinin Yaşa Göre Dağılımı 15
Şekil 6: Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinin Sektörel Dağılımı 15
Şekil 7: Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinde Kadın İstihdamı 16
Şekil 8: Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerlerinin Sektörlere Göre Dağılımı 17
Şekil 9: Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerlerinde Kadın İstihdamı 17
Şekil 10: İhracat Yapan İşyerlerinin Sektörlere Göre Dağılımı 18
Şekil 11: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Durumuna Göre Arama Kanallarının Dağılımı ... 19
Şekil 12: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları 20
Şekil 13: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan İşyerlerinin Durumu 22
Şekil 14: Sektörlere Göre Ortalama Çalışan Sayıları 24
Şekil 15: Açık İşi Olan İşyeri Oranı 27
Şekil 16: TGÇM Durumuna Göre Açık İş Oranları 29
Şekil 17: İhracat, Part Time Çalışma, Vardiyalı Çalışma Yapma Durumuna Göre Açık İş Oranları 30
Şekil 18: Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi 30
Şekil 19: Açık İşlerin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı 31
Şekil 20: Açık İşlerin Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı 32
Şekil 21: Açık İşlerin Arama Süresine Göre Dağılımı 34
Şekil 22: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı 35
Şekil 23: Hizmetlerden Yararlanma Durumuna Göre Arama Kanallarının Dağılımı 37
Şekil 24: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı 46
Şekil 25: Sektörlere Göre Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı 46
Şekil 26: Meslek Gruplarına Göre Eleman Temininde Güçlük Çekilen Kişilerin Dağılımı 48
Şekil 27: TGÇM Nedenlerinin Dağılımı 49
Şekil 28: İşyeri Durumuna Göre TGÇM Nedenleri 50
Şekil 29: İşyeri Özellikleri Bakımından NİDO 57
Şekil 30: İşverenlerin Bir Yıl Sonraki İstihdam Değişim Beklentilerine Göre Beş Yıl Sonraki Beklentileri 58

KISALTMALAR

EUROSTAT	Avrupa Birliği İstatistik Ofisi
İEP	İşbaşı Eğitim Programı
İKO	İşgücüne Katılma Oranı
İO	İşsizlik Oranı
İPA	İşgücü Piyasası Araştırmaları
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
NACE	Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması
NİDO	Net İstihdam Değişim Oranı
RİP	Resmi İstatistik Programı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TYP	Toplum Yararına Program

YÖNETİCİ ÖZETİ

İşgücü piyasasını analiz etmek amacıyla hem arz hem de talep verilerini içeren bu raporda arz tarafının verilerini yayınlayan TÜİK'in rakamları ile İŞKUR'un idari kayıtlarında tuttuğu verilerinden hareket ederek işgücü piyasasının arz boyutu incelenmiştir. İşgücünün arz boyutunun ele alınmasında bir takım temel işgücü verileri bulunmaktadır. Ekonomik olarak aktif olan nüfusun, çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eden İşgücüne Katılma Oranı; çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranını ifade eden İstihdam Oranı ve toplam işsiz sayısının işgücüne oranını ifade eden İşsizlik Oranı işgücü arzına ilişkin temel eğilimleri barındırmaktadır. İl düzeyinde yayımlanan en son veri olan 2013 yılı verilerine göre Diyarbakır ilinde İşgücüne Katılım Oranı yüzde 37,2; İstihdam Oranı yüzde 30,2 ve İşsizlik Oranı yüzde 18,7 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranlarla birlikte Diyarbakır ili; işgücüne katılma oranı ve istihdam oranı bakımından Türkiye ortalamasının altında bulunmaktadır. İşsizlik işsizlik oranı bakımından ise Türkiye ortalamasının üstündedir. 2013 yılında Türkiye'de işsizlik oranı yüzde 9 olarak gerçekleşmiştir.

İşgücünün arz boyutuna ilişkin diğer veriler İŞKUR idari kayıtlarından üretilmektedir. Bu veriler Kurumun sunmuş olduğu hizmetler ile yürütmüş olduğu faaliyetlere ilişkindir. Diyarbakır ilinde 2015 yılında İŞKUR verilerine göre kayıtlı işsiz sayısı 50 bin 773'dür. Bu sayının yüzde 38,6'sı kadınlardan, yüzde 61,4'ü de erkeklerden oluşmaktadır. En fazla kayıtlı işsiz 19,147 kişi ile Beden İşçisi (Genel) mesleğinde bulunmaktadır. 2015 yılında Diyarbakır ilinde 17 bin 175 kişilik bir açık iş alınmış olup, en fazla açık iş Beden İşçisi (Genel) mesleğinde bulunmaktadır. İşe yerleştirme rakamı ise 2015 yılında 9 bin 346 kişi olarak gerçekleşmiştir. 2015 yılında İŞKUR tarafından işe yerleştirilenlerin yüzde 18,4'ünü kadınlar, yüzde 81,6'sını ise erkekler oluşturmaktadır. En fazla işe yerleştirme yapılan meslek ise Temizlik Görevlisi olmuştur. Diyarbakır İl Müdürlüğünce düzenlenen eğitim programları kapsamında ilk sırada İşbaşı Eğitim Programları gelmektedir. Toplam açılan programların yüzde 69,8'i bu programlardan oluşmaktadır. İşsizlik ödeneğini hak edenlerin kayıtlı olduğu ilk üç meslek ise Beden İşçisi (Genel), Büro Memuru (Genel) ve Temizlik Görevlisi meslekleri olmuştur.

İşgücü piyasasının talep boyutuna ilişkin verileri ise Diyarbakır İli İşgücü Piyasası Araştırması sonuçlarına göre değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında 1137 işyeri ziyaret edilmiştir. Bu işyerleri 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri olup il genelinde 17 sektörde tam sayım yapılmıştır. Diyarbakır ilinde 20+ istihdamlı işyerleri için toplam çalışan sayısı 44 bin 765 olarak tespit edilmiştir. Cinsiyet bağlamında ele alındığında ise 38 bin 391 çalışan erkeklerden, 6 bin 374 çalışan ise kadınlardan oluşmaktadır. Erkeklerin yüzde 24,1'i, kadınların ise yüzde 3,8'i İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektöründe istihdam edilmektedir. İl geneline bakıldığında her işyerinde ortalama olarak 39,4 kişi istihdam edilmektedir. Ortalama çalışan sayısı en fazla İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektöründedir. Diyarbakır ilinde en fazla çalışanı olan meslek grubu; Nitelik Gerektirmeyen Meslekler grubudur.

Diyarbakır ilinde açık iş oranı yüzde 0,5 olarak tespit edilmiştir. Türkiye genelinde ise açık iş oranı yüzde 1,5 olup, Diyarbakır ili açık iş oranı bakımından 1 puanlık bir farkla Türkiye ortalamasının altındadır. Açık iş oranının en yüksek olduğu sektör ise yüzde 2,9 ile Gayrimenkul faaliyetleri sektörüdür. Diyarbakır ilinde açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; en fazla açık işin Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda olduğu tespit edilmiş olup bu gruptaki açık iş sayısının toplam açık iş sayısı içindeki oranı yüzde 54,9'dır. Ayrıca açık iş oranının en yüksek olduğu meslek grubu yüzde 1,6 ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubudur. Diyarbakır ilinde en fazla açık iş olan meslekler; Makineci (Dikiş),Mermer İşçisi, Garson (Servis Elemanı),Büro Memuru (Genel),Emaye Cam İmal İşçisi, Kapıcı, Güvenlik Görevlisi, Beden İşçisi (Genel), Cnc Cam İşleme Makinesi Operatörü, Ön Muhasebecidir. İl genelinde açık işlerin yüzde 75,4'ü için Fark etmez eğitim düzeyi talep edilmektedir.

Diyarbakır ilinde temininde güçlük çekilen meslekleri sektörlere göre incelendiğinde en fazla Gayrimenkul Faaliyetleri sektöründe eleman temininde güçlük çekildiği görülmektedir. Bu sektördeki işyerlerinin yüzde 33,3'ü eleman temininde güçlük çekmektedir. Diyarbakır ilinde meslek gruplarına göre temininde güçlük çekilen kişilere bakıldığında en çok Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda yer aldıkları görülmektedir. Temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 45,5'i söz konusu meslek grubunda yer almaktadır. Diyarbakır ilinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında ilk sırada Makineci (Dikiş) mesleğinin yer aldığı görülmektedir. Bu mesleği sırasıyla Kamyon Şoförü ve Ahşap Mobilya İmalatçısı meslekleri takip etmektedir. Diyarbakır ilinde teminde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması yer almaktadır.

Türkiye genelinde işyerlerinin yüzde 17,7'si istihdamın artacağı yönünde cevap verirken Diyarbakır ilinde işverenlerin yüzde 12'si istihdamın artacağını öngörmüştür. İstihdamın azalacağını düşünen işveren oranı yüzde 3,2 iken, ülke genelinde yüzde 3,9 olarak öngörülmüştür.

GİRİŞ

Diyarbakır İşgücü Piyasası Araştırması sonucu derlenen veriler ile il işgücü piyasasının sorunlarına ışık tutulabilecektir. Alınacak kararların ve uygulamaya konulacak faaliyet ve projelerin etkinliği için bu araştırma sonucunda elde edilen verilerin kıymeti bir hayli büyüktür. Diyarbakır İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu da bu önemli bilgileri içeren ve il düzeyinde politika yapıcılarına ve karar alıcılara kaynak sağlamada büyük katkılar sağlayacak olan önemli bir çalışmadır. Zira etkin bir işgücü piyasası için işgücü piyasasının aktörlerini oluşturan işgücü ve işverenlerin piyasaya sundukları emeği ve piyasadan beklediklerini iyi analiz ederek niteliklerini ortaya koymak ilk adımı oluşturmaktadır. Daha sonra ise bu analizler neticesinde arz talep dengesini iyi kurmak ve işgücü politikalarını bu dengeyi sağlayacak şekilde bir zemine oturtturmak, istihdam ve işsizlik sorunlarıyla mücadele eden her bir kurum/kuruluşun gayesini oluşturmaktadır.

Bu bağlamda İşgücü Piyasası Araştırmaları sadece İŞKUR düzeyindeki politikalara değil, Türkiye'de işgücü piyasası konusuyla ilgilenen her kuruma önemli katkılar sağlamaktadır. İŞKUR, işgücü piyasasında aktif ve pasif istihdam politikalarında söz sahibi bir Kamu İstihdam Kurumu olarak İşgücü Piyasası Bilgi Formları aracılığıyla ve işverenlerle yüz yüze görüşme yöntemiyle İşgücü Piyasası Araştırmalarını gerçekleştirmektedir. Bu araştırma sonucunda Türkiye'de işgücü piyasasının talep boyutuna ilişkin en kapsamlı veri üreten kurum olarak İŞKUR'u görmekteyiz.

İşgücü piyasası talep verilerinin elde edilmesine yönelik çalışmalar Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri tarafından 2007 yılından beri periyodik olarak sürdürülmektedir. Her sene periyodik olarak yapılan bu araştırmalar kapsamında 2016 yılı için Diyarbakır ilinde 8 Nisan – 6 Mayıs 2016 tarihleri arasında saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Akabinde işgücü piyasasının arz ve talep boyutunu ele alan İşgücü Piyasası Araştırma Raporu hazırlanmıştır.

Bu rapor iki bölüm olarak ele alınmıştır.

Birinci bölümde, ilin işgücü piyasasını etkileyen temel unsurlardan işgücü göstergelerinin yanında İŞKUR verileri ile birlikte il işgücü piyasasının genel görünümü analiz edilmiştir. İkinci bölümde, İşgücü Araştırması sonuçları analiz edilerek Diyarbakır ilinin işgücü piyasasının talep yapısı ortaya konulmaktadır. İşgücü Piyasası Araştırmasının amacı işverenlerin mevcut istihdam ve açık işlerini tespit etmek, işgücü piyasasında mevcut ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimleri izlemektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

İşgücü bir ülkedeki emek arzını insan sayısı yönünden ifade eden bir kavramdır. Bir ülkedeki nüfusun üretici durumda bulunan yani ekonomik faaliyete katılan kısmıdır. İşgücünün çalışma hayatıyla buluştuğu piyasa koşullarına ise işgücü piyasası denmektedir. İşgücü piyasasının etkilendiği birçok faktör bulunmaktadır. Bu nedenle işgücü piyasasını çok yönlü değerlendirmek gerektiğinden analizler zorlaşmaktadır. İşgücü piyasası; nüfus, ekonomik yapı, sosyal yapı, eğitim yapısı, işgücü göstergeleri, yatırımlar, teşvikler, göç durumu gibi birçok faktörden etkilenmektedir.

Bu faktörleri incelerken kullanılan veri setlerinin tümünü iller bazında elde etmek mümkün değildir. Bu veri setlerinin büyük bir kısmı bölgesel veri setleridir. Bölgeler mümkün oldukça illerin sosyo-ekonomik yapıları dikkate alınarak bir araya getirilmeye çalışılsa da iller arası gelişmişlik endeksi dikkate alındığında bölgelerin oluştuğu iller arasında farklılıklar ortaya çıkabilmektedir. Türkiye İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) çerçevesinde 26 bölgeden oluşmaktadır.

Bu bölümde özellikle işgücü piyasasının arz yönü üzerinde durulmaya çalışılacaktır. Yukarıda da anlatıldığı gibi işgücü piyasasını birçok faktör etkilemektedir. Bu çalışmada bu faktörlerin hepsine yer verilmesi mümkün değildir. Bu nedenle Diyarbakır ilinin işgücü piyasası hakkında bilgi sahibi olunabilecek temel veriler ile İŞKUR verilerine yer verilecektir. Tablo 1'de Diyarbakır iline ait temel işgücü göstergeleri mevcuttur. 2008 yılından 2013 yılına kadar olan; işgücüne katılım oranı, istihdam oranı ve işsizlik oranı başlıkları altında oransal değerler ile Diyarbakır ilinin işgücü piyasası yorumlanmaya çalışılacaktır.

Tablo 1: İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri (2008-2013)

Yıllar/Göstergeler	İşgücüne Katılma Oranı	İstihdam Oranı	İşsizlik Oranı
2008	26,9	22,7	15,7
2009	32,7	26	20,6
2010	31,8	27,5	13,5
2011	30,6	28	8,6
2012	26,9	25	7,3
2013	37,2	30,2	18,7

Kaynak: TÜİK

İşgücü piyasasının en önemli unsurlarından biri de istihdamdır. Bir ülkedeki istihdamı gösteren en önemli verilerden biri de istihdam oranıdır. İstihdam oranı, çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa

oranıdır. Bu oran ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü göstermekte iken; yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdam politikalarının oluşturulmasında da kilit unsurdur.

İstihdam oranındaki değere bakılarak ülke ekonomisini pozitif veya negatif yönde değerlendirilmek mümkün değildir. Bunun yanında istihdam oranları değerlendirilirken çalışma saatleri, kayıt dışı istidam ve ücret gibi unsurlar da etkilidir.

Şekil 1: İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri (2008-2013)

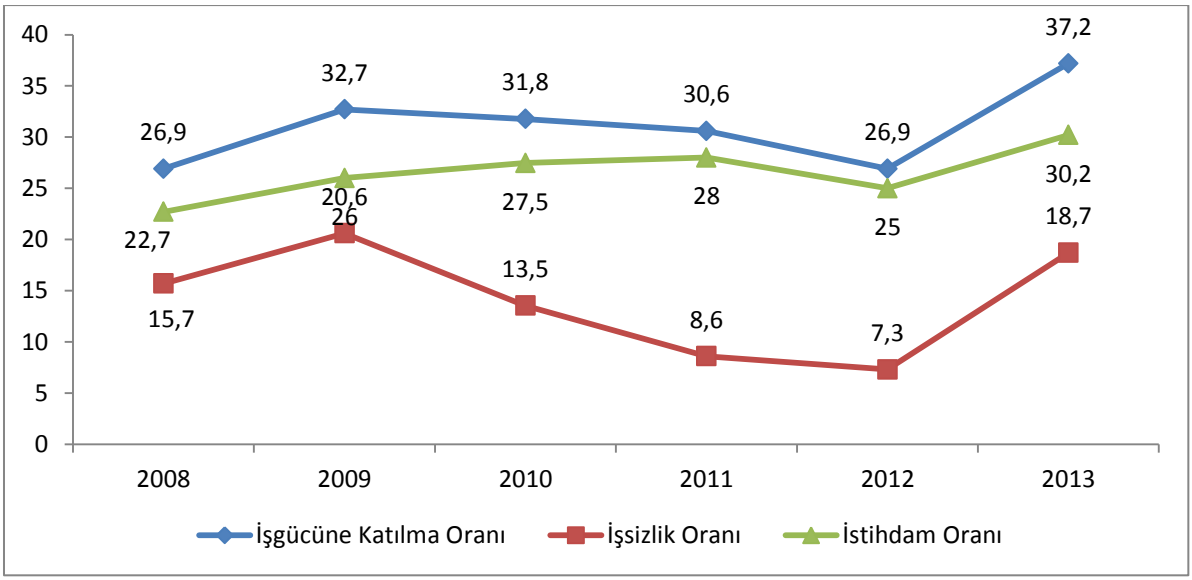

Kaynak: TÜİK

Diyarbakır iline ait ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan temel işgücü göstergeleri incelendiğinde, işsizlik oranında ciddi artış olduğu görüleceketir. İşsizlik oranı 2009 ve 2012 yılları arasında düzenli olarak düşmesine karşın 2013 yılında yüzde 18,7 olarak gerçekleşmiş ve 2009 yılında açıklanan orana yaklaşmıştır. Türkiye geneli 2013 yılında işsizlik oranı yüzde 9,7 olarak gerçekleşmiş ve Diyarbakır'daki işsizlik oranı ise bu oranın çok üstünde gerçekleşmiştir.

İşgücüne katılma ve istihdam oranı 2008 yılından bu yana en yüksek seviyeye, 2013 yılında ulaşmıştır. 2013 yılında işgücüne katılan kişilerin sayısı, istihdam edilenlerin sayısından fazla olduğu, oranlar üzerinden görülmektedir.

İŞKUR GÖSTERGELERİ

İŞKUR göstergeleri Kurumun idari kayıtlarından oluşmakta olup İŞKUR'un hedef kitlelerine sunmuş olduğu hizmetlerinin verilerinden hareketle istatistik alt yapısında derlediği rakamları içermektedir. Kurumun hizmetlerinden yararlanmak için Kuruma kayıt yaptıran kişilerin yaş, cinsiyet, sosyal durum, eğitim durumu, sektör ve meslek bilgisi bağlamında oldukça detaylı bilgisine ulaşılabilmektedir.

Kayıtlı İşsiz

Kayıtlı işsizler, işsiz olup İŞKUR'a iş aramak için başvuruda bulunan kişileri kapsamaktadır. Bir kişi Kuruma kayıt olduktan sonra 12 ay boyunca herhangi bir işlemde bulunmazsa kayıtlarda aktif durumdan pasif duruma geçmektedir. Daha önce 18 ay olarak belirlenen aktif kayıtta kalma süresi 2016 yılı Ocak ayı ile birlikte 12 aya düşürülmüştür. Şekil 2'de yıllar itibariyle Diyarbakır ili için İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin cinsiyete göre dağılımı verilmiştir.

Şekil 2: Yıllar İtibariyle Cinsiyete Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı (2010-2015)

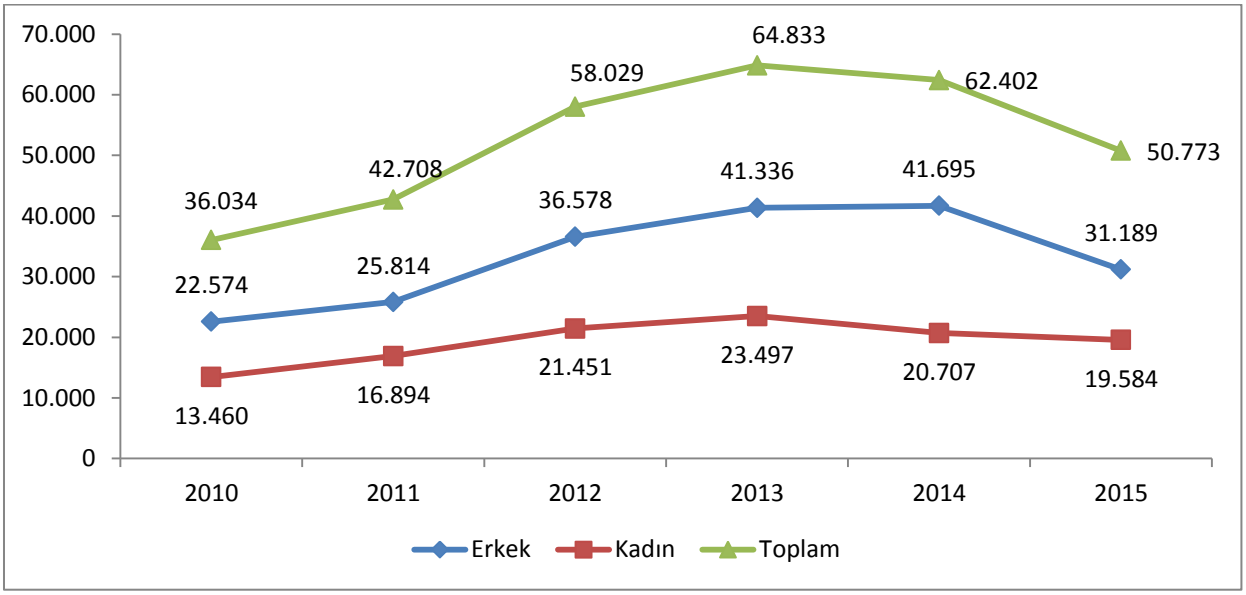

Kaynak: İŞKUR

2010 yılında Diyarbakır ilinde İŞKUR'a kayıtlı işsiz 36 bin 34 kişinin 22 bin 574'ü erkeklerden, geri kalan 13 bin 460 kişisi ise kadınlardan oluşmaktadır. 2015 yılında ise toplam 50 bin 773 kişi işsiz olarak kayıtlarda yerini almıştır. Kadın-erkek işsiz oranı ise nerdeyse aynı oranda artmıştır. Yıllar itibariyle toplam kayıtlı işsiz sayısında artış eğilimi dikkati çekmektedir. 2015 yılındaki düşüşün nedeni ise 2015 yılı içinde kayıtlı işsiz sorgulamalarında SGK kayıtlarının da baz alınması yöntemine geçilmesidir. Bu gelişmenin, İŞKUR olarak işsizlere daha doğru ve etkin politika üretmek noktasında faydalı olacağı düşünülmektedir.

Yıllar itibariyle kadın ve erkek dağılımları incelendiğinde dikkati çeken nokta kadınların kayıtlı işsiz olarak İŞKUR kayıtlarındaki önemli artışıdır. 2010 yılında 13 bin 460 kadın kayıtlarda işsiz olarak yer almışken bu sayı 2015 yılında yüzde 68,7 oranında artışla 19 bin 584'e yükselmiştir. Bu noktada yukarıda da bahsedilen SGK sorgulamalarından sonra kayıtlı işsiz sayısında kadınların erkeklere nazaran daha fazla yer alması ilk başta olumsuz gibi görünse de aslında daha fazla kadının yıllar içinde

işgücü piyasasına katılması ve emeğini sunmak istemesi Diyarbakır işgücü piyasası açısından önemli bir husustur.

Tablo 2: Mesleklere Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı (2015)

Meslekler	Kayıtlı İşsiz
Beden İşçisi (Genel)	19.147
Büro Memuru (Genel)	3.341
Beden İşçisi (Temizlik)	1.861
Temizlik Görevlisi	1.539
Tarım İşçisi (Tarla Ürünleri)	978
Satış Danışmanı	646
Garson (Servis Elemanı)	645
Aşçı	583
Şoför-Yük Taşıma	551
Sekreter	548
Diğer Meslekler	20.934
Toplam	50.773

Kaynak: İŞKUR

Tablo 2'de Diyarbakır ilinde mesleklere göre kayıtlı işsiz sayıları mevcuttur. En fazla kayıtlı işsizin olduğu İlk 10 meslek içerisinde ilk sırada Beden İşçisi (Genel) mesleği yer almakta olup bu meslekte Diyarbakır ilinde Kuruma kayıtlı 19 bin 147 işsiz bulunmaktadır. Bu mesleği Büro Memuru (Genel) ve Beden İşçisi (Temizlik) gibi meslekler takip etmiştir. Diyarbakır ilinde işsiz olarak kayıtlı olan kişiler içerisinde ilk sıraları bu mesleklerin alması, üretime dayalı imalat sanayinin ağırlıkta olması bunun yanı sıra tüm sektörlerde idari işlerde eleman gereksinimden kaynaklanmaktadır.

Açık İşler

Açık iş; en basit tanımlama ile Kuruma işverenler tarafından verilen işgücü talebidir. Açık iş sayısının artması kendisini işe yerleştirmede göstermekte ve işverenlerin İŞKUR ile çalışma isteklerinin arttığı yönünde izlenim vermektedir.

Şekil 3: Yıllara Göre Açık İş Sayıları (2010-2015)

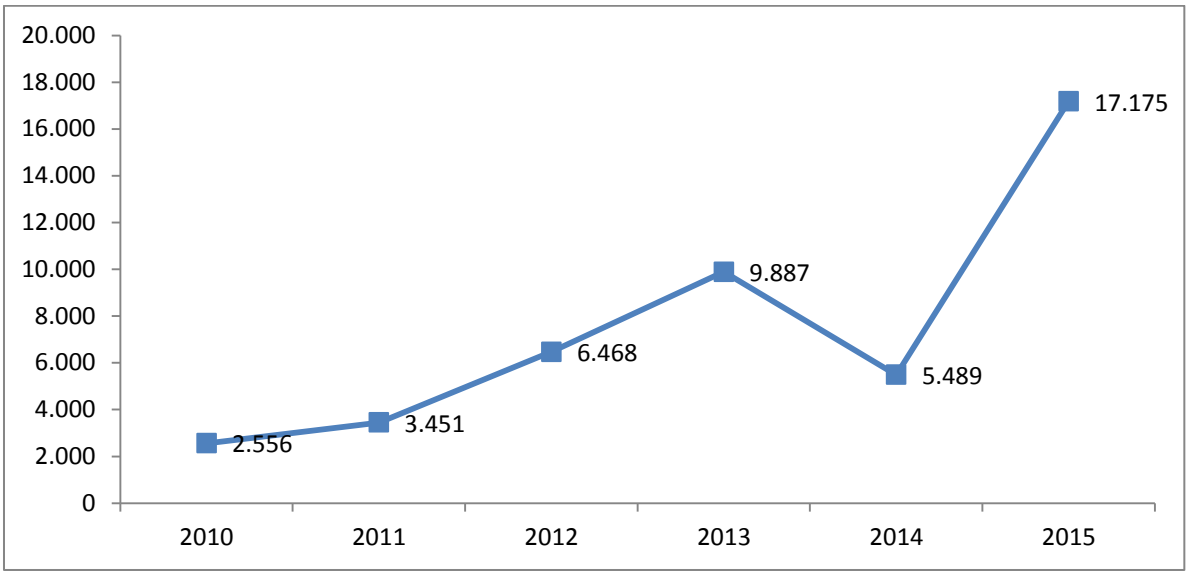

Kaynak: İŞKUR

Şekil 3'te görüleceği üzere 2010 yılında 2 bin 556 kişilik işgücü talebi alınmışken bu sayı 2015 yılına gelindiğinde 17 bin 175 kişiye yükselmiştir. Bu yükseliş eğiliminin arkasında İŞKUR'un işverenler nezdinde tanınırlığının ve İŞKUR hizmetlerinin çeşitlenmesi ile işverenlerin İŞKUR ile olan çalışma isteklerinin artışı yer almaktadır.

Tablo 3: Mesleklere Göre Açık İş Sayıları (2015)

Meslekler	Açık İş
Beden İşçisi (Genel)	2.752
Temizlik Görevlisi	2.720
Güvenlik Görevlisi	1.637
Beden İşçisi (Temizlik)	1.047
İnşaat Mühendisi	1.007
İnşaat Teknolojisi Teknikeri	1.004
Veri Giriş Kontrol İşletmeni	653
Makineci (Dikiş)	595
Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	535
Müşteri Temsilcisi	279
Diğer Meslekler	4.946
Toplam	17.175

Kaynak: İŞKUR

Diyarbakır ilinde 2015 yılında 17 bin 175 kişilik açık iş, işverenler tarafından İŞKUR'a iletilmiştir. Bu sayının içinde ilk 3 sırada Beden İşçisi (Genel), Temizlik Görevlisi ve Güvenlik Görevlisi meslekleri yer almıştır.

İşe Yerleştirmeler

İşe yerleştirme sayılarının artışı için işverenlerden alınan açık işlerin artışının önemli olduğu bilinmektedir. Diyarbakır ilinde de açık iş sayılarının artışı ile beraber işe yerleştirme rakamlarında da artış eğilimi göze çarpmaktadır.

Şekil 4: Yıllar İtibari ile Cinsiyete Göre İşe Yerleştirme Sayısı (2010-2015)

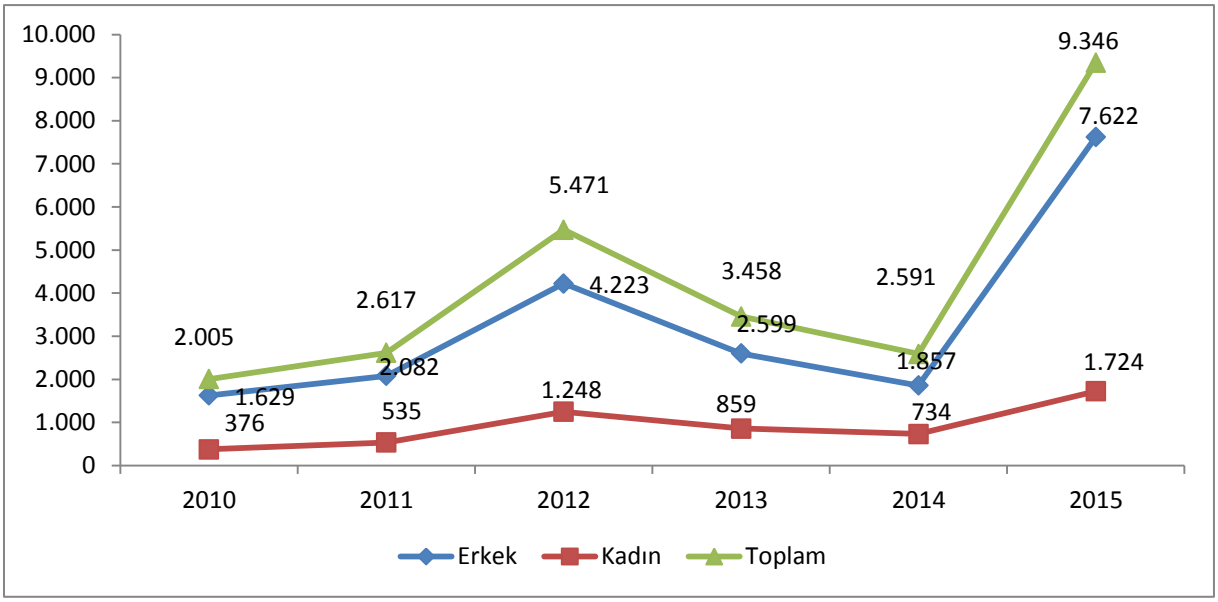

Kaynak: İŞKUR

2010 yılındaki işe yerleştirme sayısı 2 bin 5 olan Diyarbakır ilinde işe yerleştirilenlerin 1 bin 629'u erkeklerden, geri kalan bin 376 kişi ise kadınlardan oluşmaktadır. Bu rakamlar özellikle 2012 yılında düşüş eğiliminde olmasına karşın daha sonra 2015 yılına değin artış göstermiştir. 2015 yılında Diyarbakır ilinde 9 bin 346 kişi İŞKUR tarafından işe yerleştirilmiştir. Bu sayının yüzde 81,5'ni erkekler, yüzde 19,5'ini ise kadınlar oluşturmaktadır.

Şekil 4'te görüleceği üzere 2012 yılında işe yerleştirme rakamlarında belirgin bir düşüş yaşanmıştır. İŞKUR olarak her koşulda ekonomideki potansiyel olamasa da fiili açık işleri mümkün olduğunca Kuruma kazandırıp, İŞKUR üzerinden iş arayan kayıtlı işgücü ile eşleştirmek işgücü piyasasında etkinliği arttırmak adına önemlidir. Bu durum da doğal olarak istatistiklere işe yerleştirme olarak yansımaktadır.

Tablo 4: Mesleklere Göre İşe Yerleştirme Sayıları (2015)

Meslekler	İşe Yerleştirme
Temizlik Görevlisi	2.171
Beden İşçisi (Genel)	1.930
Güvenlik Görevlisi	1.321
Beden İşçisi (Temizlik)	901
Veri Giriş Kontrol İşletmeni	304
Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	287
Şoför (Yolcu Taşıma)	231
Garson (Servis Elemanı)	201
İlaçlamacı (Bitki Zararlıları İle Mücadele)	118
Satış Temsilcisi / Plasiyer	118
Diğer Meslekler	1.764
Toplam	9.346

Kaynak: İŞKUR

Diyarbakır ilinde mesleklere göre iş yerleştirme sayılarına bakıldığında ilk 3 sırayı Temizlik Görevlisi, Beden İşçisi (Genel) ve Güvenlik Görevlisi mesleği almaktadır. İşe yerleştirme sayılarına ve mesleklerdeki farklılıklara bakıldığında Diyarbakır ilinde farklı mesleklere talep duyulmaktadır.

Mesleki Eğitim Faaliyetleri

İŞKUR, aktif işgücü piyasası programları aracılığıyla işgücü piyasasında becerileri eskimiş ya da hiçbir niteliği olmayan işgücüne beceri kazandırarak daha kolay iş bulmasına imkân vermekte ve işsizlikten istihdama geçişi kolaylaştırmaya çalışmaktadır.

Aktif işgücü piyasası programları içerisinde bulunan mesleki eğitim kursları, işbaşı eğitim programları ve girişimcilik eğitim programları ile işgücüne nitelik kazandırmaktadır. Toplum yararına programlar ise işsizliğin yoğun olduğu yerlerde ve dönemlerde işgücünün, işgücü piyasasından uzak kalmasını önlemede önemli bir araçtır.

Tablo 5'te İŞKUR'un aktif işgücü piyasası programları kapsamında Diyarbakır ilinde gerçekleştirdiği faaliyetlerin verileri yer almaktadır.

Tablo 5: Kurs ve Kursiyer Göstergeleri (2010-2015)

Yıllar	Aktif İşgücü Programları								Toplum Yararına Programlar	
	Mesleki Eğitim Kurs Sayısı	Mesleki Eğitim Kursiyer Sayısı	İEP Program Sayısı	İEP Katılımcı Sayısı	Girişimcilik Eğitimi Program Sayısı	Girişimcilik Eğitimi Katılımcı Sayısı	Toplam Kurs Sayısı	Toplam Kursiyer Sayısı	TYP Sayısı	TYP Katılımcı Sayısı
2010	138	4.358	17	64	0	0	155	4.422	18	1.185
2011	188	5.554	54	278	0	0	242	5.832	52	1.212
2012	189	6.721	44	304	0	0	233	7.025	142	7.299
2013	93	2.673	172	720	0	0	265	3.393	132	8.725
2014	78	1.736	403	882	6	320	487	2.938	185	11.122
2015	126	3.478	756	1.719	16	574	898	5.771	184	14.740

Kaynak: İŞKUR

2015 yılında aktif işgücü piyasası programı kapsamında toplam 898 kurs düzenlenmiş olup bu kurslardan 5 bin 771 kişi faydalanmıştır. Bu sayılarda 2010 yılına göre önemli ölçüde artış meydana gelmiştir. 2010 yılında 155 kurs düzenlenirken 2015 yılında bu sayının 898'lere çıkması ve aynı zamanda 2010 yılındaki kursiyer sayısı 4 bin 422 iken 2015 yılında 5 bin 771 kişi olması İŞKUR'un kurslarının daha çok kişiye beceri kazandırdığını ve işgücü piyasasında etkinliğini arttırdığını göstermektedir.

Bu süreçte işbaşı eğitim programlarında da önemli bir artış yaşanmıştır. İşverenler tarafından oldukça rağbet gösterilen işbaşı eğitim programları, katılımcılar açısından da pratik eğitim almaları ve işyerinde tecrübe kazanarak sonrasında daha kolay iş bulmaları açısından önemli bir aktif işgücü programı olarak karşımıza çıkmaktadır. 2010 yılında 17 programın açıldığı ve bu programlardan 64 katılımcının faydalandığı görülmekteyken, 2015 yılında 756 program açılmış ve bin 719 kişi işbaşı eğitim programlarından katılımcı olarak yararlanmıştır.

Mesleki eğitim kurslarından ise 2015 yılında 126 kurs düzenlenmiş olup bu kurslardan 3 bin 478 kişi faydalanmıştır.

Diğer bir aktif işgücü hizmeti olan girişimcilik eğitim programı kapsamında 2010 yılında hiç kurs düzenlenmemişken bu sayı 2015 yılında 16 olup ve katılımcı sayısı da 574 olmuştur. Girişimcilik eğitim programları vasıtasıyla İŞKUR, kendi işini kurmak isteyenlerin de yanında olarak girişimcilik konusunda destek sağlamaktadır.

Toplum yararına programlar dâhilinde ise 2015 yılında 184 program düzenlenmiş olup bu programlardan 14 bin 740 kişi faydalanmıştır.

İşsizlik Ödeneği

İşsizlik sigortası, kişinin bir işyerinde çalışırken; çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen, kendi istek ve kusuru dışında işini kaybetmesi halinde uğradıkları gelir kayıplarını kısmen de olsa karşılayabilmek için, sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren sigorta koludur. Diyarbakır ilinde 2015 yılında toplam 8 bin 662 kişi işsizlik ödeneğine başvurmuş, bu kişilerden 5 bin 482'si işsizlik ödeneği almaya hak kazanmıştır. İşsizlik ödeneğine başvuru ve hak eden sayısı yıllar itibari ile artmıştır.

Tablo 6: Yıllar İtibariyle İşsizlik Ödeneği Başvuru ve Hak Eden Sayısı (2010-2015)

Yıllar	İşsizlik Ödeneği Başvuru Sayısı	İşsizlik Ödeneği Hak eden Sayısı
2010	2.505	2.364
2011	3.136	2.772
2012	4.219	3.244
2013	6.284	4.763
2014	7.177	4.793
2015	8.662	5.482

Kaynak: İŞKUR

Tablo 7'de ise işsizlik ödeneğini hak edenlerin meslek bilgileri yer almaktadır. İşsizlik ödeneğini hak edenler içerisinde ilk sırada Beden İşçisi (Genel) mesleğindekiler bulunmaktadır.

Tablo 7: Mesleklere Göre İşsizlik Ödeneğini Hak Eden Sayıları (2015)

Meslekler	İşsizlik Ödeneği Hak Edenler
Beden İşçisi (Genel)	1.319
Büro Memuru (Genel)	330
Temizlik Görevlisi	133
Şoför-Yük Taşıma	105
Aşçı	95
Beden İşçisi (Temizlik)	91
Garson (Servis Elemanı)	90
Satış Danışmanı	78
Muhasebeci	75
Şoför (Yolcu Taşıma)	73
Diğer Meslekler	3.093
Toplam	5.482

Kaynak: İŞKUR

Diyarbakır ili işgücü piyasası Beden İşçisi (Genel)mesleği ön planda olduğu önceki tablolarda görülmekteydi. İşsizlik ödeneğini hak edenler içinde de bu mesleğin ön planda olduğu görülmektedir. Tablo 7'den anlaşılacağı üzere birkaç meslek haricinde daha çok nitelik gerektirmeyen mesleklerde işsizlik ödeneği alma durumu mevcuttur. Bu durum da meslek sahibi olan kişilerin daha az iş kaybına uğradıkları anlamına gelmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

İşgücü piyasasında arz ve talep dengesinin kurulması yolu ile daha etkin işleyişi sağlamak adına işgücü piyasasındaki gelişmeleri takip etmek önemli bir konuyu oluşturmaktadır. İşgücü piyasasında işgücü arzı ve talebinin niteliklerini ortaya çıkarmak ise söz konusu etkin işleyişin ön şartı olarak kabul edilmektedir. İşgücü arzında görülen fazlalıklara rağmen hala belirli alanlarda işgücü sıkıntısı çekilmekte, nitelik uyumsuzluğu sonucu işsizlik azalış eğilimine girememektedir. Bu sorun da gelişmiş ülkelerin dahi işgücü piyasasında en çok sıkıntı çektiği konuların başında gelmektedir.

İşgücü piyasasında eşleştirme hizmetlerinde yaşanan bu tür sıkıntıları bertaraf edebilmek için işgücünün istihdam edilebilirliğini arttırmak odak nokta olarak ortaya çıkmasına rağmen ilk önce işgücü piyasasının gerçek ihtiyaçlarını tespit etmek önemlidir. Bunun sebebi işgücü piyasasının ihtiyacı olmamasına rağmen söz konusu alanda işgücü yetiştirilmesi gibi etkin olmayan faaliyetlerde bulunmanın yarattığı etkinlik problemi olarak söylenebilir. Belirli bir alanda işgücü ihtiyacı var mı? İhtiyaç varsa kaç kişilik açık iş mevcut? Hangi beceriler aranmakta? Bir mesleğin temininde güçlük çekiliyorsa bunun sebebi işe başvuru yapılmaması mı, gerekli niteliğe sahip olunamadığından mı ya da ücret ve çalışma koşulları beğenilmediği için mi? Bu soruların cevaplarına ulaşmak, etkin bir eşleştirme hizmeti için zaruri görünmektedir. Bu sebeple işgücü piyasasının talep boyutunun ele alınıp, Kurum politikalarına yön vermesi için çok ciddi çalışmalar yapılmaktadır. İşgücü piyasasının arz yönünü ele alan ve istatistiklerini yayımlayan Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), bu çalışmalarını Sürekli Hane halkı İşgücü Anketleri aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Talep tarafına ilişkin ise İŞKUR'un İşgücü Piyasası Araştırmaları bu alandaki boşluğu kapatmaya yöneliktir. Bu bağlamda işgücü piyasasının seyrini izlemek, değerlendirmek ve beklentileri açığa çıkarmak amacıyla İşgücü Piyasası Araştırması yapılmaktadır.

4904 sayılı Kanunda Türkiye İş Kurumuna verilen görevlere istinaden işgücü piyasası ihtiyaçlarının tespit edilmesi amacıyla Türkiye İş Kurumunca 2007 yılından beri İşgücü Piyasası Araştırmaları (İPA) periyodik olarak sürdürülmektedir. Değişik yöntemler kullanılarak 2007'den beri devam ettirilen araştırmalar 2009 yılından itibaren yılda iki defa yapılmaya başlanmıştır. İşgücü piyasası araştırmaları 2011 yılı ikinci yarısından itibaren TÜİK işbirliğiyle devam etmektedir.

Bu çalışmaların temel amaçları, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve

gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmek şeklindedir. Bu çalışmanın önemli amaçlarından biride İŞKUR dışında da diğer kurum ve kuruluşların işgücü talebi hakkında bilgi ihtiyacını karşılamaktır.

Türkiye İş Kurumu, 2016 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 8 Nisan – 6 Mayıs 2016 tarihleri arasında Türkiye genelinde 88 bin 966 işyeri ziyaret edilerek yüze görüşme yöntemiyle veri derlenmiştir. TÜİK İşyeri Kayıtları Sistemi altlık kullanılarak Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev. 2 sınıflandırmasına göre Tarım, Kamu Yönetimi ve Savunma; Zorunlu Sosyal Güvenlik, Hane Halklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri ile Uluslararası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri dışındaki 17 alt sektörde yer alan ve 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri için 77 ilde tamsayım, 4 ilde (Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa) örneklem yöntemiyle çalışılmıştır. 2-9 ile 10-19 arası çalışanı olan işyerlerinde ise Türkiye geneli sonuç alabilmek için örneklem yöntemiyle sahaya çıkılmıştır. Bu tabakalarda il düzeyinde bir sonuç elde edilmemiştir.

İşyerleriyle, Kurum personeli tarafından yüz yüze görüşme yöntemiyle gerçekleştirilen "İl İşgücü Piyasası Araştırması İşyeri Bilgi Formu" kapsamında,

- Temel işyeri bilgileri
- Mevcut istihdam bilgileri (Cinsiyet, Meslek)
- Açık iş (Meslek, Talep Edilen Eğitim ve Beceri düzeyleri, Arama Kanalı, Cinsiyet, Arama Süresi)
- Temininde güçlük çekilen meslekler (Meslek, Güçlük Çekme Nedeni)
- 30 Nisan 2017 tarihleri itibariyle artış/azalış olacağı düşünülen mesleklere ilişkin sorular sorulmuştur.

İŞYERLERİ ve MEVCUT İSTİHDAM

İşyerleri ve Mevcut İstihdam bölümünde Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırması kapsamında bulunan işyerleri ile işyerlerinde çalışanlar üzerinde durulmaya çalışılacaktır. İşyerlerinin kuruluş yılı, İŞKUR hizmetlerinden yararlanma durumu ve hangi tür hizmetlerden yararlandığı, işyerlerinin vardiyalı çalışma yapma durumları, ihracat yapıp yapmama durumları ile part-time çalışanının bulunup bulunmadığı durumlarına ilişkin toplanan bilgilere yer verilecektir. Çalışma kapsamında Diyarbakır ilinde 1137 işyeri için veri derlenmiştir. Bu işyerlerinde 44 bin 765 çalışan tespit edilmiştir.

İşyeri Verileri

Diyarbakır ilinde 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri için veri üretilmiştir. Tablo 8'de Diyarbakır ilinde araştırma kapsamında olan işyerlerinin sektörel dağılımı incelenecektir.

Tablo 8: : Sektörlere Göre İşyeri Sayıları

Sektörler	İşyeri Sayısı
İnşaat	377
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	191
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	137
İmalat	135
Ulaştırma ve depolama	66
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	46
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	44
Eğitim	37
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	31
Madencilik ve taş ocakçılığı	23
Diğer hizmet faaliyetleri	18
Bilgi ve iletişim	10
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	6
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	5
Gayrimenkul faaliyetleri	5
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	4
Finans ve sigorta faaliyetleri	2
Genel Toplam	**1137**

Kaynak: İPA 2016

Diyarbakır ilinde İnşaat sektörü, İmalat sektörü ve İdari ve destek hizmet faaliyetlerinin önemi, İşgücü Piyasası Araştırmalarında da ortaya çıkmıştır. Diyarbakır ilindeki çalışma kapsamına giren işyerlerinin yüzde 33,1'i İnşaat sektöründe yer almaktadır. Diğer bir ifadeyle İnşaat sektörü Diyarbakır ili için önde gelen bir sektör durumundadır. İnşaat sektöründen sonra en fazla işyeri Toptan ve perakende ticaret sektöründe faaliyet göstermektedir. Araştırma kapsamında il genelinde yer alan işyerlerinin yüzde 16,7'si bu sektörde bulunmaktadır.

En az işyeri ise Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründe bulunmaktadır. Ayrıca bu araştırma işyeri bazlı bir araştırma olup mutlaka istihdamı 20'den az olan bir Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründe bulunan banka şubesi mevcut olacağından verilerin düşük olması doğaldır.

Şekil 5: İşyerlerinin Yaşa Göre Dağılımı

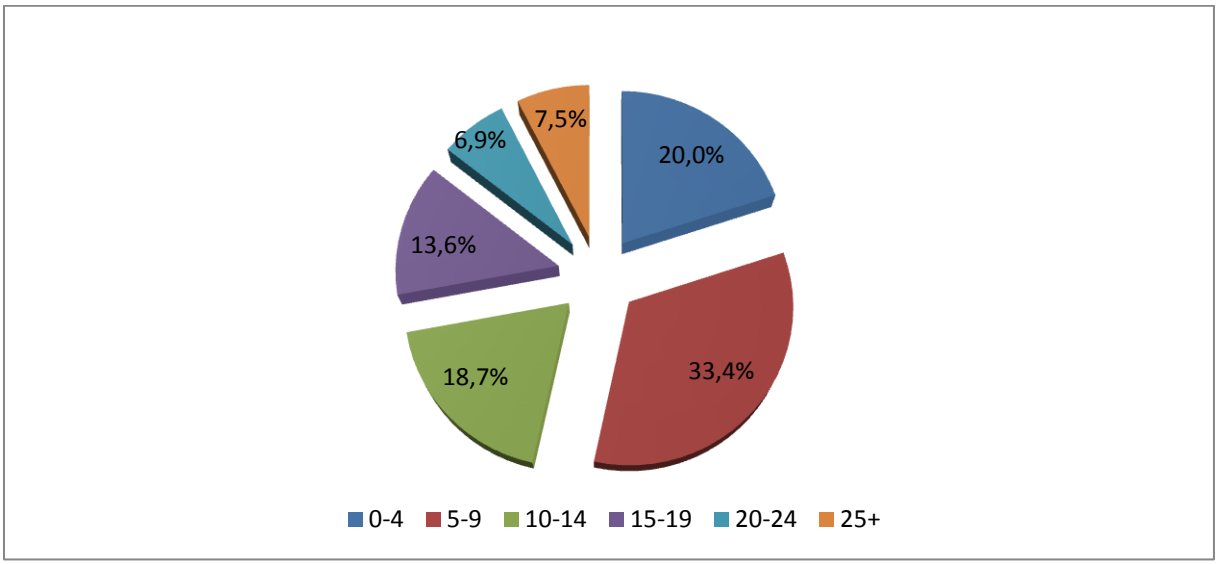

Kaynak: İPA 2016

Grafik 5'te görüldüğü üzere Diyarbakır ilinde araştırma kapsamında yer alan işyerlerinin yüzde 33,4'ü 5-9 yaş arasındaki işyerlerinden oluşmaktadır. 10-14 yaş arasında olan işyerlerinin ağırlığı ise yüzde 18,7'dir. 20 ve daha fazla yıldır faaliyet gösteren işyeri oranı ise toplamda yüzde 27,5'dir.

Şekil 6: Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinin Sektörel Dağılımı

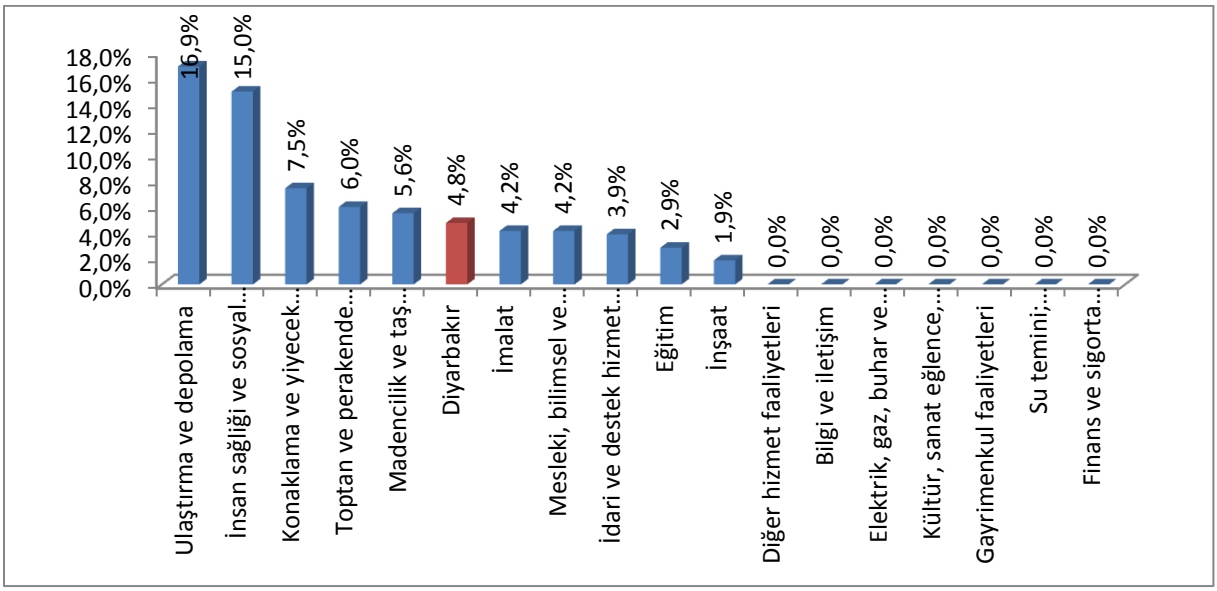

Kaynak: İPA 2016

Diyarbakır ilinde Ulaştırma ve depolama sektöründe yer alan işyerlerinin yüzde 16,9'unda part-time çalışan bulunmaktadır. Diyarbakır ili genelinde bu oran yüzde 4,8 olarak gerçekleşmiştir. Diyarbakır ilinde ikinci sırada İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektörü yer almıştır. Bu sektörde işyerlerinin yüzde 15'inde part-time çalışanı bulunmaktadır Üçüncü ve dördüncü sırada ise

yüzde 7,5 ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörü yer almıştır. Bu sektörlerde bulunan işyerlerinde part-time çalışan olmasının sebebi bu alanların part-time çalışmaya uygun olmasıdır. Özellikle çalışma şartları ve ücret düzeyi, part-time çalışma yönünde işgücünü sevk etmemektedir.

Part-time çalışmalar, esnek bir çalışma şekli olup işgücü piyasasında kadınlar tarafından oldukça talep edilmektedir. Gerek ailevi yükümlülükler gerekse işgücü piyasasında işverenlerin kadın emeğinden sürekli olarak faydalanabilme yönündeki olumsuz algısı kadınları, part-time şeklinde istihdam biçimlerine yönlendirmektedir. Grafik 7'de part-time çalışma yapılan ve yapılmayan işyerlerindeki kadın çalışanların oranları bulunmaktadır.

Şekil 7: Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinde Kadın İstihdamı

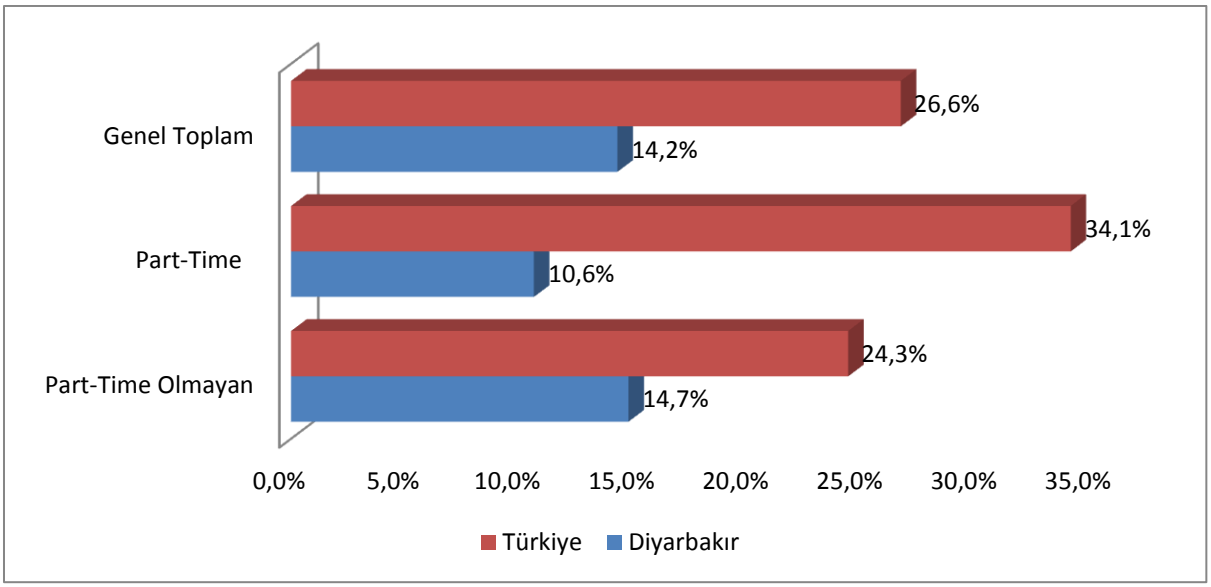

Kaynak: İPA 2016

Türkiye genelinde 20+ istihdamlı işyerlerinde çalışanların yüzde 26,6'sını kadınlar oluşturmaktayken Diyarbakır ilinde bu oran yüzde 14,2 olarak gerçekleşmiştir. Part-time çalışma yapma durumlarına göre Diyarbakır ili verileri incelendiğinde ise bu esnek çalışma şeklini kullanan işyerlerinde çalışanların içinde kadınların oranı yüzde 10,6 iken bu çalışma şeklini kullanmayan işyerlerindeki kadın çalışanların oranı yüzde 14,7 olarak tespit edilmiştir. Türkiye geneli verileri incelendiğinde part-time çalışma yapan işyerlerinde kadın çalışanların oranı yüzde 34,1 iken bu oran part-time çalışma yapmayan işyerlerinde yüzde 24,3'te kalmıştır. Diyarbakır ilinde part-time çalışma kadın istihdamını olumlu etkilememektedir. Türkiye genelinin tersi bir durum söz konusudur.

Şekil 8: Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerlerinin Sektörlere Göre Dağılımı

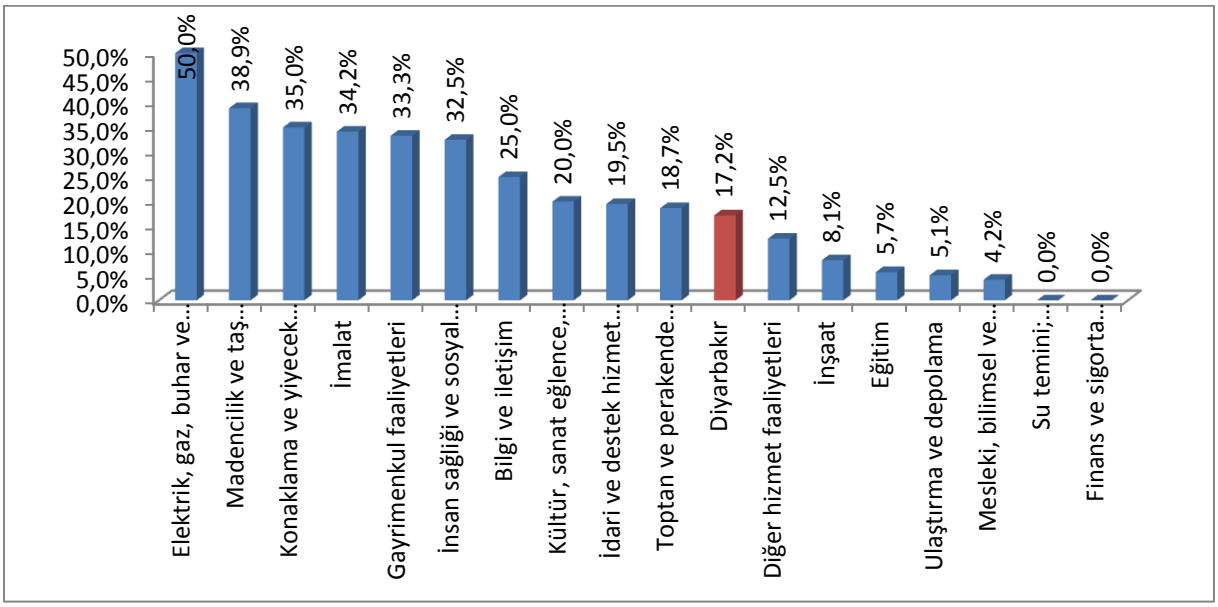

Kaynak: İPA 2016

Diyarbakır ilinde işyerlerinin yüzde 17,2'sinde vardiyalı çalışma mevcut olup bu oran 20+ istihdamlı işyerleri için Türkiye genelinde yüzde 51,5'tir. Diyarbakır ilinde en fazla vardiyalı çalışma yapan işyeri Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı sektöründe görünmektedir. Bazı sektörlerde bu oranın düşük olmasının nedeni işgücünden gün içinde belirli saatlerde verim alınabilmesi olarak söylenebilir.

Şekil 9: Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerlerinde Kadın İstihdamı

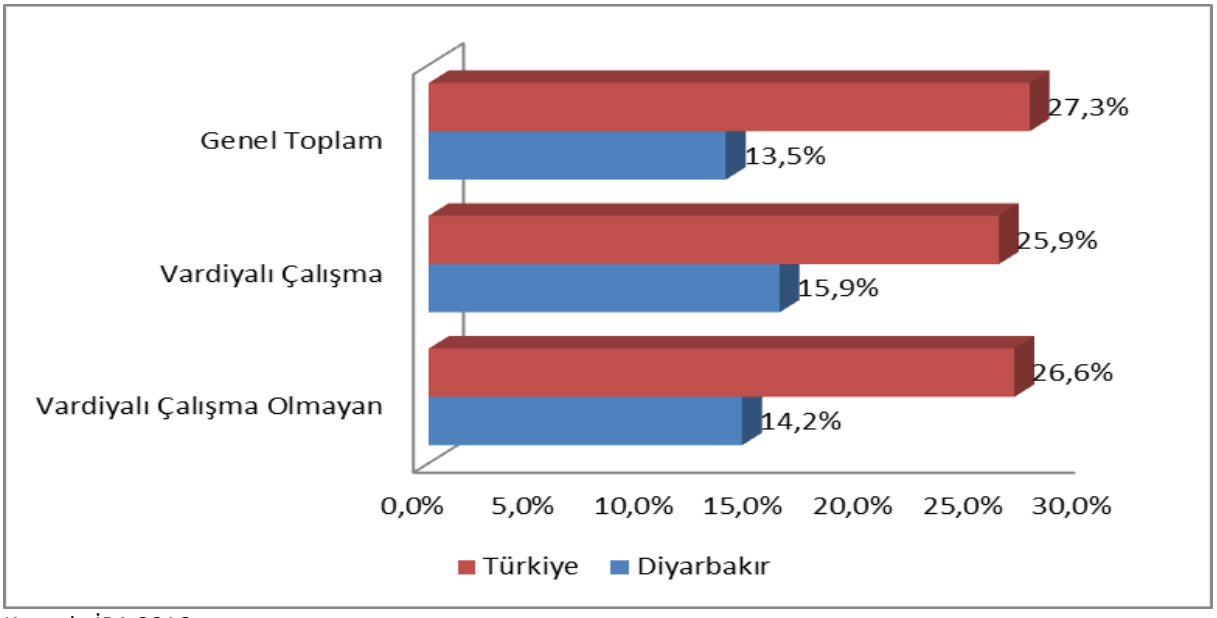

Kaynak: İPA 2016

Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde özellikle gece çalışmalarında erkekler daha yoğun bir şekilde çalıştırılmaktadır. Kadın işçilerin gece vardiyasında çalışabilmesi mevzuat açısından da özel düzenlemelere tabidir. Yasal yükümlülükler ve ailevi sorumluluklar gibi sebeplerle vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde erkek işgücünün daha fazla çalışması beklendik bir durumdur. Gündüz vardiyalarında bu husus geçerli olmasa da genel olarak erkek işgücü tercihinde bir eğilim söz konusudur.

Şekil 9 incelendiğinde Vardiyalı çalışma yapılmayan işyerleri için kadınların çalışma oranı, vardiyalı çalışma yapılan işyerlerine kıyasla daha azdır. Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde çalışanların yüzde 15,9'u kadın geri kalan kısım ise erkeklerden oluşmaktadır. Vardiyalı çalışma yapılmayan işyerlerinde ise kadınların çalışma oranı yüzde 14,2'ye düşmektedir. Bu işyerlerinde de erkeklerin nihai olarak daha fazla oranda çalıştığı görülmektedir. Bunun sebebi genel olarak Diyarbakır ilinde 20+ istihdamlı işyerlerinde çalışanların sadece yüzde 13,5'inin kadınlardan oluşmasıdır. Bu oran Türkiye ortalamasının yaklaşık yarısıdır.

Şekil 10: İhracat Yapan İşyerlerinin Sektörlere Göre Dağılımı

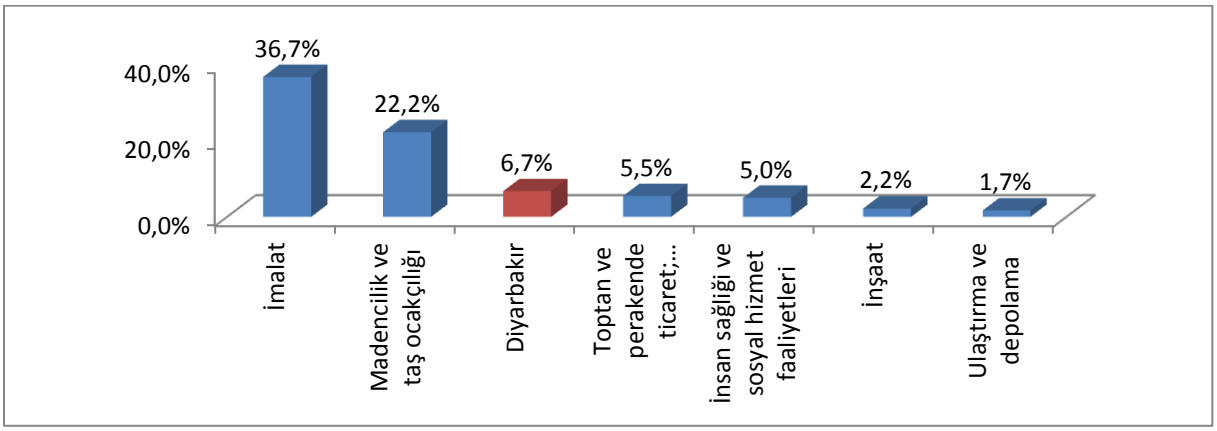

Kaynak: İPA 2016

Diyarbakır ilinde 7 sektörde bulunan işyerleri ihracat yapmaktadır. İmalat sektöründe bulunan işyerlerinin yüzde 36,7'si ihracat yapmakta, ikinci sırada ise yüzde 22,2 ile Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektörü bulunmaktadır. Bu iki sektör ihracat yapma oranı anlamında Diyarbakır ili ortalamasına göre yüksek bir seviyededir. Bu oranlar Türkiye ortalaması ile de benzerlik göstermektedir. Türkiye genelinde 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 24,2'si ihracat yapmakta ve Diyarbakır ilinde olduğu gibi ilk iki sektör olarak yüzde 55 ile İmalat ve yüzde 30,1 ile de Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektörleri ön plana çıkmaktadır.

İhracat yapan sektörler incelenirken, daha önce İmalat sektörünün Diyarbakır ili için söylenen, öncü sektör olma hususu akıllara gelmektedir. Diyarbakır ilinde bulunan işgücü için İmalat sektöründe istihdam edilme hususu önemli ağırlık oluşturmaktaydı. Bu sektördeki işverenler için ise ihracat

yapma oranı diğer sektörlere nazaran yüksek olması ihracata dayalı olarak ekonomik faaliyet içerisinde bulunmalarını göstermektedir. İhracat yapan işyerlerinde ise istihdam kapasitesinin ve işgücü verimliliğinin yüksek olması beklenmektedir.

Şekil 11: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Durumuna Göre Arama Kanallarının Dağılımı

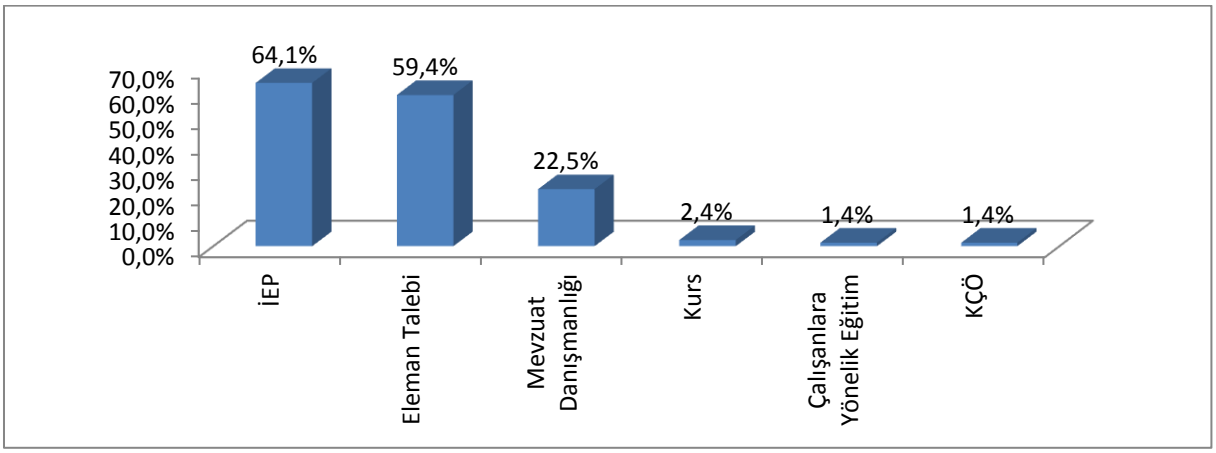

Kaynak: İPA 2016

Diyarbakır ilinde bulunan 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 27,7'si İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaktadır. Türkiye genelinde ise İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranı yüzde 50,9 olarak gerçekleşerek, bu oran Diyarbakır ili için Türkiye ortalamasının üzerinde bulunmaktadır.

İŞKUR hizmetlerinden faydalanmış olan bu işyerleri ise en çok İŞKUR'dan İEP hizmeti almıştır. Bu işyerlerinin yüzde 64,1'i İŞKUR'dan İEP hizmeti almışken yüzde 59,4'ü eleman talebi alanında İŞKUR ile iletişime geçmişlerdir. Özellikle son dönemlerde işverenlerin işbaşı eğitim programlarına olan ilgisi kendisini göstermiştir.

Şekil 12: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları

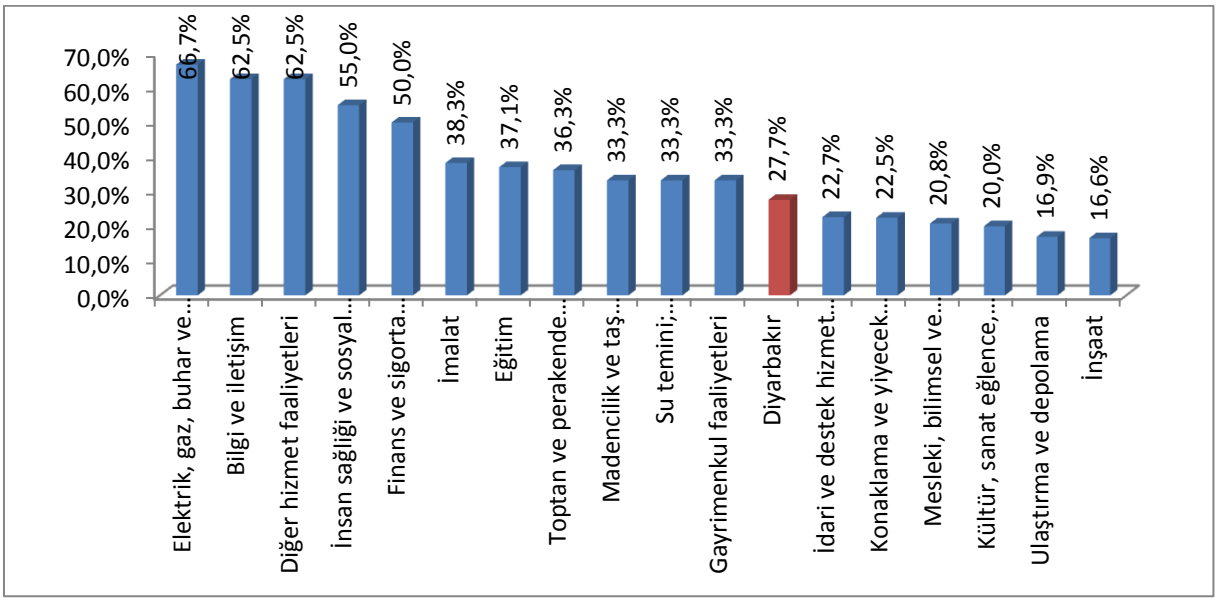

Kaynak: İPA 2016

Şekil 12'de ise İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranları sektörler bazında gösterilmiştir. Diyarbakır ilinde Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı sektörü en fazla İŞKUR hizmetlerinden faydalanmıştır. En az faydalanan ise İnşaat sektörü olmuştur.

Tablo 9: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları

Sektörler	Çalışanlara Yönelik Eğitim	Eleman Talebi	İEP	KÇÖ	Kurs	Mevzuat Danışmanlığı
Madencilik ve taş ocakçılığı	0,0%	66,7%	66,7%	0,0%	0,0%	0,0%
İmalat	0,0%	69,6%	50,0%	2,2%	8,7%	34,8%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	0,0%	25,0%	75,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
İnşaat	1,9%	62,3%	47,2%	0,0%	0,0%	20,8%
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	1,5%	62,1%	66,7%	1,5%	1,5%	31,8%
Ulaştırma ve depolama	0,0%	70,0%	60,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	0,0%	55,6%	66,7%	0,0%	0,0%	11,1%
Bilgi ve iletişim	0,0%	20,0%	100,0%	0,0%	0,0%	20,0%
Finans ve sigorta faaliyetleri	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Gayrimenkul faaliyetleri	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	0,0%	40,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	0,0%	58,6%	72,4%	0,0%	0,0%	17,2%
Eğitim	7,7%	46,2%	69,2%	0,0%	7,7%	15,4%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	4,5%	54,5%	77,3%	9,1%	4,5%	13,6%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Diğer hizmet faaliyetleri	0,0%	60,0%	90,0%	0,0%	0,0%	40,0%
Genel Toplam	1,4%	59,4%	64,1%	1,4%	2,4%	22,5%

Kaynak: İPA 2016

Diyarbakır ilinde faaliyet gösteren sektörlerin İŞKUR'un hangi hizmetlerinden daha çok yararlandığı sorusunun cevabı ise yukarıdaki tablo 9'da yer almaktadır. Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri, Bilgi ve iletişim, Finans ve sigorta faaliyetleri, Gayrimenkul faaliyetleri, Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler ve Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor

sektörlerinde İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerlerinin hepsi işbaşı eğitim programı hizmetinden faydalanmıştır. Ancak bu sektörde araştırma kapsamına giren işyeri sayısının düşük olması oranın yüksek çıkmasına sebep olmaktadır. Eleman talebi hizmeti için ise birçok işyeri İŞKUR'dan faydalanmıştır.

Bu sonuçtan hareketle Diyarbakır ilinde, farklı sebepler dolayısıyla tüm sektörlerdeki işyerlerinin İŞKUR'dan destek almış olduğu söylenebilir.

Şekil 13'te ise İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerlerinin vardiyalı çalışma, part-time çalışma ve ihracat yapma durumları Diyarbakır ili ve Türkiye geneli karşılaştırması yapılarak incelenmiştir.

Şekil 13: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan İşyerlerinin Durumu

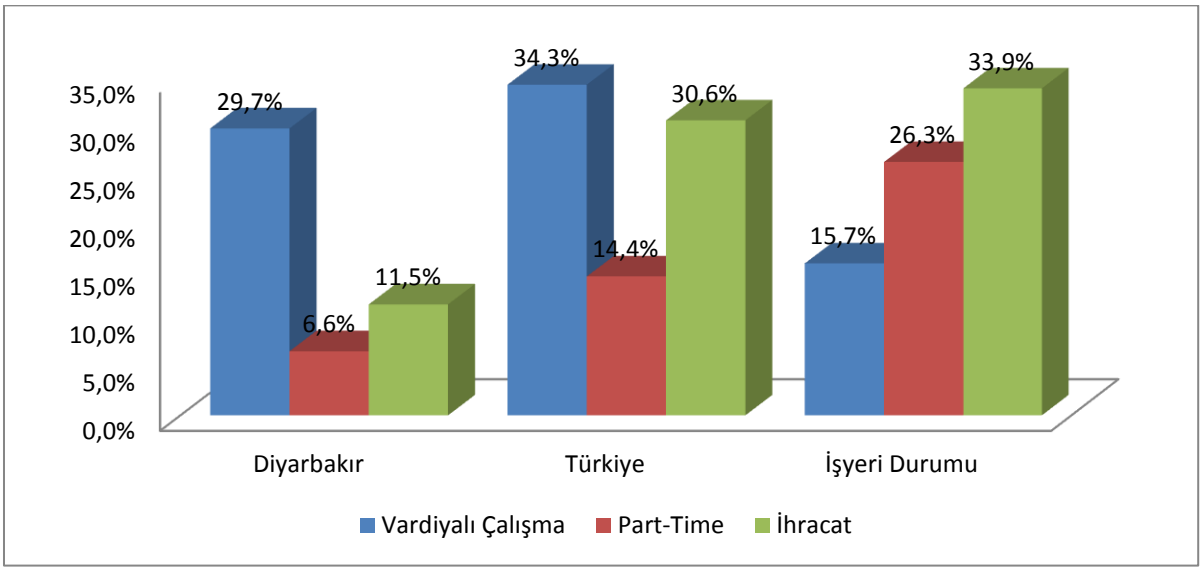

Kaynak: İPA 2016

Türkiye genelinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin yüzde 34,3'ü vardiyalı çalışma yapmaktadır. Diyarbakır ilinde ise bu oran yüzde 29,7 olarak gerçekleşmiştir. Ancak Diyarbakır ilindeki araştırma kapsamına giren tüm işyerlerinin yüzde 15,7'si vardiyalı çalışma yapmaktadır.

Mevcut İstihdam

Diyarbakır ilinde araştırma kapsamına dahil olan 20+ istihdamlı işyerlerinde çalışanların verileri Mevcut İstihdam başlığı altında incelenecektir.

Diyarbakır ilinde 20+ istihdamlı işyerleri için toplam çalışan sayısı 44 bin 765 olarak tespit edilmiştir. Cinsiyet bağlamında ele alındığında ise 38 bin 391 çalışan erkeklerden, 6 bin 374 çalışan ise kadınlardan oluşmaktadır.

Tablo 10: Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı

Sektörler	Erkek	Kadın	Toplam
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	735	160	894
İmalat	4.443	671	5.113
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	825	193	1.018
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	141	73	215
İnşaat	9.705	660	10.365
Toptan ve Perakende Ticaret	4.493	904	5.396
Ulaştırma ve Depolama	3.528	130	3.658
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	907	107	1.014
Bilgi ve İletişim	120	5	125
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	30	9	39
Gayrimenkul Faaliyetleri	43	13	57
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	289	66	355
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	10.805	1.708	12.513
Eğitim	964	621	1.585
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	894	948	1.843
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	118	9	127
Diğer Hizmet Faaliyetleri	350	98	448
Genel Toplam	**38.391**	**6.374**	**44.765**

Kaynak: İPA 2016

Sektörlere göre dağılımda ise; Diyarbakır ilinde çalışanların önemli bir ağırlığı İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri, İnşaat, Toptan ve Perakende Ticaret ve İmalat sektöründe istihdam edilmektedir.

Tablo 10 incelendiğinde sadece İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektöründe kadın çalışan sayısının erkek çalışan sayısından daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer yandan tüm sektörler ele alındığında erkek çalışan sayısı tüm çalışanların yüzde 85,7'sini oluşturmaktadır. Bu oranın bu kadar yüksek olmasının nedeni Diyarbakır ilinde fiziki ve bedensel yeterliliğe dayalı sektörlerin baskın olmasından kaynaklanmaktadır.

Şekil 14: Sektörlere Göre Ortalama Çalışan Sayıları

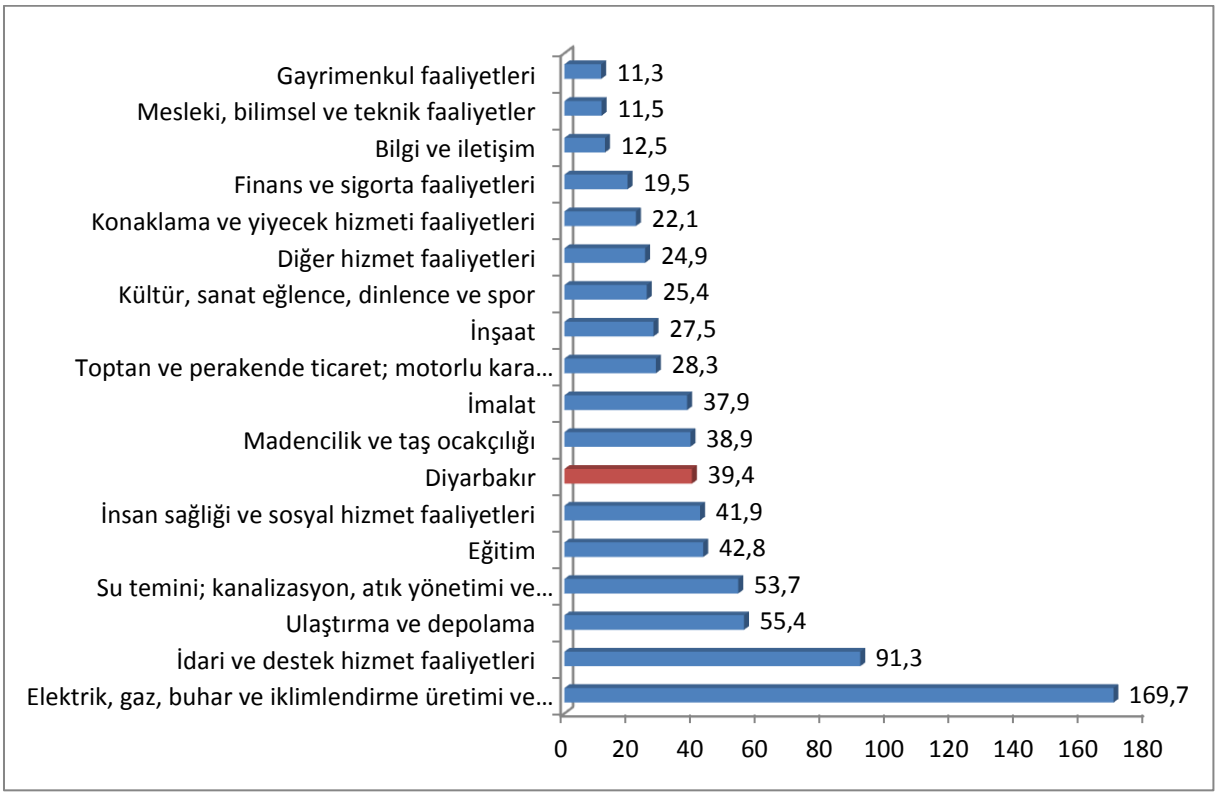

Kaynak: İPA 2016

Yukarıdaki şekil 14'te Diyarbakır ilinde bulunan 20+ istihdamlı işyerlerindeki ortalama çalışan sayıları gösterilmiştir. İl geneline bakıldığında her işyerinde ortalama olarak 39,4 kişi istihdam edilmektedir. Sektörler özelinde incelendiğinde; ortalama çalışan sayısı en fazla Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı sektöründe bulunmaktadır. Bu sektördeki işyerlerinde ortalama 169,7, ikinci sırada bulunan İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektöründe 91,3 kişi ve üçüncü sırada bulunan Ulaştırma ve Depolama sektöründe 55,4 kişi istihdam edilmektedir.

İl genelindeki çalışan sayıları, sektörlerden sonra meslek grubu bazında da tablo 11'deki veriler üzerinden değerlendirilebilir.

Tablo 11: Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları

Meslek Grubu	Erkek	Kadın	Toplam
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	1.987	1.146	3.133
Hizmet ve Satış Elemanları	6.195	1.122	7.317
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	10.959	1.714	12.673
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	461	0	461
Profesyonel Meslek Mensupları	2.265	1.270	3.535
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	6.319	71	6.390
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	2.219	604	2.822
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	7.347	356	7.702
Yöneticiler	640	91	732
Genel Toplam	**38.391**	**6.374**	**44.765**

Kaynak: İPA 2016

Toplam çalışanların içerisinde Nitelik Gerektirmeyen Meslekler önemli bir oranda bulunmaktadır. Gerek kadın gerekse erkek çalınlar arasında en yüksek sayı bu meslek grubunda yer almaktadır. İkinci sırada ise Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubu yer almakta ve ağırlıklı olarak erkek çalışanlardan oluşmaktadır.

Çalışan sayısının en az olduğu meslek grubu ise Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları olmuştur. Diyarbakır ilinde ormancılık ya da tarımsal faaliyet anlamında önemli bir ağırlıkta istihdam gerçekleşmemiştir.

Tablo 12: İşyeri Yaşına ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı

İşyeri Yaşı	Erkek	Kadın	Toplam
0-4	6.564	1.086	7.650
5-9	12.030	2.342	14.371
10-14	10.610	1.304	11.913
15-19	4.545	753	5.298
20-24	2.194	566	2.759
25+	2.449	323	2.772
Genel Toplam	**38.391**	**6.374**	**44.765**

Kaynak: İPA 2016

Tablo 12'de ise çalışanların istihdam edildiği işyerlerinin yaş bilgileri bulunmaktadır. Bu tabloda öne çıkan en önemli husus; 0-4 yaş grubundan sonra işyeri yaşı büyüdükçe toplam çalışanlar içerisinde kadınların oranında azalma meydana gelmesidir. En yüksek kadın çalışma oranı yüzde 25,7 ile 20-24 yaş grubunda yer almaktadır.

Tablo 13'de ise Diyarbakır ilinde cinsiyet bazında en fazla çalışılan meslekler görülmektedir. Özellikle ilk iki mesleğin erkek çalışanlar ile kadın çalışanlar dolayısıyla toplam çalışanlar bazında aynı olması bu sektörlerde faaliyet gösteren firmaların büyüklüğünden kaynaklıdır. Erkek çalışanların olduğu mesleklere bakıldığında fiziki ve bedensel yeterliliğe dayalı meslekler, şoförlük ve güvenlik görevlisi ağırlıklı olarak yer almaktadır. Kadın çalışanlar için ise temizlik görevlisi ile güvenlik görevlisi mesleklerinin yanı sıra tekstil sektörü ile muhasebe bilgisinin gerekli olduğu meslekler yer almaktadır.

Tablo 13: En Fazla Çalışanı Olan Meslekler

Erkek	Kadın	Genel
Temizlik Görevlisi	Temizlik Görevlisi	Temizlik Görevlisi
Güvenlik Görevlisi	Güvenlik Görevlisi	Güvenlik Görevlisi
Beden İşçisi (Genel)	Sekreter	Beden İşçisi (Genel)
Şoför (Yolcu Taşıma)	Muhasebeci	Şoför (Yolcu Taşıma)
Beden İşçisi (İnşaat)	Büro Memuru (Genel)	Beden İşçisi (İnşaat)
Servis Şoförü (Okul)	Satış Danışmanı	Servis Şoförü (Okul)
Otobüs Kaptanı (Şoförü)	Aşçı	Otobüs Kaptanı (Şoförü)
Şoför-Yük Taşıma	Beden İşçisi (Genel)	Şoför-Yük Taşıma
Temizlik Görevlisi	Temizlik Görevlisi	Temizlik Görevlisi
Temizlik İşçisi (El İle - Cadde, Sokak, Park Vb.)	Makineci (Dikiş)	Büro Memuru (Genel)
Mermer İşçisi	Kompleci (Dokuma Hazır Giyim Ve Ev Tekstili)	Temizlik İşçisi (El İle - Cadde, Sokak, Park Vb.)

Kaynak: İPA 2016

AÇIK İŞLER

Açık işler; işgücü piyasasında işverenlerin ihtiyaçlarını ortaya koyan, gerek meslek gerekse talep edilen beceri ve eğitim düzeyi bilgisini elde etmek suretiyle açılacak olan mesleki eğitim kursları, işverenlere verilmesi muhtemel teşvikler ve iş arayanları doğru mesleklere yöneltmek anlamında alınacak kararları etkileyen önemli verileri içermektedir.

Çalışma kapsamında işyerlerine ziyaret esnasında açık işlerinin bulunup bulunmadığı ve İşyerlerine açık iş bulunan mesleklerin yanında, bu meslekte cinsiyet tercihlerinin olup olmadığı, açık iş olan meslekler için talep edilen asgari eğitim düzeyi, aranan beceriler, açık işleri hangi kanallar ile aradıkları ve aranma süresi de sorulmuştur. Bu başlık altında açık iş kapsamında derlenen veriler incelenecektir.

Şekil 15: Açık İşi Olan İşyeri Oranı

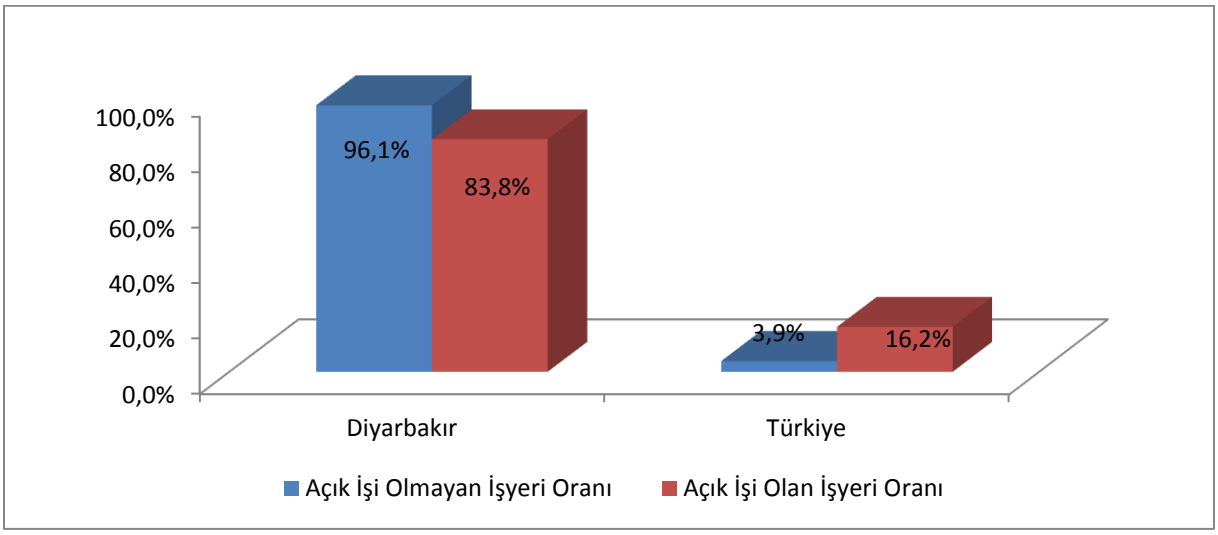

Kaynak: İPA 2016

Diyarbakır ilinde araştırma kapsamına giren 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 83,8'inde açık iş bulunmaktadır. Bu oran Türkiye ortalamasına göre yüksek olup Türkiye geneli için açık işi olan işyeri oranı yüzde 16,2 olarak gerçekleşmiştir.

Diyarbakır ilinde sektörlere göre açık iş sayıları tablo 14'te gösterilmiştir.

Tablo 14: Sektörlere Göre Açık İş Sayısı

Sektörler	Toplam Açık İş Sayısı
İmalat	144
İnşaat	13
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	31
Ulaştırma ve depolama	1
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	9
Gayrimenkul faaliyetleri	2
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	21
Eğitim	8
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	2
Genel Toplam	**233**

Kaynak: İPA 2016

Diyarbakır ili İşgücü Piyasası Araştırması sonucunda İmalat sektörünün açık işlerde önemli bir ağırlığının olduğu görülmektedir. 233 kişilik açık işin yüzde 61,8'ine tekabül eden 144 kişilik kısmı İmalat sektöründeki işverenlerden gelmiştir. En az talep ise İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ve Ulaştırma ve depolama sektörlerinde olmuştur.

Tablo 15'te ise sektörler özelinde açık iş oranları ile ilgili sektördeki işyerlerinin açık iş verme oranları gösterilmiştir.

Tablo 15: Sektörlere Göre Açık İş Oranı ve Açık İşi Olan İşyeri Oranı

Sektörler	Açık İş Oranı	Açık İşi Olan İşyeri Oranı
Madencilik ve taş ocakçılığı	0,0%	0,0%
İmalat	2,7%	8,3%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	0,0%	0,0%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	0,0%	0,0%
İnşaat	0,1%	1,9%
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	0,6%	6,0%
Ulaştırma ve depolama	0,0%	1,7%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	0,9%	2,5%
Bilgi ve iletişim	0,0%	0,0%
Finans ve sigorta faaliyetleri	0,0%	0,0%
Gayrimenkul faaliyetleri	2,9%	33,3%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	0,0%	0,0%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	0,2%	4,7%
Eğitim	0,5%	5,7%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	0,1%	2,5%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	1,6%	20,0%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	0,0%	0,0%
Genel Toplam	**0,5%**	**3,9%**

Kaynak: İPA 2016

Açık iş oranı; açık iş sayısının, açık iş sayısı ve mevcut istihdam sayısının toplamına oranlanması suretiyle elde edilmektedir. Tablo 15'ten de görüleceği üzere Diyarbakır ilinde açık iş oranı yüzde 0,5 olarak tespit edilmiş olup, bu oran Diyarbakır ilindeki 20+ istihdamlı işyerleri bağlamında her 99,5 kişilik dolu kadronun yanında 0,5 kişilik doldurulmayı bekleyen kadronun bulunduğu anlamına gelmektedir. Açık iş oranının en yüksek olduğu sektör ise yüzde 2,9 Gayrimenkul faaliyetleri sektörü olarak tespit edilmiştir.

Açık iş verme oranında ise Gayrimenkul Faaliyetleri sektörü ön plana çıkmıştır. Bu sektörde yüzde 33,3'lük oranla yani her 3 işyerinden 1'inde açık iş bulunmaktadır.

Şekil 16: TGÇM Durumuna Göre Açık İş Oranları

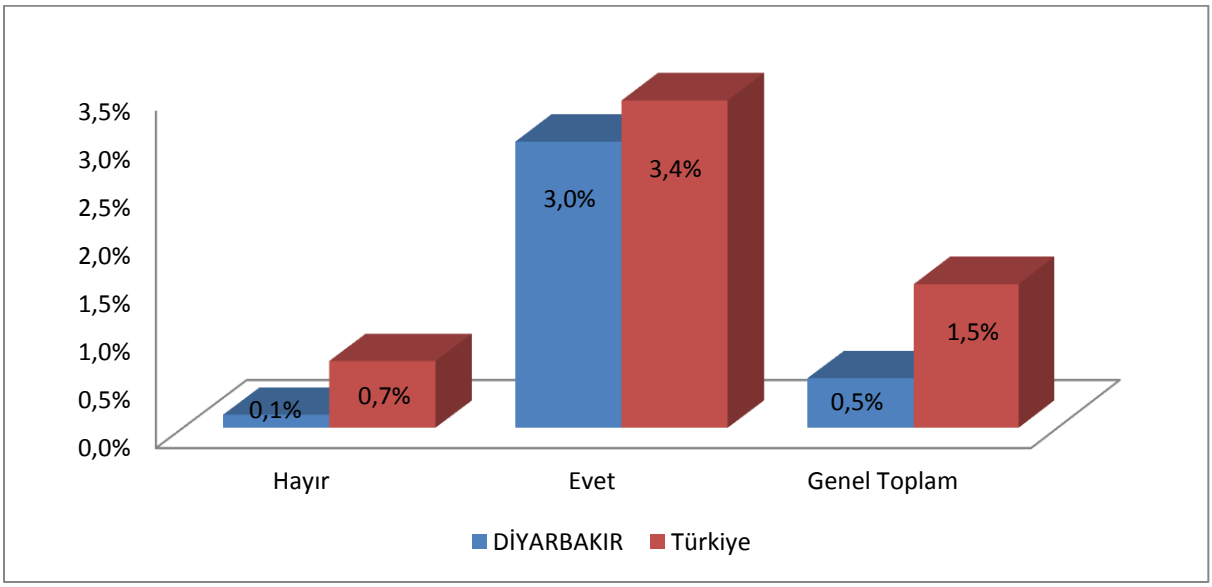

Kaynak: İPA 2016

Diyarbakır ilinde ihtiyaç duydukları mesleklerin temininde güçlük çektiğini bildiren işyerlerinin açık iş oranı yüzde 3,0; teminde güçlük çekmeyen işyerlerinin açık iş oranı ise yüzde 0,1 olarak gerçekleşmiştir. Diyarbakır ilinin bu oranları Türkiye ortalamasının altında kalmıştır. Teminde güçlük çeken işyerlerinde doldurulmayı bekleyen boş pozisyonların daha çok olması doğaldır. İşverenlerin ihtiyaç duydukları alanlarda talep ettiği personeli muhtelif nedenlerle istihdam edememesi bir anlamda söz konusu kadronun boş kalması anlamına gelecektir.

Şekil 17: İhracat, Part Time Çalışma, Vardiyalı Çalışma Yapma Durumuna Göre Açık İş Oranları

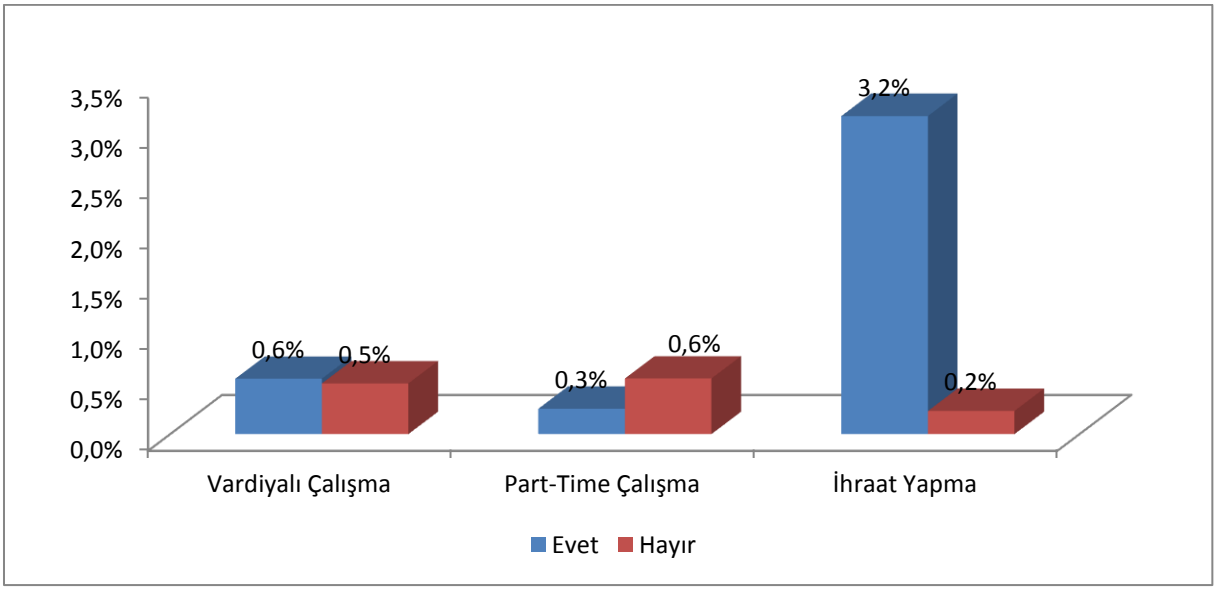

Kaynak: İPA 2016

Diyarbakır ilinde vardiyalı çalışma yapan 20+ istihdamlı işyerlerinin açık iş oranı yüzde 0,6, vardiyalı çalışma yapılmayan işyerlerinde ise yüzde 0,5 olarak tespit edilmiştir. Part-time çalışma yapılan işyerlerinde ise açık iş oranı yüzde 0,3, yapılmayan işyerlerinde ise yüzde 0,6'dır. İhracat yapılan işyerlerinde de açık iş oranı yüzde 3,2, yapılmayan işyerlerinde ise yüzde 0,2 olarak tespit edilmiştir.

Şekil 18: Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi

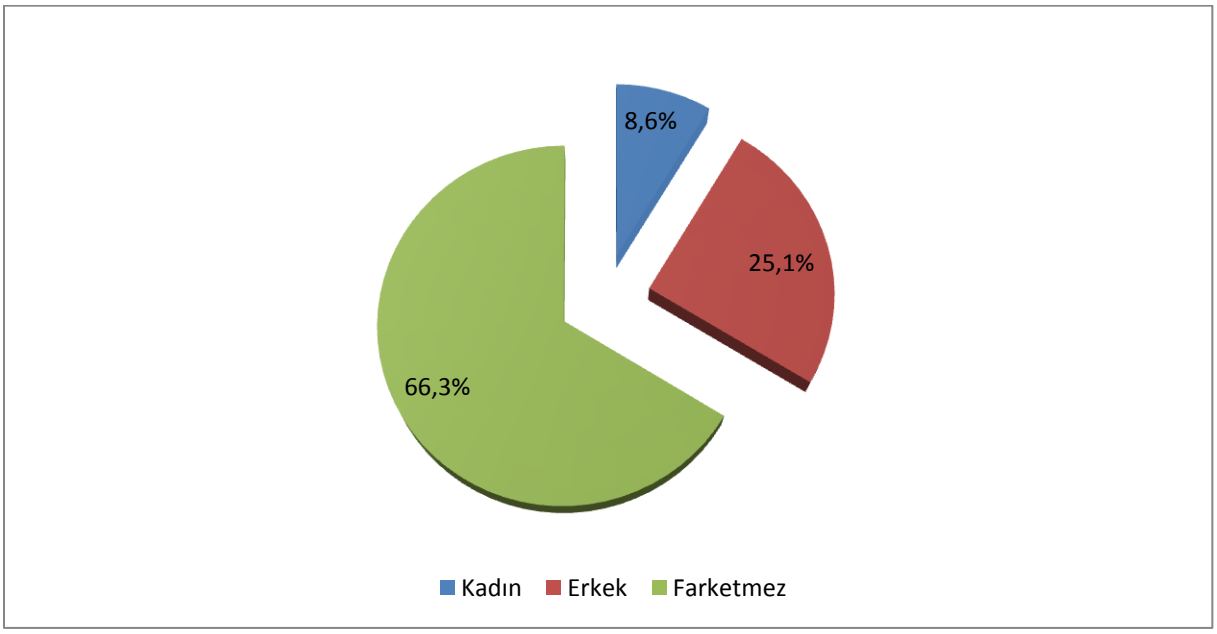

Kaynak: İPA 2016

Yukarıdaki şekil 18'de ise Diyarbakır ilinde araştırma sonucunda elde edilen açık işlerde işverenlerin cinsiyet tercihleri gösterilmektedir. Açık işlerin yüzde 25,1'inde işverenlerin erkek işgücü talebi ortaya çıkmaktadır. Kadın işgücü istihdam etme eğilimi ise düşük düzeyde kalmış ve bu oran yüzde 8,6 olarak tespit edilmiştir. İşverenler açık işlerinde yüzde 66,3 oranında belli bir cinsiyet tercihinde bulunmamışlardır. Bu oranlar işverenlerin tercihini analiz etmek anlamında tek başına yeterli olmamaktadır. Zira açık işlerde daha çok hangi meslekte ve hangi beceri düzeyinde talebin olduğu cinsiyet analizinde özellikle gerekli görülmektedir.

Şekil 19: Açık İşlerin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

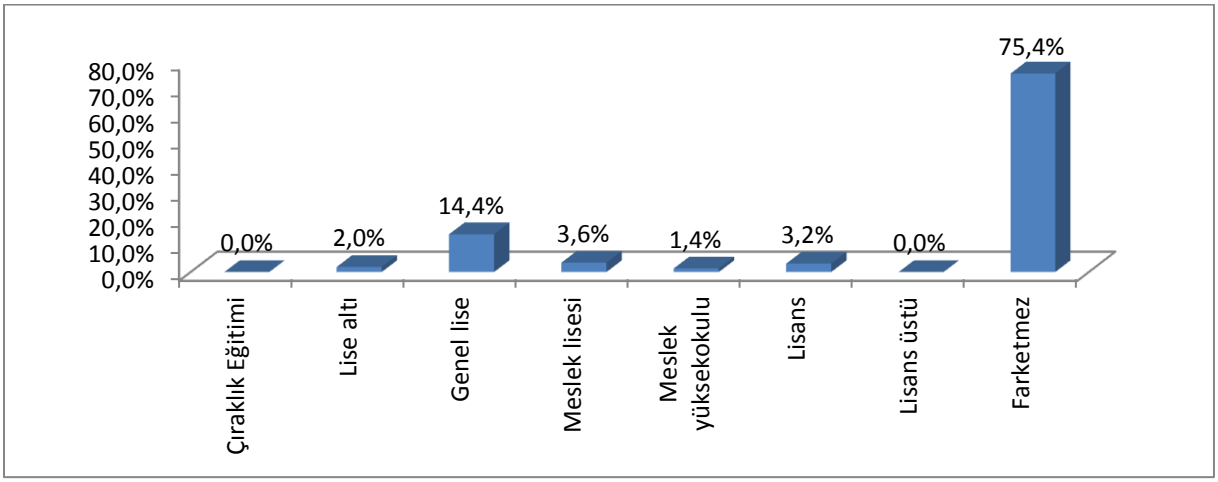

Kaynak: İPA 2016

İşverenlerin ihtiyaç duyduğu ve muhtelif açık iş arama kanallarını kullanarak işgücü talebini ilettikleri açık işlerinde asgari eğitim düzeyi de önemli bir tarafı oluşturmaktadır.

Diyarbakır ilindeki açık işlerin yüzde 75,4'ünde işverenler eğitim düzeyi fark etmezi işgücü olarak talep etmiştir. En fazla oranda ikinci sırada bulunan eğitim düzeyi ise genel lise seviyesi olarak görülmektedir.

Şekil 20: Açık İşlerin Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

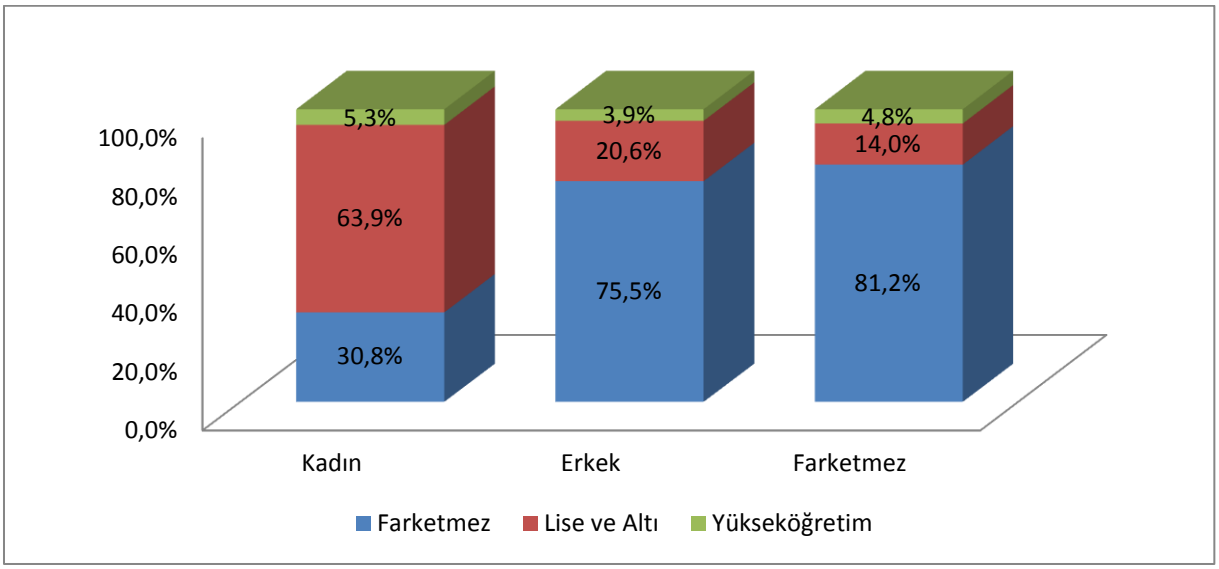

Kaynak: İPA 2016

Şekil 20'de görüleceği üzere lise ve altı seviyesi genel olarak ağırlıkta talep edilmiştir. Kadın ve erkek işgücü talebi için bir değerlendirme yapılacak olursa; kadınlarda erkeklere nazaran daha fazla oranda lise ve altı seviyesinde işgücü talep edilmiş, ayrıca yükseköğretim seviyesinde belli bir oranda kadın işgücü için bir talepte bulunulmuştur. Grafikte öne çıkan bir diğer husus da; herhangi bir cinsiyet tercihinde bulunulmayarak verilen açık işlerde yükseköğretim seviyesindeki işgücü talepleri, cinsiyet tercihinde bulunulan açık işlerdeki kadınlara göre daha düşükken erkeklere göre daha yüksektir. Açık işlerdeki eğitim talepleri cinsiyete göre farklılaşabildiği gibi sektörel düzeyde de birtakım hususları öne çıkarmaktadır. Bazı sektörlerde yüksek düzeyde bir eğitim talebinde bulunulmaktayken bazılarında da işverenler nezdinde herhangi bir eğitim düzeyi talebinde bile bulunulması önem ifade etmemektedir. Tablo 16'da Diyarbakır ilinde araştırma kapsamına giren 20+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerde sektörlere göre talep edilmiş olan eğitim düzeylerine ait veriler bulunmaktadır.

Tablo 16: Açık İşlerde Sektörlere Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi

Sektörler	Fark etmez	Lise ve Altı	Yükseköğretim
İmalat	94,5%	3,9%	1,6%
İnşaat	0,0%	90,9%	9,1%
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	43,3%	50,0%	6,7%
Ulaştırma ve depolama	0,0%	100,0%	0,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	100,0%	0,0%	0,0%
Gayrimenkul faaliyetleri	0,0%	100,0%	0,0%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	55,0%	40,0%	5,0%
Eğitim	25,0%	25,0%	50,0%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	100,0%	0,0%	0,0%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	100,0%	0,0%	0,0%
Genel Toplam	**75,4%**	**20.0%**	**4,6%**

Kaynak: İPA 2016

İşyerlerinden alınan açık işlerin tamamı için yükseköğretim seviyesinde talep verilen sektör sayısı ile talep verilmeyen sektör sayısı eşittir. Burada dikkat çeken Eğitim sektörü yüzde 50,0 olmuştur.

İmalat, sektöründeki açık işlerin yüzde 94,5 gibi bir oranında herhangi bir eğitim düzeyi talebinde bulunulmamıştır. Bu husus da aslında bu işlerin çok nitelik gerektirmeyen meslekler olduğunu ifade etmektedir. Bir diğer ifadeyle lise altı ya da üniversite mezunu işgücü de işe başvuru yapsa işveren nezdinde çok bir anlam ifade etmeyecektir. İşe başvuru yapacak kişiler açısından ise; işin düşük nitelikli olmasından dolayı ortalama ya da daha yüksek bir eğitim seviyesine sahip olanların bu işlere başvuru yapmayacağı da göz önünde bulundurulmalıdır. Herhangi bir eğitim düzeyi talep edilmeyen diğer Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörler yüzde 100,0 ile Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri, İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ve Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor sektörü olmuştur.

Açık işlerinde işverenlerin mutlaka belirli bir eğitim seviyesinde talep verdikleri sektörler ise; İnşaat ve Gayrimenkul Faaliyetleri sektörleri olmuştur.

Şekil 21: Açık İşlerin Arama Süresine Göre Dağılımı

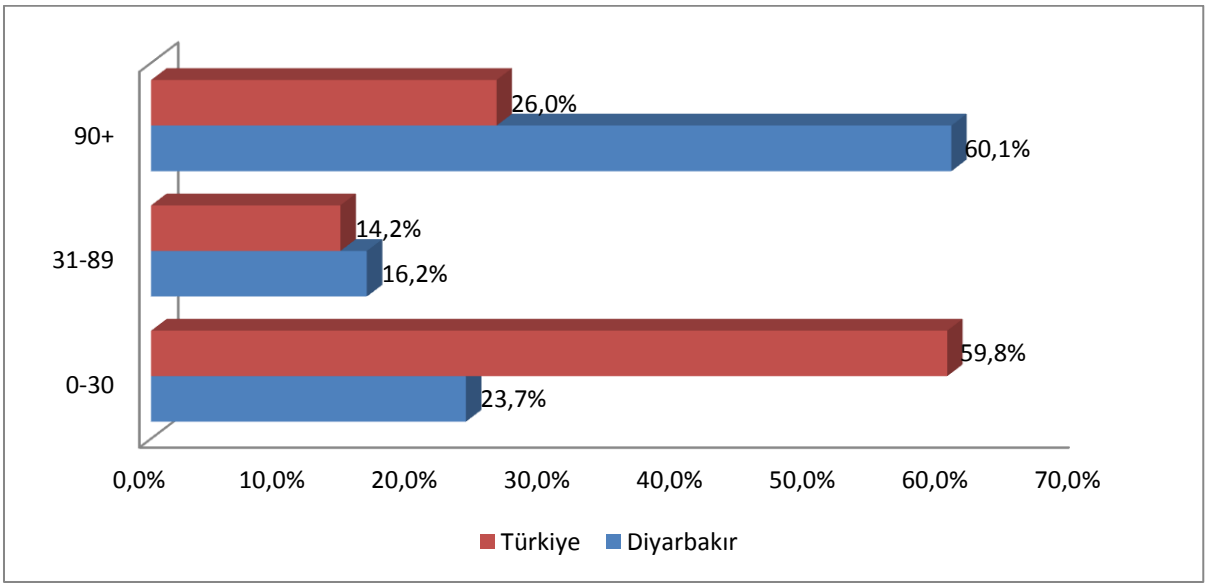

Kaynak: İPA 2016

Açık işlerin arama sürelerine göre dağılımı incelendiğinde; Diyarbakır ilinde açık işlerin yüzde 23,7'si 0-30 gün arasında aranmaktadır. Bu oran Türkiye geneline göre daha yüksek tespit edilmiştir. 31-89 gün arasında aranan açık işlerin oranı ise yüzde 16,2'dir. Bu oran da Türkiye geneline göre yüksek gerçekleşmiş olup, 90 ve daha fazla günde aranan açık işlerin oranına bakıldığında bu sefer Diyarbakır'da gerçekleşen oran Türkiye geneline göre çok yüksek kalmıştır. Yani Diyarbakır ilinde açık işlerin Türkiye geneline göre daha uzun sürede karşılandığı söylenebilir. Bunun nedeni vasıflı işgücünün karşılanmasında yeterli vasıflı işgücünün bulunmaması olarak açıklanabilir.

Tablo 17: Açık İş Arama Süresinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Açık İş Arama Süresi	Kadın	Erkek	Fark etmez	Genel Toplam
0-30	78,6%	30,5%	13,9%	23,7%
31-89	11,4%	42,5%	6,9%	16,2%
90+	9,9%	27,0%	79,2%	60,1%
Genel Toplam	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**

Kaynak: İPA 2016

Açık işlerin arama süresi cinsiyet bazında değerlendirilebilir. Kadın işgücü tercihinde bulunulmuş olan açık işlerde arama süresinde 0-30 gün yüzde 78,6 oranında gerçekleşmiştir. Erkek işgücü taleplerinde ise bu oran yüzde 30,5 olarak tespit edilmiştir. Kadınlarda 31-89 gün arasında açık iş arama süresi yüzde 11,4 olurken erkeklerde yüzde 19 oranında gerçekleşmiştir. 90 gün ve daha

fazla süredir aranan açık işlerde kadınlar erkeklere nazaran daha arka plandadır. Fakat en yüksek oranda herhangi bir cinsiyet tercihinde bulunulmamış açık işlerde, yüzde 79,2 oranında gerçekleşmiştir.

Şekil 22: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı

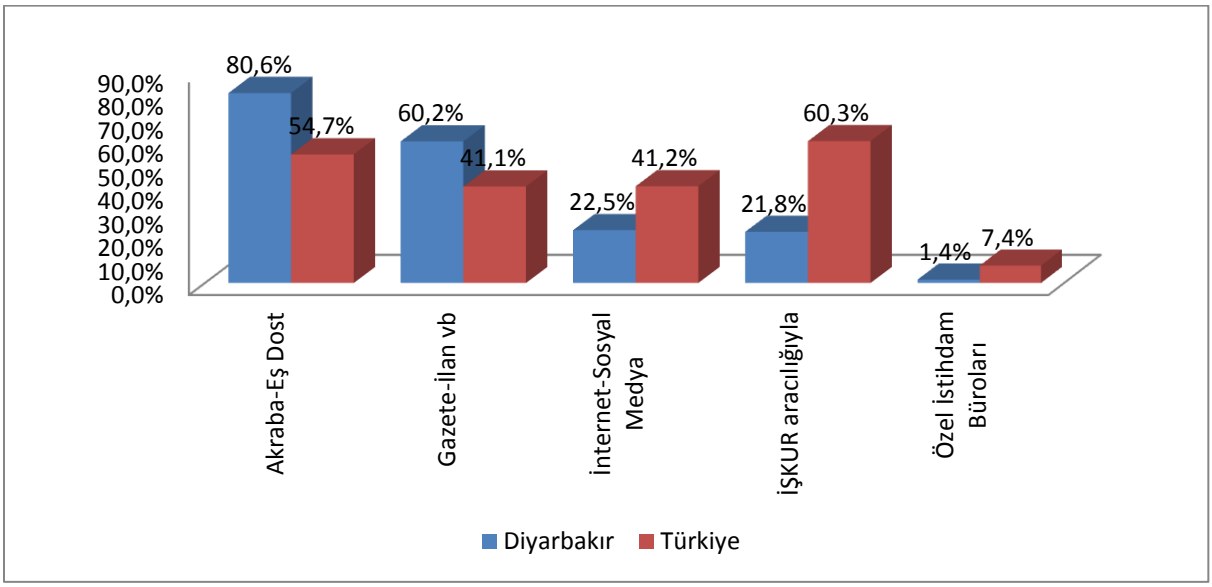

Kaynak: İPA 2016

Açık işlerin hangi arama kanalı ile işgücü piyasasına sunulduğu da özellikle İŞKUR için önemli bir konuyu oluşturmaktadır. Piyasadaki açık işlerin Kuruma kazandırılması yoluyla daha çok kişiyi işe yerleştirmek için hangi beceri ve eğitim düzeylerinin talep edildiğinin bilinmesi açılacak olan aktif işgücü programlarının etkinliği açısından önem arz etmektedir.

Şekil 22'de Diyarbakır ili ve Türkiye genelinde karşılaştırmalı olarak açık işlerin arama kanalına göre dağılımı mevcuttur Diyarbakır ilinde 20+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 21,8 gibi bir oranı İŞKUR'a verilmiştir. Bu oran Türkiye geneli için yüzde 60,3 olarak gerçekleşmiştir. Diyarbakır ilinde işverenler en çok Akraba-eş dost arama kanalını kullanmıştır. Diyarbakır ilinde Gazete-İlan vb. arama kanalı ikinci sırada yer almıştır. Aynı zamanda Akraba-eş dost ve Gazete-İlan vb. arama kanalı oran olarak Türkiye geneli için arama oranlarından daha yüksek olmuştur.

Tablo 18: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeyleri ve Arama Kanalları İlişkisi

Eğitim Düzeyi/Arama Kanalları	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR Aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları
Çıraklık Eğitimi	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Lise Altı	74,3%	0,0%	0,0%	25,7%	0,0%
Genel Lise	67,8%	37,8%	54,0%	35,2%	3,3%
Meslek Lisesi	26,7%	53,4%	45,3%	25,4%	26,7%
Meslek Yüksekokulu	35,7%	32,5%	35,7%	67,5%	0,0%
Lisans	71,1%	0,0%	71,1%	85,1%	0,0%
Lisansüstü	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Fark etmez	87,1%	69,5%	13,6%	15,4%	0,0%
Genel Toplam	**80,6%**	**60,2%**	**22,5%**	**21,8%**	**1,4%**

Kaynak: İPA 2016

Çıraklık eğitiminde talep verilen açık işlerde hiçbir arama kanalı kullanılmamıştır. Lise altı seviyelerinde de yine özel istihdam büroları kullanılmamışken, yüzde 25,7 oranında İŞKUR aracılığıyla işverenler açık işlerini karşılamaya çalışmışlardır. Genel lise talebinde yüzde 67,8 Akraba-Eş Dost kanalı kullanılırken İŞKUR aracılığıyla bu oran yüzde 35,2'de kalmıştır. Meslek lisesi talebinde en yüksek oran yüzde 53,4 ile Gazete-İlan vb. arama kanalı ile olmuştur. Lisan talebinde ise en yüksek oran yüzde 85,1 ile İŞKUR olurken eğitim seviyesi arttıkça İŞKUR oranının artığı görülmektedir.

Herhangi bir eğitim seviyesi tercihinde bulunulmayan açık işler için işverenler çoğunlukla Akraba-Eş Dost arama kanalı olarak kullanmaktayken özel istihdam büroları hiç tercih edilmemiştir.

Şekil 23'te ise İŞKUR hizmetlerinden yararlanan ve yararlanmayan işverenlerin açık işlerindeki arama kanallarının dağılımı incelenecektir.

Şekil 23: Hizmetlerden Yararlanma Durumuna Göre Arama Kanallarının Dağılımı

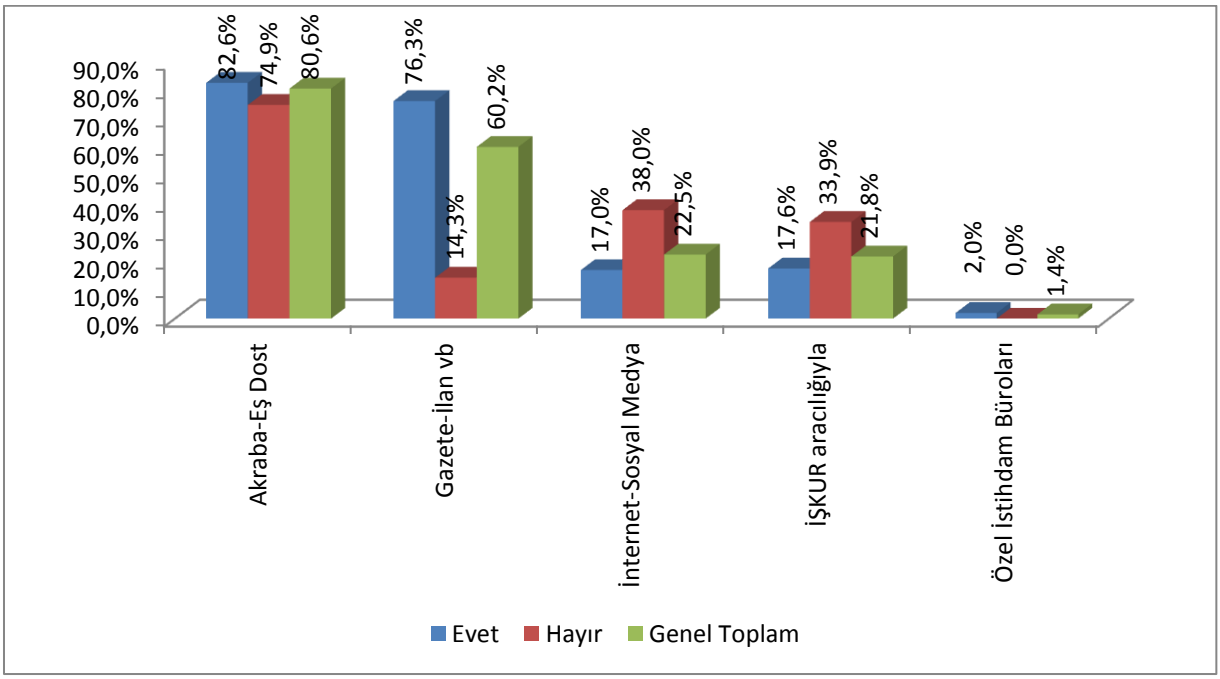

Kaynak: İPA 2016

İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin açık işlerinde yüzde 17,6 gibi bir oranda İŞKUR'un arama kanalı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu oran İŞKUR hizmetlerinden yararlanmayan işyerleri için yüzde 33,9 olmuştur. İŞKUR hizmetlerinden yararlanmış olan işverenler açık işlerini de Kuruma bildirme yönünde eğilim sergilemişlerdir. İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerleri açık işleri için özel istihdam bürolarını yüzde 2,0 oranında kullanmışlarken, Kurum hizmetlerinden yararlanmayan işyerleri açık işlerinde özel istihdam bürolarını hiç kullanmamışlardır.

Tablo 19: Arama Kanallarından İstenen Becerilerin Sıralaması

Beceriler	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları	Genel Toplam
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	1	1	2	2	2	1
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	2	2	1	1	1	2
Bilgisayar kullanımı	3	3	4	5	3	3
İletişim ve İfade Yeteneği	4	4	3	3	*	4
Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	5	5	6	9	4	5
Satış ve Pazarlama Becerisi	6	8	5	4		6
Takım Çalışması	*	7	10	6	*	7
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	8	*	9	10	*	8
Yabancı Dil	*	6	8	8	*	10

Kaynak: İPA 2016

Açık işlerde talep edilen asgari eğitim seviyesinden sonra işverenlerin istihdam etmeyi düşündüğü işgücünde aranılan beceriler de planlanacak politikalar için stratejik alanı oluşturmaktadır.

Diyarbakır ilinde genel olarak açık işlerde istenen becerilerde ilk sırada Fiziki ve Bedensel Yeterlilik gelmektedir. İkinci sırada ise Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerisi ve daha sonra Bilgisayar kullanımı gelmektedir.

Tablo 20: Meslek Gruplarına Göre Açık İş Sayısı

Meslek Grubu	Açık İş Sayısı
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	22
Hizmet ve Satış Elemanları	30
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	11
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	3
Profesyonel Meslek Mensupları	7
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	20
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	12
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	128
Genel Toplam	**233**

Kaynak: İPA 2016

Diyarbakır ilinde açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; en fazla Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda olduğu tespit edilmiş olup bu gruptaki açık iş sayısının toplam açık iş sayısı içindeki oranı yüzde 54,9'dur. İkinci sırada ise Hizmet ve Satış Elemanları meslek grubu bulunmaktadır.

Açık sayısının yanında daha çok açık iş oranları önemlidir. Tablo 21'de meslek gruplarına göre açık iş oranları bulunmaktadır.

Diyarbakır ili için tespit edilen yüzde 0,5 açık iş oranı meslek grupları bazında da değerlendirildiğinde açık iş oranının en yüksek oranda yüzde 1,6 ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda olduğu görülmektedir. Daha sonra ise Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar ile Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları gelmektedir.

Tablo 21: Meslek Gruplarına göre Açık İş Oranları

Meslek Grupları	Açık İş Oranı
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	0,7%
Hizmet ve Satış Elemanları	0,4%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	0,1%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	0,7%
Profesyonel Meslek Mensupları	0,2%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	0,3%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	0,4%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	1,6%
Yöneticiler	0,0%
Genel Toplam	**0,5%**

Kaynak: İPA 2016

Özellikle Yöneticiler meslek grubunda açık iş olmadığından açık iş oranı da sıfır görünmektedir.

Tablo 22: Açık İşlerin Meslek Gruplarına ve Cinsiyet Göre Dağılımı

Meslek Grubu	Kadın	Erkek	Fark etmez	Genel Toplam
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	47,4%	0,0%	8,3%	9,6%
Hizmet ve Satış Elemanları	31,3%	26,9%	4,9%	12,7%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	0,0%	9,0%	3,7%	4,7%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	9,9%	1,8%	0,0%	1,3%
Profesyonel Meslek Mensupları	5,9%	0,0%	3,5%	2,8%
Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	5,6%	32,6%	0,0%	8,7%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	0,0%	10,4%	4,1%	5,3%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	0,0%	19,4%	75,6%	55,0%
Yöneticiler	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Genel Toplam	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**

Kaynak: İPA 2016

İşverenler kadın işgücü tercihinde bulundukları açık işlerinde yüzde 47,4 oranında Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar; yüzde 31,3 oranında Hizmet ve Satış Elemanları; yüzde 9,9 oranında Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları meslek grubunda istihdam etmek istediğini bildirmişlerdir. Erkek işgücü taleplerinin ise daha fazla meslek grubunda olduğu görülmektedir. Örneğin Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları meslek grubunda

kadın işgücü tercihinde bulunulan açık işlerde hiç talep bulunmazken, erkek işgücü taleplerinde yüzde 10,4'ü bu meslek grubunda verilmiştir.

Ayrıca yukarıdaki tabloda görülen oranlardan farklı olarak Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubu, herhangi bir cinsiyet tercihinde en fazla oranda bulunmayan bir alan olmuştur. Zira bu meslek grubundaki açık işlerin yüzde 75,6'sında işverenler "fark etmez" seçeneğini tercih etmişlerdir.

En fazla oranda erkek işgücü tercihinde bulunulmuş olan meslek Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubu olmuştur.

Tablo 23'te ise meslek gruplarında talep edilen beceriler öncelik sıralamasına göre sıralanmıştır. Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar için ilk sırada Bilgisayar kullanımı gelmiştir. Daha sonra ise sırasıyla Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ile İletişim ve İfade Yeteneği becerisi ön plana çıkmıştır.

Hizmet ve Satış Elemanları için ise ilk sırada Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe, daha sonra Fiziki ve Bedensel Yeterlilik becerileri gelmektedir.

Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerde, Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları ve Tesis ve Makine Operatörleri Ve Montajcıları mesleklerinde Fiziki ve Bedensel Yeterlilik tercih edilmiştir.

Profesyonel Meslek Mensupları ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar ve için ilk sırada Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe yerini almıştır.

Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları için Satış ve Pazarlama Becerisi ilk sırada yerini almıştır.

Tablo 23: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceri Düzeyi

Beceriler	Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	Hizmet Ve Satış Elemanları	Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	Profesyonel Meslek Mensupları	Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	Yöneticiler	Genel Toplam
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	4	2	1	1	*	2	3	1	*	1
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	2	1	*	*	1	1	2	2	*	2
Bilgisayar kullanımı	1	5	2	*	3	3	*	*	*	3
İletişim ve İfade Yeteneği	3	3	*	*	2	*	4	*	*	4
Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	5	4	3	*	4	*	7	4	*	5
Satış ve Pazarlama Becerisi	9	6	*	*	*	*	1	*	*	6
Takım Çalışması	10	7	*	*	*	*	5	3	*	7
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	7	8	*	*	*	*	6	*	*	8
Proje Tabanlı Çalışma	8	*	*	*	5	*	*	*	*	9
Yabancı Dil	6	*	*	*	*	*	*	*	*	10

Kaynak: İPA 2016

Tablo 24: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları

Meslek Grupları	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	66,9%	33,1%	47,4%	38,0%	5,0%
Hizmet ve Satış Elemanları	92,8%	35,9%	61,5%	32,8%	0,0%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	51,8%	0,0%	0,0%	48,2%	0,0%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	100,0%	65,4%	65,4%	0,0%	0,0%
Profesyonel Meslek Mensupları	48,6%	0,0%	66,7%	81,9%	0,0%
Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	60,8%	33,7%	61,1%	38,9%	0,0%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	9,1%	0,0%	39,6%	60,4%	0,0%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	93,8%	88,5%	0,0%	5,2%	1,8%
Yöneticiler	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Kaynak: İPA 2016

Meslek gruplarına göre açık işlerin aranma kanalları değerlendirilecek olursa; İŞKUR'un en yüksek oranda kullanıldığı meslek grubu Profesyonel Meslek Mensupları olmuştur. Bu meslek grubundaki açık işlerin yüzde 81,9'u İŞKUR aracılığıyla işgücü piyasasına sunulmuştur.

Bu tabloda öne çıkan bir diğer husus arama kanalları içinde meslek grupları bazında en yüksek oranda kullanılan iki arama kanalı mevcuttur. Bunlardan birisi İŞKUR diğeri de Akraba-Eş Dost arama kanalıdır. Çok fazla tercih edilmeyen Özel İstihdam Bürolarının en çok kullanıldığı meslek grubu sadece Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar olmuştur. Bu meslek grubunda açık işlerin yüzde 5,0'i Özel İstihdam Bürolarına iletilmiştir.

Tablo 25: En Fazla Açık İş Olan Meslekler ve Bu Mesleklerden İstenen Beceri Sıralaması

Meslekler	Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	Takım Çalışması	İletişim ve İfade Yeteneği	Yabancı Dil	Satış ve Pazarlama Becerisi	Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	Bilgisayar kullanımı	Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	Proje Tabanlı Çalışma
Makineci (Dikiş)	*	1	*	*	*	*	*	*	*	*
Mermer İşçisi	*	1	*	*	*	*	*	*	*	2
Büro Memuru (Genel)	1	*	6	2	5	*	3	*	*	4
Kapıcı	*	3	*	2	*	*	*	*	*	1
Güvenlik Görevlisi	*	1	*	3	*	*	*	*	*	2
Ön Muhasebeci	1	4	2	*	*	*	*	*	*	3
Kasiyer	1	6	2	5	*	3	*	*	*	4
Pazarlamacı	*	*	4	3	*	1	*	*	*	2
Resepsiyon Görevlisi (Ön Büro Elemanı)	4	5	*	1	*	*	*	*	2	3
Müşteri Temsilcisi	1	2	*	3	*	*	*	*	*	*

Kaynak: İPA 2016

Tablo 25'te Diyarbakır ilinde açık işi olan meslekler özelinde talep edilen becerilerin öncelik sıralaması bulunmaktadır. Makineci (Dikiş), Mermer İşçisi ve Güvenlik Görevlisi meslekleri için Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe talep edilen becerilerin başında gelirken, Büro Memuru (Genel), Ön Muhasebeci, Kasiyer ve Müşteri Temsilcisi mesleklerinde Fiziki ve Bedensel Yeterlilik gelmektedir.

Tablo 26: Cinsiyet Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler

Kadın	Erkek	Genel Toplam
Kasiyer	Mermer İşçisi	Makineci (Dikiş)
Müşteri Temsilcisi	Garson (Servis Elemanı)	Mermer İşçisi
Sekreter	Emaye Cam İmal İşçisi	Garson (Servis Elemanı)
Seyis	Kapıcı	Büro Memuru (Genel)
Muhasebeci	Beden İşçisi (Genel)	Emaye Cam İmal İşçisi
Kalite Kontrolcü	Beton Transmikser Operatörü	Kapıcı
Büro Memuru (Genel)	Vinç Operatörü	Güvenlik Görevlisi
Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	Mermer Blok Kesme Makinesi Operatörü	Beden İşçisi (Genel)
Resepsiyon Görevlisi (Ön Büro Elemanı)	Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	Cnc Cam İşleme Makinesi Operatörü
Şarküteri Ürünleri Satış Elemanı	Pazarlamacı	Ön Muhasebeci

Kaynak: İPA 2016

Diyarbakır ilinde en fazla açık iş olan meslekler; Makineci (Dikiş),Mermer İşçisi, Garson (Servis Elemanı),Büro Memuru (Genel),Emaye Cam İmal İşçisi, Kapıcı, Güvenlik Görevlisi, Beden İşçisi (Genel), Cnc Cam İşleme Makinesi Operatörü, Ön Muhasebecidir

İşverenlerin açık işlerinde kadın işgücü tercihinde bulundukları en fazla açık iş olan meslekler ise Kasiyer, Müşteri Temsilcisi, Sekreter, Seyis, Muhasebeci, Kalite Kontrolcü, Büro Memuru (Genel), Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi, Resepsiyon Görevlisi (Ön Büro Elemanı), Şarküteri Ürünleri Satış Elemanıdır.

Açık işlerde erkek işgücü tercihinin olduğu en fazla açık iş olan meslekler de Mermer İşçisi, Garson (Servis Elemanı), Emaye Cam İmal İşçisi, Kapıcı, Beden İşçisi (Genel), Beton Transmikser Operatörü, Vinç Operatörü, Mermer Blok Kesme Makinesi Operatörü, Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı, Pazarlamacı meslekleridir.

Tablo 27: Açık İşlerde Cinsiyete Göre İstenen Beceriler

Beceriler	Kadın	Erkek	Fark etmez	Genel Toplam
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	2	1	1	1
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	3	2	2	2
İletişim ve İfade Yeteneği	4	4	3	3
Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	5	3	5	4
Bilgisayar kullanımı	1	8	4	5
Satış ve Pazarlama Becerisi	6	5	6	6
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme		6	7	7
Takım Çalışması	7	7	10	8
Proje Tabanlı Çalışma	*	*	8	9
Yabancı Dil	*	*	9	10

Kaynak: İPA 2016

Kadın ve erkekler için genel toplama göre becerilerde öncelik sıralaması ilk iki sırada farklılık göstermektedir. Kadınlarda ilk öncelik Bilgisayar kullanımı iken, erkeklerde ilk öncelik Fiziki ve Bedensel Yeterlilik olarak tespit edilmiştir. Herhangi bir cinsiyet tercihinde bulunulmayan açık işlerde ise ilk öncelik Fiziki ve Bedensel Yeterlilik, ikinci öncelik de Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerisi olarak görülmektedir. Yabancı dilin öncelik sıralamasında bulunduğu açık işlerde ise herhangi bir cinsiyet tercihi ifade edilmemiştir.

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

Araştırma kapsamında işverenlere son 1 yıl içerisinde hangi mesleklerde eleman temininde güçlük çektikleri, temininde güçlük çektikleri eleman sayısı ve bunun nedenleri sorulmuştur. Derlenen verilerle Diyarbakır ili işgücü piyasasının talep kısmını daha net görmek hedeflenmektedir. İşverenlerin karşılamakta güçlük çektiği mesleği, sayısını ve hangi nedenlerden ötürü aradığı çalışanı temin edemediğini bilmek, ilin istihdam politikasına da yön vereceğinden araştırmanın temininde güçlük çekilen meslekler bölümü önemli bilgiler içermektedir. Bu kapsamda bu bölümde temininde güçlük çekilen meslekler, sektörler ve meslek grupları bazında incelenecektir.

Şekil 24: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı

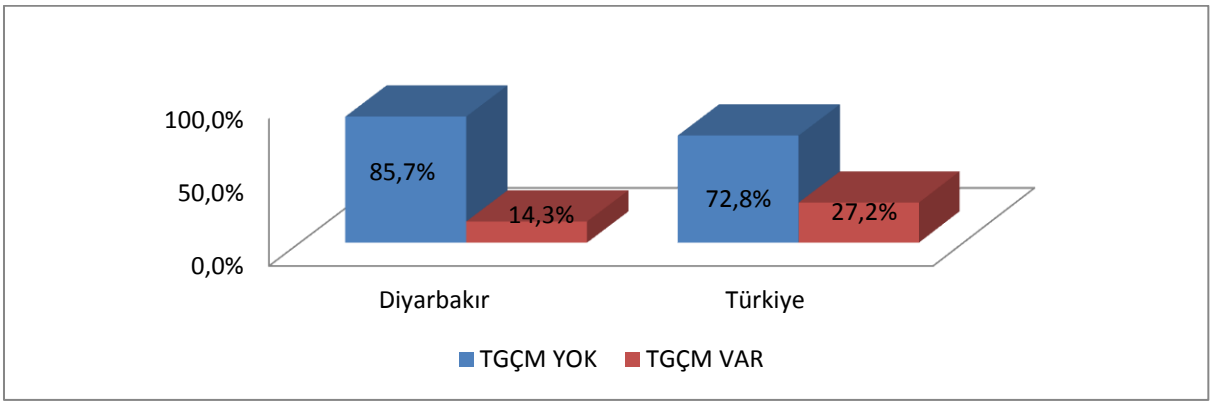

Kaynak: İPA 2016

Araştırma kapsamında yapılan ziyaretler sonucu Türkiye geneli 20 + istihdamlı 95 bin 620 işyerine ulaşılmıştır. Bu işyerlerinden 25 bin 970 tanesinde eleman temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Diyarbakır ilinde ise 20+ istihdamlı 1137 işyeri çalışmaya cevap vermiş, bunlardan 163 tanesi temininde güçlük çekilen meslek olduğunu ifade etmişlerdir. Yüzde 14,3 ile Diyarbakır ilinin eleman temininde ülke genelinden daha az güçlük çektiği görülmektedir.

Şekil 25: Sektörlere Göre Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı

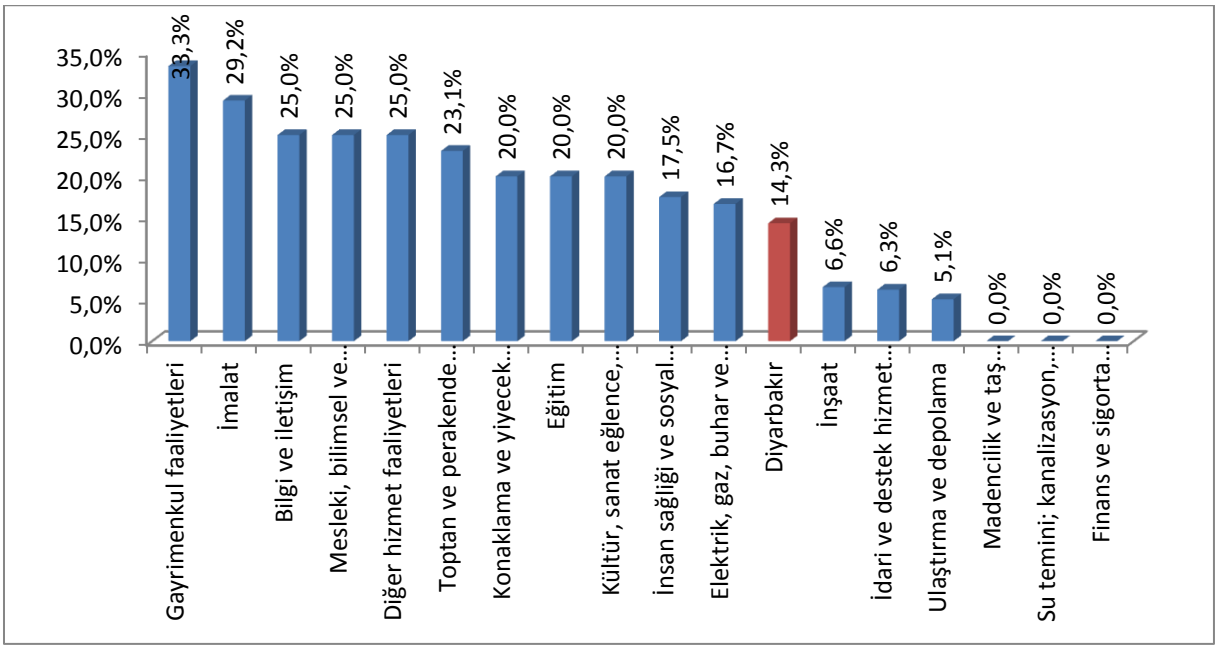

Kaynak: İPA 2016

Diyarbakır ilinde eleman temininde güçlük çeken işyerlerini sektörel olarak incelediğimizde; ilk sırada Gayrimenkul Faaliyetleri onu takiben İmalat ve Bilgi ve iletişim sektörleri gelmektedir. Söz konusu sektörlerdeki mevcut işyerlerinin az olması ile birlikte bu alanda çalışabilecek yeterli beceriye sahip elemanın bulunamaması faktörleri, sektörün temininde güçlük çekme oranının yükselmesine neden olmuştur.

İnşaat ile İdari ve Destek Hizmetleri sektörleri gibi Diyarbakır ilinde işyeri sayısının yoğun olduğu bir sektörün eleman temininde güçlük çekilen işyeri oranının altında yer alması dikkat çekmektedir. Bu sonuç, bu sektörlerin ilde eleman temininde diğer sektörlere nazaran daha az zorluk çektiğini göstermektedir.

Tablo 28: Sektörlere Göre Eleman Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı

Sektörler	Temininde Güçlük Çekilen Eleman Sayısı
İmalat	366
İnşaat	124
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	106
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	36
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	20
Eğitim	17
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	14
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	14
Diğer hizmet faaliyetleri	14
Bilgi ve iletişim	5
Ulaştırma ve depolama	3
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	3
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	2
Gayrimenkul faaliyetleri	2
Genel Toplam	**725**

Kaynak: İPA 2016

Diyarbakır ilinde 725 kişinin temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Temininde güçlük çekilen kişi sayıları, sektör bazında incelendiğinde İmalat sektörü ve İnşaat sektörlerinde yoğunlaşıldığı görülmektedir. Bu iki sektörün temininde güçlük çektiği eleman sayısı, Diyarbakır ilinde toplam temininde güçlük çekilen sayının yüzde 67,5'ini oluşturmaktadır. Söz konusu sektörlerde çalışan sayısının fazla olması sebebi ile temininde güçlük çekilen kişi sayısı da fazladır. Öyle ki Diyarbakır ilinde toplam çalışanların önemli bir kısmı bu sektörlerde çalışmaktadırlar. Araştırma sonuçlarına göre özellikle İmalat sektörü, Türkiye geneli verilerde de sayısal olarak mevcut istihdamı en fazla olan ve eleman temininde de en çok güçlük çekilen sektör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 26: Meslek Gruplarına Göre Eleman Temininde Güçlük Çekilen Kişilerin Dağılımı

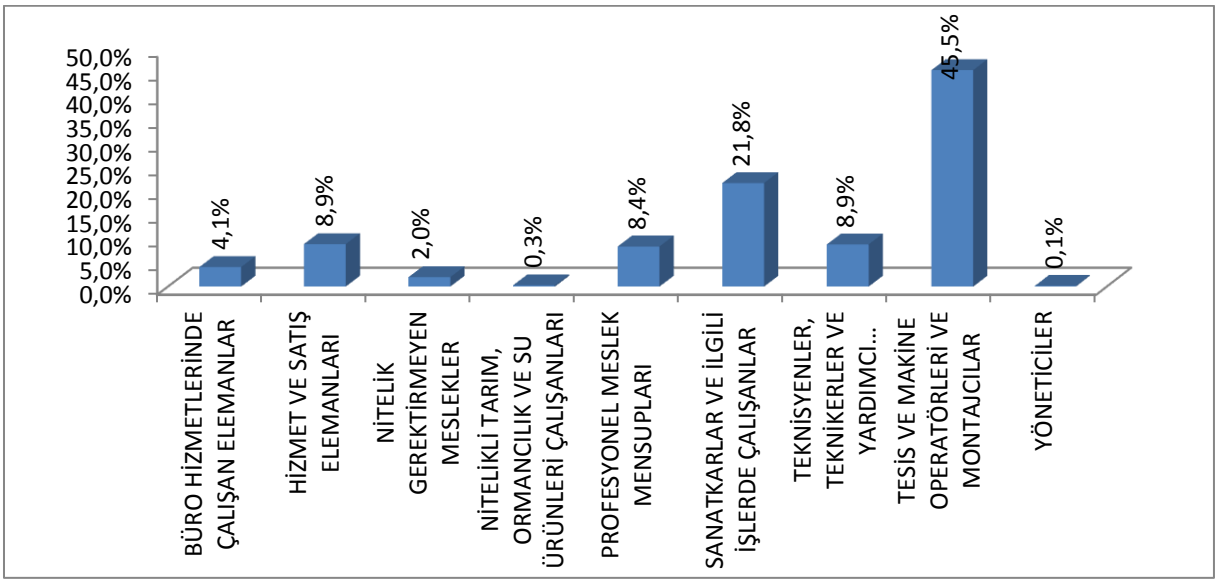

Kaynak: İPA 2016

Diyarbakır ilinde meslek gruplarına göre temininde güçlük çekilen kişilere bakıldığında en çok 330 kişi ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda yer aldıkları görülmektedir. Eleman temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 45,5'i bu meslek grubunda yer almaktadır.

Türkiye genelinde de 20 + istihdamlı işyerlerinde eleman temininde güçlük çekilme oranı en yüksek ikinci sırada Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunun olması, bu meslek grubunun ihtiyaçlarının sadece Diyarbakır ili ile sınırlı olmadığını göstermektedir. Benzer şekilde araştırma sonuçları göstermektedir ki Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları meslek grubu hem ülke geneli hem de Diyarbakır ilinde eleman temininde en az güçlük çeken meslek grubundadır ek olarak temininde en az güçlük çeken meslek Diyarbakır ilinde Yöneticiler meslek grubudur.

Tablo 29: En Fazla Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Meslekler	TGÇM Dağılımı
Makineci (Dikiş)	31,0%
Kamyon Şoförü	8,3%
Ahşap Mobilya İmalatçısı	3,4%
Güvenlik Görevlisi	3,0%
Pazarlamacı	2,6%
Ahşap Boyama Ve Vernikleme Elemanı	2,3%
Muhasebeci	1,7%
Baz İstasyonu Montaj Elemanı	1,6%
Büro Memuru (İdari İşler)	1,6%
Mermer İşçisi	1,4%

Kaynak: İPA 2016

Diyarbakır ilinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında ilk sırada yüzde 31,0 ile Makineci (Dikiş) mesleği yer almaktadır. Bu mesleği sırasıyla yüzde 8,3 ile Kamyon Şoförü, yüzde 3,4 ile Ahşap Mobilya İmalatçısı meslekleri takip etmektedirler.

Geçtiğimiz yıl gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına göre temininde güçlük çekilen ilk on meslekle bu yılki araştırma sonuçlarını kıyasladığımızda Muhasebeci, Makineci (Dikiş), Kamyon Şoförü ve Pazarlamacı olmak üzere toplam dört mesleğin yine değişmeyerek ilk onda yer aldıkları görülmektedir.

Şekil 27: TGÇM Nedenlerinin Dağılımı

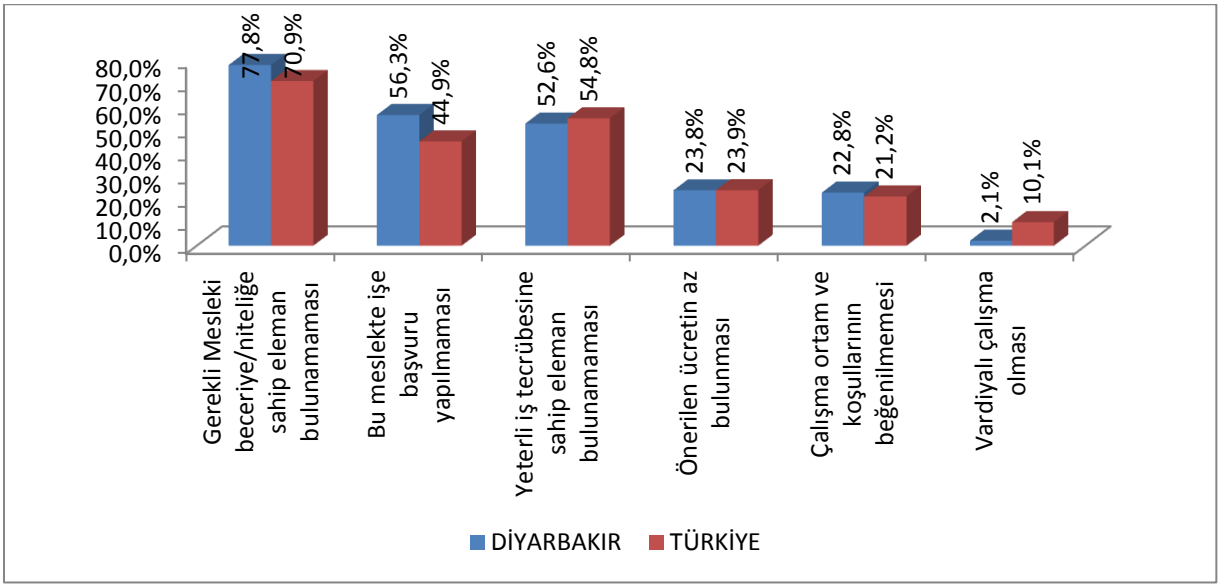

Kaynak: İPA 2016

Diyarbakır ilinde temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması yer almaktadır. Bu neden Türkiye geneli 20 + istihdamlı işyerlerinin TGÇM Nedenleri Dağılımı ile de benzerlik göstermektedir.

Mesleklere Göre TGÇM dağılımı incelenirken, açık işi en çok olan mesleklerle temininde güçlük çekilen mesleklerin benzerlik gösterdiği hatta birçoğunun bire bir aynı olduğu ifade edilmiştir. TGÇM Nedenlerinin Dağılımına bakıldığında ise ilk sırada Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması gelmektedir. Öyle ki bu nedeni ortadan kaldırmaya yarayacak doğru aktif işgücü politikaları üretilip, mevcut açık işler için gereken mesleki beceriye/niteliğe sahip bireyler sağlandığında sadece il geneli değil ülke çapında da talep ve arz dengelenmiş olacaktır.

Şekil 28: İşyeri Durumuna Göre TGÇM Nedenleri

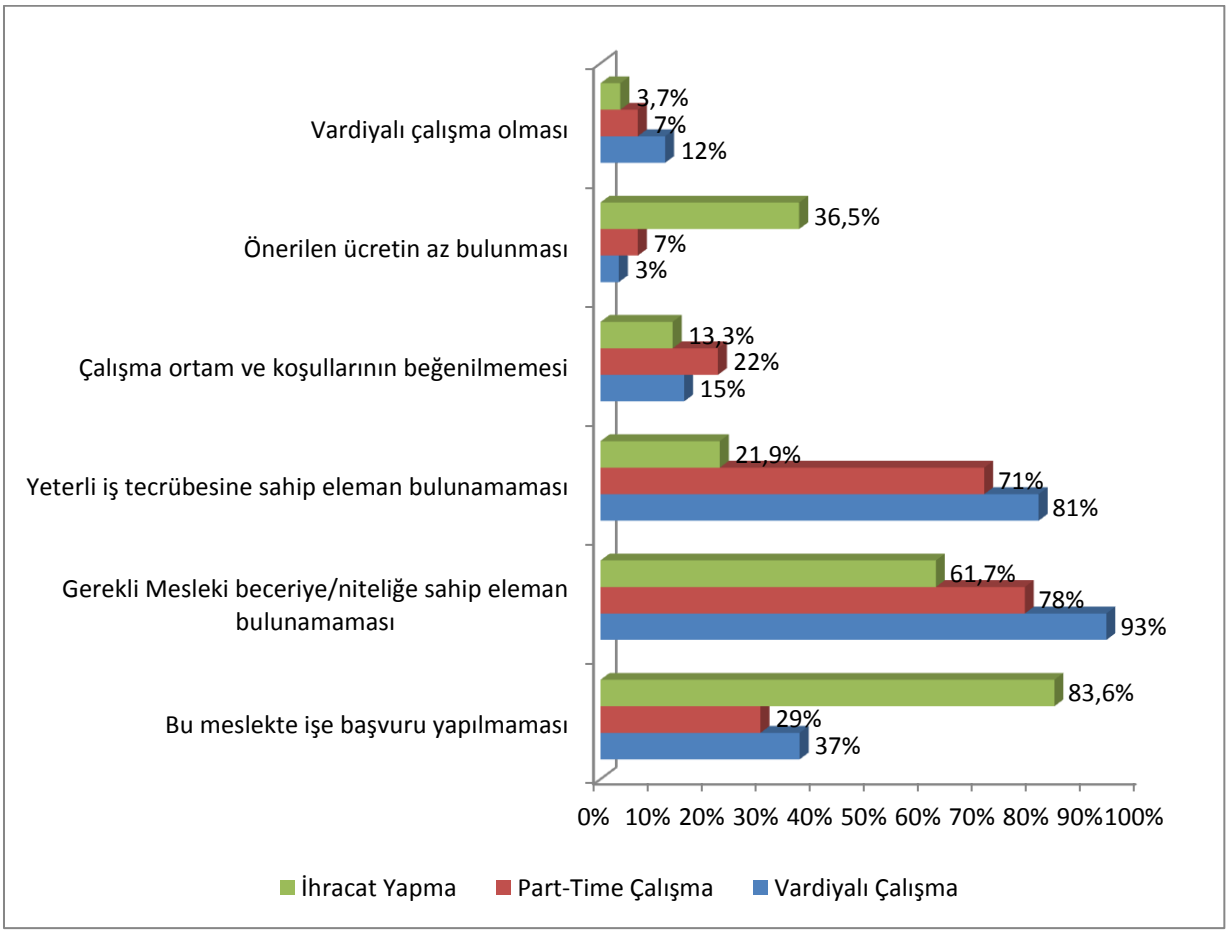

Kaynak: İPA 2016

Diyarbakır ilinde işyerlerinin part-time veya vardiyalı çalışanı olması, işyerinin ihracat yapıp yapmaması gibi işyeri durumuna göre eleman temininde güçlük çekme nedenlerine bakılacak olursa;

her üç duruma sahip işyerlerinde de oranları değişmekle beraber genel olarak TGÇM nedenlerinden ilk sırada Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması yer almaktadır. İhracat yapan işyerlerinde bu meslekte işe başvuru yapılmaması ön plana çıkmıştır. Ayrıca Diyarbakır ili hatta ülke geneli işyerlerinin eleman temininde güçlük çekmelerinin de aynı nedene dayanması sebebiyle, bu husus genel bir problem halini almaktadır.

Tablo 30: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri

Meslek Grupları	Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması	Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması	Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması	Çalışma Ortam ve Koşullarının Beğenilmemesi	Önerilen Ücretin Az Bulunması	Vardiyalı Çalışma Olması
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	14,6%	88,8%	59,3%	48,9%	4,0%	3,6%
Hizmet ve Satış Elemanları	17,3%	90,0%	83,2%	3,4%	1,6%	4,9%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	23,3%	23,5%	7,8%	76,5%	16,4%	0,0%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Profesyonel Meslek Mensupları	38,3%	81,3%	81,2%	5,5%	5,9%	0,0%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	29,8%	100,0%	83,6%	5,7%	31,6%	2,9%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	20,5%	100,0%	65,3%	20,3%	0,0%	10,5%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	92,0%	61,6%	25,5%	1,6%	34,8%	0,0%
Yöneticiler	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Genel Toplam	**56,3%**	**77,8%**	**52,6%**	**8,1%**	**23,8%**	**2,1%**

Kaynak: İPA 2016

Diyarbakır ilinde meslek gruplarına göre temininde güçlük çekme nedenlerine bakılacak olursa Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması nedeni en çok tercih edilen nedenlerdendir. Öyle ki, dokuz meslek grubundan yedi tanesi için en yüksek oranda söz konusu neden işaretlenmiştir. Bunun yanı sıra Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları meslek grubu için ise eleman temininde güçlük çekme nedenlerinin tek bir tane olduğu dikkat çeken diğer bir husustur.

Tablo 31: Mesleklere Göre Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri

Meslekler	Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması	Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması	Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması	Çalışma Ortam ve Koşullarının Beğenilmemesi	Önerilen Ücretin Az Bulunması	Vardiyalı Çalışma Olması
Makineci (Dikiş)	100,0%	50,0%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%
Kamyon Şoförü	98,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Ahşap Mobilya İmalatçısı	9,1%	100,0%	100,0%	0,0%	90,9%	0,0%
Güvenlik Görevlisi	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Pazarlamacı	10,9%	100,0%	72,7%	27,3%	0,0%	0,0%
Ahşap Boyama Ve Vernikleme Elemanı	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%
Muhasebeci	0,0%	100,0%	80,4%	0,0%	0,0%	0,0%
Baz İstasyonu Montaj Elemanı	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Büro Memuru (İdari İşler)	0,0%	100,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%
Mermer İşçisi	55,6%	100,0%	100,0%	44,4%	0,0%	44,4%

Kaynak: İPA 2016

Diyarbakır ilinde eleman temininde güçlük çekilen mesleklerin nedenlerine bakıldığında, toplam on meslekten dokuz tanesinin temininde güçlük çekilme nedenlerinin en yüksek oranda Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması olduğu görülmektedir. Makineci (Dikiş) mesleğinde Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması ana neden olarak belirlenmiştir.

GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

Ekonomilerde gelecek dönem istihdam eğilimini belirlemek, işgücü piyasasında oluşacak dalgalanmaları önceden görmek ve buna yönelik politikalar geliştirmek için önemli bir araçtır. İşgücü Piyasası Araştırmaları da bu minvalde işverenlere bir sonraki yıl öngördükleri istihdam tahminlerini meslek bazında sorarak gelecek dönem istihdam eğilimleri belirlenmektedir.

Bu bölümde Diyarbakır ilinde 2016 Yılı Nisan-Mayıs dönemi ile bir sonraki yıl aynı döneme tekabül eden zaman aralığı boyunca çalışan sayılarında ne gibi farklılıklar beklendiği, farklılaşmaların hangi mesleklerde ve sektörlerde olacağına dair tahminler üzerinde durulacaktır. Mevsimsel etkileri dışarıda bırakmak adına işverenlere tam bir yıllık dönem içindeki tahminleri sorulmuştur.

Çalışma kapsamında işverenlere yöneltilen "30 Nisan 2017 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı/azalışı bekliyor musunuz?" sorusuna Türkiye genelinde işyerlerinin yüzde 16,1'i istihdamın artacağı yönünde cevap verirken Diyarbakır ilinde işverenlerin yüzde 12,0 'si istihdamın artacağını öngörmüştür. Başka bir ifadeyle işverenlerin yakın dönemde istihdam artışına olumlu baktıkları görülmektedir. Öte yandan istihdamın azalacağını düşünen işveren oranı, ülke genelinden daha düşük olup yüzde 3,2 olarak öngörülmüştür.

Tablo 32: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri

Sektörler	Artacak	Azalacak	Değişmeyecek	Fikrim Yok
Madencilik ve taş ocakçılığı	5,6%	0,0%	27,8%	66,7%
İmalat	20,0%	5,8%	14,2%	60,0%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	16,7%	0,0%	0,0%	83,3%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	0,0%	0,0%	33,3%	66,7%
İnşaat	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	17,6%	4,4%	20,9%	57,1%
Ulaştırma ve depolama	11,9%	0,0%	11,9%	76,3%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	20,0%	0,0%	15,0%	65,0%
Bilgi ve iletişim	25,0%	0,0%	0,0%	75,0%
Finans ve sigorta faaliyetleri	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Gayrimenkul faaliyetleri	0,0%	0,0%	33,3%	66,7%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	12,5%	0,0%	29,2%	58,3%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	7,0%	4,7%	10,9%	77,3%
Eğitim	8,6%	5,7%	28,6%	57,1%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	17,5%	0,0%	25,0%	57,5%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	25,0%	6,3%	18,8%	50,0%
Genel Toplam	**12,0%**	**3,2%**	**16,6%**	**68,2%**

Kaynak: İPA 2016

Sektörlere göre istihdam eğilimi incelendiğinde en yüksek oranda artış bekleyen işverenlerin sırasıyla Bilgi ve iletişim, Diğer Hizmet Faaliyetleri, İmalat, Konaklama ve yiyecek faaliyetleri ve Toptan ve perakende ticaret sektörleri olmuştur.

Sektörlerin istihdam eğiliminde dikkat çeken diğer bir husus ise Finans ve Sigorta Faaliyetleri ile Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor sektörlerinde bulunan tüm işyerleri gelecek dönem için herhangi bir öngörüde bulunamamışlardır.

Tablo 33: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi

Sektörler	Net İstihdam Değişimi	NİDO
Madencilik ve taş ocakçılığı	3	0,3%
İmalat	269	5,3%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	5	0,5%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	0	0,0%
İnşaat	-78	-0,8%
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	51	1,0%
Ulaştırma ve depolama	109	3,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	56	5,6%
Bilgi ve iletişim	8	6,0%
Finans ve sigorta faaliyetleri	0	0,0%
Gayrimenkul faaliyetleri	0	0,0%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	41	11,6%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	-853	-6,8%
Eğitim	3	0,2%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	39	2,1%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0	0,0%
Diğer hizmet faaliyetleri	6	1,3%
Genel Toplam	**-342**	**-0,8%**

Kaynak: İPA 2016

Türkiye genelinde 20 + istihdamlı işyerlerinde 2017 Nisan-Mayıs dönemlerinde 2016 Nisan-Mayıs dönemine göre istihdamın yüzde 2,8 artacağı beklenmekte olup Diyarbakır 'da ise bu oran, yüzde -0,8 olup ülke genelinden farklılık göstermektedir.

Sayısal olarak artışın daha fazla İmalat sektöründeki artıştan kaynaklanacağı öngörülmektedir.

Net istihdam değişim oranlarına göre ise çalışan sayılarındaki farklılık, bu sıralamayı değiştirmektedir. Öyle ki en yüksek net istihdam değişim oranı, İmalat sektöründe yer almakla beraber en düşük net istihdam değişim oranının İdari ve destek hizmet faaliyetleri sektörüne ait olduğu görülmektedir.

Tablo 34: Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi

Meslek Grubu	Net İstihdam Değişimi	NİDO
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	12	0,4%
Hizmet Ve Satış Elemanları	-747	-10,2%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	-96	-0,8%
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	-1	-0,2%
Profesyonel Meslek Mensupları	58	1,6%
Sanatkârlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	45	0,7%
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	59	2,1%
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	328	4,3%
Yöneticiler	0	0,%
Genel Toplam	**-342**	**-0,8%**

Kaynak: İPA 2016

Meslek gruplarına göre net istihdam değişimi incelendiğinde; Türkiye geneli 20 + istihdamlı işyerlerinde net istihdam değişimi en yüksek meslek grubu, Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar olarak tespit edilmiştir. Diyarbakır ilinde ilk sırayı Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar almaktadır. Bunun yanı sıra Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları, Profesyonel Meslek Mensupları, Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar ve Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar sektörlerinde artış beklenmektedir. Bu dört meslek grubunun net istihdam artış beklentisinin toplamının pozitif kısmını oluşturmaktadır.

Tablo 35: En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler

Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler
Makineci (Dikiş)	Güvenlik Görevlisi
Beden İşçisi (Genel)	Beden İşçisi (İnşaat)
Şoför (Yolcu Taşıma)	Temizlik Görevlisi
Satış Danışmanı	Diğer Öğretmenler
Tünel Kalıpçı-İnşaat	Ahşap Boyama Ve Vernikleme Elemanı
Kapıcı	Ahşap Mobilya İmalatçısı
Kamyon Şoförü	Ahşap Doğramacı
Servis Şoförü (Okul)	Taş Duvarcı-İnşaat)
Garson (Servis Elemanı)	Kasap
Aşçı	Alçı Dekorasyoncu (Kartonpiyer)

Kaynak: İPA 2016

Diyarbakır ilinde gelecek dönem, en fazla istihdam artışı olması beklenen meslekler sırasıyla, Makineci (Dikiş), Beden İşçisi (Genel), Şoför (Yolcu Taşıma), Satış Danışmanı, Tünel Kalıpçı-İnşaat, Kapıcı, Kamyon Şoförü, Servis Şoförü (Okul), Garson (Servis Elemanı) ve Aşçılık meslekleridir. Güvenlik Görevlisi, Beden İşçisi (İnşaat), Temizlik Görevlisi, Diğer Öğretmenler, Ahşap Boyama Ve Vernikleme Elemanı, Ahşap Mobilya İmalatçısı, Ahşap Doğramacı, Taş Duvarcı-İnşaat), Kasap, Alçı Dekorasyoncu (Kartonpiyer) mesleklerinde ise azalış beklenmektedir

Geçtiğimiz yıl istihdam artışı beklenen mesleklerle bu yılı karşılaştırdığımızda Beden İşçisi (Genel), Kamyon Şoförü ve Makineci (Dikiş) meslekleri istihdam artışı beklenen ilk on meslekte yine yer almaktadır.

Bunun yanı sıra Diyarbakır ilinde istihdam artışı beklenen Satış Danışmanı mesleği Türkiye geneli 20+ istihdamlı işyerlerinde de istihdam artışı beklenen ilk on meslek içerisinde yer almaktadır. Bu minvalde hem Diyarbakır ili için hem de ülke geneli için bu meslekte daha fazla istihdam sağlanacağı öngörülmektedir.

Şekil 29: İşyeri Özellikleri Bakımından NİDO

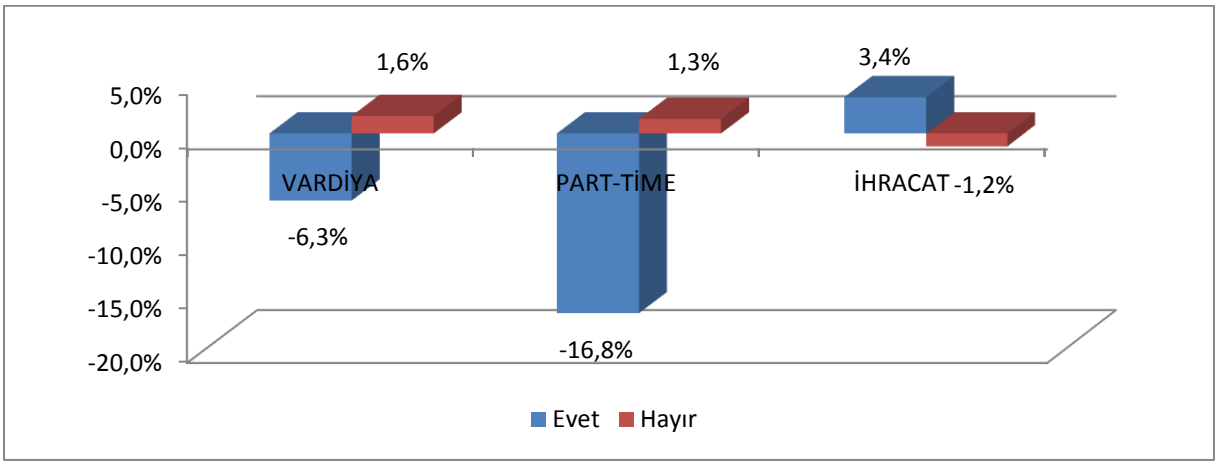

Kaynak: İPA 2016

İşyeri özellikleri bakımından net istihdam değişim oranlarına bakıldığında vardiyalı çalışma, part-time çalışma veya ihracat yapma olmak üzere üç özelliğe sahip işverenlerin farklı eğilimler sergilediğini görmekteyiz.

Diyarbakır ili için net istihdam değişim oranı, bu üç özelliğe sahip işyerlerinin ihracat yapanlarında daha yüksek hesaplanmaktadır.

Bu sonuç, Türkiye geneli 20 + istihdamlı işyerleri için de geçerli olup ülke geneli yüzde 2,8 net istihdam değişim oranından, bu üç özellikten birine sahip olan işyerlerinin net istihdam değişim oranları, daha düşük olarak hesaplanmıştır.

Şekil 30: İşverenlerin Bir Yıl Sonraki İstihdam Değişim Beklentilerine Göre Beş Yıl Sonraki Beklentileri

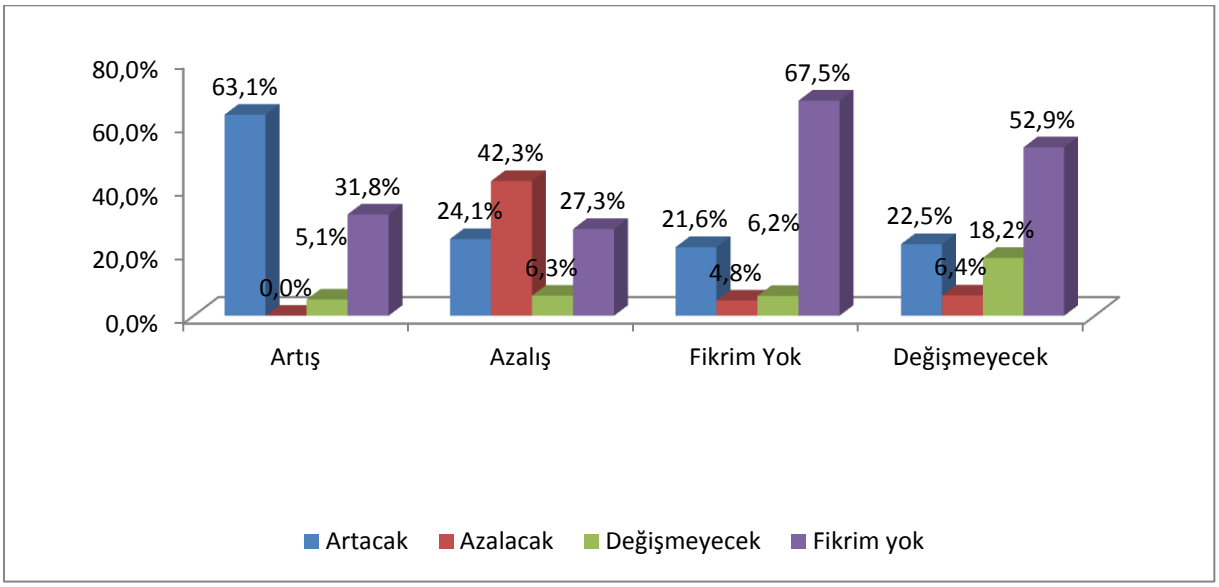

Kaynak: İPA 2016

Diyarbakır ilinde işverenlerin bir yıl sonraki istihdam değişim beklentilerine göre beş yıl sonraki istihdam değişim beklentileri incelendiğinde işveren beklentilerinin birbirlerinden farklılık gösterdiği görülmektedir.

Toplam oranın yüzde 12'sini oluşturan Artış bekleyen işverenlerin ise yüzde 61,3 'ünün beş yıl sonrası için artış beklediği görülmekte iken ise azalış beklemediği görülmemektedir. Buradan işverenlerin yüzde 61,3 'ünün önümüzdeki dönemde istihdam artışı beklerken uzun vadede azalış beklememekte oldukları anlaşılmaktadır.

Toplam oranın yüzde 3,2'sini oluşturan Önümüzdeki dönemde istihdam azalışı bekleyen işverenlerin yüzde 42,3'ü beş yıl sonrası için de azalış beklemektedir. Bunun yanı sıra kısa vadede istihdam azalışı bekleyen işverenlerin yüzde 24,1'i beş yıl sonrası için istihdam artışı beklemektedir.

Toplam oranın yüzde 68,2'sini oluşturan Önümüzde ki dönemde istihdamın değişmeyeceğini ifade eden işverenlerin yüzde 18,2'lik kısmı ise hem kısa vadede hem de beş yıl sonrasında yine istihdamın mevcut durumunu koruyacağını ifade etmişlerdir.

Toplam oranın yüzde 16,6'sını oluşturan Önümüzdeki dönem için öngörüsü olmayanların da yüzde 52,9'u uzun vadede de herhangi bir tahminde bulunamamışlardır.

Bu minvalde araştırma sonuçlarına göre işverenlerin bir yıl sonraki istihdam değişim beklentileri ile beş yıl sonraki beklentileri birbirleriyle tutarlı olup önümüzdeki dönem için işveren hangi beklenti içindeyse beş yıl sonra da aynı eğilimde olduğu anlaşılmaktadır.

SONUÇ

Diyarbakır İşgücü Piyasası Analizi raporunun, 8 Nisan – 6 Mayıs 2016 tarihleri arasında Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen Talep Araştırması çerçevesinde öne çıkan amaçlarından bir tanesi en genel anlamıyla aktif işgücü politikalarının tümüne veri sağlamaktır. Diğer amaç ise işgücü piyasasında özellikle talep açısından ihtiyaç duyulan işgücünün eğitim ve becerilerini tespit etmek, işgücü arzı ve talebi arasındaki dengesizliğin giderilmesine yönelik politika ve önerilerin geliştirilmesine yardımcı olmaktır. Dolayısıyla bu raporun bulguları raporun veri sağlama kapasitesi ve ihtiyaçların tespitine yönelik katkı ve öneriler açısından değerlendirilebilir.

Talep Araştırması, Diyarbakır ilinde istihdam ve işsizlik sorunlarının çözümüne yönelik işgücü yapısı ve sektörler bazında personel, eğitim, nitelik gibi ihtiyaçların belirlenmesine yönelik veri ve bilgi derlenmesini kolaylaştırıcı bir çalışma olmuştur. Özellikle il bazında işgücü piyasasına ilişkin verilerin az olması, Talep Araştırması'nın katkılarını daha kıymetli hale getirmektedir. Veri anlamında kısıtlılık ise işgücü talebi araştırmasının sadece 20 ve fazla çalışanı olan işyerlerine odaklanmasıdır. Bu anlamda iki tespit yapılabilir. Birincisi 10+ ve 1-9 kişi büyüklüğüne düşmüş işyerlerinin azımsanamayacak kadar çok olmasıdır. Dolayısıyla Talep Araştırması sonucunda yapılan analiz ve veri gruplamaları, 20'den az kişi çalıştıran sadece bazı işyerlerini kapsamıştır. İkinci tespit ise araştırmaya çerçevesinde görüşülen işyerlerinin toplam istihdam anlamında Diyarbakır özelinde beyan edilen sadece 44.765 çalışanı kapsıyor olmasıdır. Buna tarım sektörü, kayıt dışı sektör ve kamu sektörünün payları da eklendiğinde elde edilen verilerin sadece kısıtlı sayıda işyeri ve çalışan açısından geçerli olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Yine de bu raporun sonuçlarına bu kısıtlılıklar göz önünde tutularak bakıldığında mevcut veriler ışığında bir takım değerlendirmeler ve öneriler yapmak mümkündür.

İşsizlik oranlarına bakıldığında, Diyarbakır'da eğitim yükseldikçe işgücüne katılım da yükselmektedir. Bu veriler kadınların ve gençlerin işgücüne katılım oranının ve istihdam olanaklarının artması, işsizlik oranlarının ise azalması için kadınlara ve gençlere önem verilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Dolayısıyla düzenlenecek olan işgücü yetiştirme faaliyetlerinin öncelikli hedef kitlesi kadınlar ve gençler başta olmak üzere işsizler, diğer bir hedef kitlesi ise işgücü dışında kalan nüfus olmalıdır.

Arz ve talep eşleştirmeleri düşünüldüğünde, 2014 yılı itibariyle Diyarbakır ili açık iş sayısı 5.489 Yapılan başvurulardan İşe yerleştirilmiş olanların sayısı ise 2.591 kişidir. 2015 yılında Diyarbakır ili açık iş sayısı 17.175 Yapılan başvurulardan işe yerleştirilmiş olanların sayısı ise 9.346 olmuştur. Dolayısıyla bir önceki yıla istinaden 2015 yılında Diyarbakır'da açık iş sayısı ve işe yerleştirme sayısında artma söz konusudur.

Arz ve talep eşleştirmeleri anlamında, yapılan eşleştirmeler sonucunda gönderilen kişilerin işveren tarafından kabul edilmeme nedeni olarak; kişilerin Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Olmaması nedeni ilk sırada yer almıştır.

İşgücü talebi açısından bakıldığında Diyarbakır ili özelinde İdari ve Destek Hizmetleri, İmalat, Toptan ve Perakende Ticaret İle İnşaat sektörlerinin hem işyeri sayısı, hem çalışan dağılımı, hem açık iş, hem işe giriş-çıkışlar, hem de gelecekte istihdam artışı anlamında ağırlıklı bir yere sahip olduğu

açıkça görülmektedir. Dolayısıyla düzenlenecek olan işgücü yetiştirme faaliyetlerinin kısa vadede bu sektörlerin ihtiyaçlarına yönelmesi olumlu sonuçlar yaratabilir.

İşgücü piyasası analizlerinde temel göstergelerden birisi olan açık iş oranı toplam açık iş sayısının yanı sıra sektörlerin istihdam büyüklüklerini de dikkate almaktadır. Açık iş oranı yüksek olan sektörlerin ağırlıklı sektörlere ek olarak büyüme potansiyeli taşıdığını söylemek yanlış olmayacaktır. Düzenlenecek olan işgücü yetiştirme programlarının özellikle de orta vadede (1 yıl) Net İstihdam Değişim Oranı yüksek olan sektörlerin ihtiyaçlarına yönelik olması işgücü arzı ve talebi eşleştirmeleri açısından olumlu sonuçlar verebilir.

Son olarak ise dikkat edilmesi gereken önemli bir unsur, araştırma kapsamında Diyarbakır ili işgücü piyasasına meslek grupları açısından bakıldığında en fazla çalışan sayısının hem kadınlar, hem de erkekler için Nitelik Gerektirmeyen işlerde yoğunlaştığıdır. Ayrıca temininde güçlük çekilen mesleklerde de Muhasebeci, Makineci (Dikiş), Kamyon Şoförü ve Pazarlamacı meslekleri geçen yıllarda olduğu gibi yine öne çıkmaktadır. Bu durumda Diyarbakır ilinde işgücü talebi açısından, bazı meslekler de bedensel yeterlilik ön plana çıkarken bazı mesleklerde ise mesleki bilgi aranmaktadır.

İşverenlerin gelecek ile ilgili olumlu beklentileri işgücü piyasasında talep yaratacaktır. Bu işgücü talebiyle arzı eşleştirerek Diyarbakır'da istihdamı artırmak üzere aşağıdaki öneriler değerlendirilmelidir:

- İŞKUR'un işsiz kayıtlarında sayısal olarak işgücü piyasasında mevcut talebin çok üstünde olan işsizlere yönelik, onları istihdama dâhil edecek şekilde kurslar düzenlenmelidir.

- İşverenlerin nitelik gerektiren mesleklerde eleman talebine karşılık, sistemde kayıtlı iş arayanlara niteliklerini geliştirmek üzere eğitimler vererek, bu kayıtlı işgücünü işverene sunmak üzere işyeri ziyaretleri fazlalaştırılabilir.

- Diyarbakır'da belli bir ağırlığı olan tarım sektöründe meydana gelecek olası daralma tarımdan ayrılan kesimin kente göç etmesine neden olabilir. Bu nedenle, tarım sektöründen ayrılan kişiler ve özellikle kadınlar göz önüne alınarak bu bireylerin istihdamını sağlayacak eğitim faaliyetleri düzenlenmesi de gerekmektedir.

- İşgücü piyasasında kadınlar ve gençlerin istihdama katılım oranlarını yükseltmek amacıyla hedef kitlesi gençler ve kadınlar olan eğitim programları düzenlenmelidir.

- Dezavantajlı grubun işgücüne katılımını ve istihdamını artırmak için kontenjanları dolduramayan işverenler ile işbirliği yapılarak uygun mesleki eğitim programları hazırlanmalıdır.

- Mesleki eğitim programları çerçevesinde, örgün öğretimden ayrılan genç nüfusu ve açık iş taleplerini birlikte değerlendirerek, işgücü piyasasına dâhil edecek şekilde eğitim başlıkları belirlenmelidir.

- Kadınların istihdama katılımını artırmak amacıyla aktif işgücü piyasası politikaları kapsamında gerektiği takdirde mesleki eğitim kurslarına katılımı artıracak teşvik politikaları uygulanmalıdır.

- Özellikle Diyarbakır ilimizde temininde güçlük çekilen mesleklerde temininde güçlük çekilme sebeplerinin başında bu mesleklerdeki kişilerin Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Olmaması öne çıkmaktadır. Bu paralelde hem kişisel gönderme kolaylığı hem de bu yönde pratik çözüm olması açısından "işbaşı" (staj) programlarına ağırlık verilmelidir.

Diyarbakır 'da ki işgücü talebini kurum vasıtasıyla karşılayabilmek için Diyarbakır İŞKUR İl Müdürlüğü:

- İşe yerleştirme olanaklarını kamuyla paylaşmalıdır.
- Düzenli periyotlarla işe yerleştirmelere ve eğitim faaliyetlerine ilişkin istatistikleri kamuoyuna duyurmalıdır.
- Kurum veri tabanında yüksek nitelikli iş arayanların oranını arttırmalıdır.
- İşyeri ziyaretleri düzenli olarak yapılmalıdır.
- İşgücü eğitim kurslarından mezunların olan kişilerin takibi yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

İŞKUR; İstatistik Yıllıkları, http://www.iskur.gov.tr/tr-tr/kurumsalbilgi/istatistikler.aspx

TÜİK; Hane halkı İşgücü Anketleri, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007.

EKLER

EK 1: 2016 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU

İŞKUR 2016 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

2016 YILI İPA İŞYERİ BİLGİ FORMU

Sayın İşyeri Yetkilisi,

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan işgücü piyasası araştırması ile ilimizde istihdam ve işsizlik sorununun çözümü için işgücünün yapısı, sektörler bazında personel, eğitim, nitelik vb. ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik bilgi derlenmesi amaçlanmaktadır.

Bilgi Verme ve Gizlilik

1- Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak amacıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile teminat altına alınmıştır. Kanun uyarınca sizden alınan bu bilgilerden şahsınıza özel olanlar; idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, istatistik amacı dışında kullanılamaz.

2- 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nun 21 inci maddesi gereğince Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içinde bilgi verilmesi zorunludur. Bildirim yükümlülüğüne aykırı hareket eden özel kesim işyerlerine 3.536 TL (üçbinbeşyüzotuzaltı Türk Lirası) İdari Para Cezası verilir.

3- İşverenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka amaçla kullanılamaz. **İkinci fıkraya aykırı davrananlar hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 136 ncı maddesi hükümleri uygulanır.**

Kapsam

İşyeri Bilgi Formunun, işyeri sahibi veya ortakları, insan kaynakları, personel, işyeri veya muhasebe müdürleri tarafından doldurulması önerilmektedir. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bilgi formunu doldurarak verdiğiniz bilgiler ve çalışmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.

İŞYERİ BİLGİLERİ

Örnek No :.....

Işyerinin Yasal Unvanı :.....

1

ADRES BİLGİLERİ

İL /İLÇE :.....

MAHALLE :.....

CADDE/SOKAK :.....

İÇ/DIŞ KAPI NO :.....

TELEFON/FAKS/E-POSTA :.....

FORMU CEVAPLAYAN İŞYERİ YETKİLİSİNİN

Adı-Soyadı: ..... Unvanı :.....

Tarih : ..... Telefonu : .....

E-Posta :..... İmza/Kaşe: .....

Bu kısım Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nde Bilgi Formunun uygulamasından sorumlu olan "kamu görevlilerince" doldurulacaktır.

BU İŞYERİ BİLGİ FORMU ZİYARETÇİ VE KOORDİNATOR EL KİTABI OKUNDUKTAN SONRA UYGULANMIŞ VE VERİ GİRİŞİ ZİYARETÇİ VE KOORDİNATÖR EL KİTABINA UYGUN YAPILMIŞTIR.

	ZİYARETÇİ	KONTROLÖR	VERİ GİRİŞ PERSONELİ
Adı-Soyadı			
Tarih			
İmza			

1) İşyerinizin kuruluş tarihini yıl olarak belirtiniz.

.....

2) İŞKUR'un hizmetlerinden faydalanıp faydalanmadığınızı belirtiniz.

(Cevabınız Hayırsa 4. Soruya geçebilirsiniz)

Evet ☐ Hayır ☐

(..... Yılından bu yana)

3) İŞKUR'un hangi hizmetlerinden faydalandığınızı belirtiniz.

(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

Eleman Talebi ☐ İşbaşı Eğitim Programları ☐

Çalışanların Mesleki Eğitimi ☐ Mesleki Eğitim Kursu ☐

Kısa Çalışma Ödeneği ☐ Danışmanlık ve Yönlendirme ☐

4) İşyerinizde vardiyalı çalışma yapılıp yapılmadığını belirtiniz.

Evet ☐ Hayır ☐

5) İşyerinizde ihracat yapılıp yapılmadığını belirtiniz.

Evet ☐ Hayır ☐

6) İşyerinizde kısmi süreli (part-time) çalışanın olup olmadığını belirtiniz.

Evet ☐ Hayır ☐

BÖLÜM I-MEVCUT İSTİHDAM

7) İşyerinizde çalışmakta olan mevcut personeli fiilen yaptıkları işlere göre sıralayınız?

Yapılan iş (Örnek; mimar, ziraat mühendisi, harita teknikeri, buldozer operatörü, sekreter, taşıma işçisi vb.)	Kadın Çalışan Sayısı	Erkek Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı
TOPLAM			

BÖLÜM II-AÇIK İŞLER 8)Şu an işyerinize herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz? 8.1)Eleman aramıyoruz ☐ ⇨ 9.Soruya geçiniz.

Eleman Aranılan Meslekler	Toplam Açık İş Sayısı	Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi 1. Çıraklık 2. Lise altı 3. Genel lise 4. Meslek L. 5. Meslek yüksekokulu 6. Lisans 7. Lisansüstü 8. Fark etmez	Açık işiniz için cinsiyet tercihini belirtiniz? 1. Kadın 2. Erkek 3. Fark etmez	Talep Edilen Beceriler * 1. Bilgisayar kullanımı 2. Fiziki ve bedensel yeterlilik 3. Hesap yapabilme (Analitik beceri) 4. İletişim ve ifade yeteneği 5. Proje tabanlı çalışma 6. Satış ve pazarlama becerisi 7. Sorun çözme ve inisiyatif alabilme 8. Takım çalışması 9. Yabancı Dil 10. Yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe			Ilgili meslekteki açık işinizi hangi yolla arıyorsunuz ** 1. Akraba-Eş Dost 2. Gazete-İlan, vb. 3. İnternet-Sosyal Medya 4. İŞKUR aracılığıyla 5. Özel İstihdam Büroları			Açık Işiniz Için Ne Kadar Süredir Eleman Arıyorsunuz? 1. 0-30 Gün 2. 31-89 Gün 3. 90+ Gün
				1	2	3	1	2	3	

*Önem derecesine göre EN FAZLA 3 beceriyi 1'den başlayarak SIRALAYINIZ. (1- En önemli)

**Kullandığınız arama kanallarından EN AZ 1 tanesini işaretleyiniz.

5

BÖLÜM III - 30 NİSAN 2017 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA NET DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

9) 30 Nisan 2017 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı bekliyor musunuz?	Evet	☐ ⇨	9.1'e geçiniz.
	Hayır	☐ ⇨	10. soruya geçiniz.
	Fikrim Yok	☐ ⇨	10. soruya geçiniz.

9.1) 30 Nisan 2017 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında net istihdam artışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam ARTIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal artış

10)30 Nisan 2017 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam azalışı bekliyor musunuz?	Evet	☐ ⇨	10.1'e geçiniz.
	Hayır	☐ ⇨	11. soruya geçiniz.
	Fikrim Yok	☐ ⇨	11. soruya geçiniz.

10.1) 30 Nisan 2017 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında net istihdam azalışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam AZALIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal azalış

BÖLÜM IV - ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

11) Son 1 yıl içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslekleri ve bu mesleklerde temininde güçlük çektiğiniz eleman sayısını belirtiniz?

11.1) Eleman temininde güçlük çektiğimiz meslek yok. ☐ ➡ **12.Soruya Geçiniz.**

Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	Temininde Güçlük Çekilen Eleman Sayısı	Temininde Güçlük Çekilme Nedeni* 1. Bu meslekte işe başvuru yapılmaması 2. Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması 3. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması 4. Çalışma ortamı ve koşullarının beğenilmemesi 5. Önerilen ücretin az bulunması 6. Vardiyalı çalışma olması					
		1	2	3	4	5	6

*Birden Fazla Seçenek Işaretlenebilir.

BÖLÜM V – İŞGÜCÜ PİYASASINA GENEL BAKIŞ

12) 5 yıl sonra işyerinizde çalışan sayısının ne yönde olmasını bekliyorsunuz?

Artacak ☐ Azalacak ☐ Değişmeyecek ☐ Fikrim Yok ☐

13) 5 yıl sonra içinde bulunduğunuz sektörün durumunun nasıl olacağını bekliyorsunuz?

Daha iyi olacak ☐ Daha kötü olacak ☐ Değişmeyecek ☐ Fikrim Yok ☐

14) 5 yıl içerisinde sektörünüzü değiştirmeyi düşünüyor musunuz?

Evet, düşünürüm ☐ Hayır, düşünmem ☐

15) İşbaşı Eğitim Programlarından yararlanma süresinin 6 aydan 12 aya çıkarılmasının istihdama etkisinin nasıl olacağını düşünüyorsunuz.

Artacak ☐ Azalacak ☐ Değişmeyecek ☐

16) Doğum sonrası Yarı Zamanlı Çalışmanın kadın istihdamını ne yönde etkileyeceğini belirtiniz.

Kadın istihdamını Arttıracak ☐ Kadın İstihdamını Azaltacak ☐ Değişmeyecek ☐

2016 Yılı İşgücü Piyasası Araştırmasına yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederiz.
İşveren/İşveren Temsilcisi görüşleri:
Ziyaretçinin görüşleri:

8

EK 2: ÖRNEKLEME YAPILAN İLLER LİSTESİ VE ÖRNEK SAYILARI

İl Adı	2_9	10_19	20+	Genel Toplam
ADANA	296	80	2.123	2.499
ADIYAMAN	25	19	349	393
AFYONKARAHİSAR	69	23	630	722
AĞRI	13	6	192	211
AKSARAY	44	10	326	380
AMASYA	33	8	257	298
ANKARA	976	446	6.765	8.187
ANTALYA	526	193	3.271	3.990
ARDAHAN	5	66	22	93
ARTVİN	20	3	120	143
AYDIN	154	36	960	1.150
BALIKESİR	174	58	1.070	1.302
BARTIN	18	9	221	248
BATMAN	20	21	498	539
BAYBURT	11	62	36	109
BİLECİK	26	9	222	257
BİNGÖL	14	15	244	273
BİTLİS	14	12	193	219
BOLU	44	13	274	331
BURDUR	34	10	225	269
BURSA	468	164	4.579	5.211
ÇANAKKALE	84	26	375	485
ÇANKIRI	20	5	115	140
ÇORUM	60	26	444	530
DENİZLİ	157	52	1.527	1.736
DİYARBAKIR	67	48	1.267	1.382
DÜZCE	51	19	442	512
EDİRNE	47	17	288	352
ELAZIĞ	48	31	544	623
ERZİNCAN	25	12	149	186
ERZURUM	53	24	473	550
ESKİŞEHİR	100	24	489	613
GAZİANTEP	231	71	1.799	2.101
GİRESUN	33	18	311	362
GÜMÜŞHANE	13	58	65	136
HAKKARİ	5	62	68	135
HATAY	145	42	1.109	1.296
IĞDIR	13	3	104	120
ISPARTA	44	15	307	366
İSTANBUL	3.655	1.289	7.670	12.614
İZMİR	791	241	5.760	6.792
KAHRAMANMARAŞ	77	46	845	968

KARABÜK	28	6	263	297
KARAMAN	27	10	211	248
KARS	13	106	82	201
KASTAMONU	38	20	313	371
KAYSERİ	177	53	1.690	1.920
KIRIKKALE	28	8	204	240
KIRKLARELİ	45	16	311	372
KIRŞEHİR	16	10	154	180
KİLİS	6	62	73	141
KOCAELİ	252	100	3.160	3.512
KONYA	261	69	2.174	2.504
KÜTAHYA	56	16	473	545
MALATYA	64	26	639	729
MANİSA	195	42	1.173	1.410
MARDİN	19	25	581	625
MERSİN	187	66	1.924	2.177
MUĞLA	218	69	1.046	1.333
MUŞ	13	11	193	217
NEVŞEHİR	38	13	340	391
NİĞDE	46	13	241	300
ORDU	75	28	537	640
OSMANİYE	36	14	411	461
RİZE	28	19	308	355
SAKARYA	133	36	949	1.118
SAMSUN	147	35	1.054	1.236
SİİRT	8	12	166	186
SİNOP	29	5	143	177
SİVAS	62	26	513	601
ŞANLIURFA	86	75	1.191	1.352
ŞIRNAK	5	25	293	323
TEKİRDAĞ	139	46	1.455	1.640
TOKAT	44	20	372	436
TRABZON	91	50	1.058	1.199
TUNCELİ	6	77	48	131
UŞAK	41	20	438	499
VAN	43	23	549	615
YALOVA	33	10	318	361
YOZGAT	36	13	224	273
ZONGULDAK	59	17	457	533
Genel Toplam	**11.531**	**4.684**	**72.751**	**88.966**

EK 3- TANIM VE KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ

Açık İş: Kuruma işverenlerden intikal eden işçi istemidir.

Açık İş: İşveren tarafından hemen veya yakın gelecekte doldurulmak istenen ve işverenin işyeri dışından uygun bir adayın bulunması için aktif adımları attığı yeni yaratılan, boş veya boşalacak iştir. (EUROSTAT) . Bu tanıma göre açık iş muhakkak işyeri dışına açılmalıdır. İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında derlenen açık işler bu kapsamdadır.

Açık İş Oranı: Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilen bir orandır. Temel olarak, işyerleri tarafından fiilen doldurulmak istenen ve bu doğrultuda gerekli girişimlerin yapıldığı pozisyonları göstermektedir. İşyerinde çalışanlar yardımıyla doldurulmayı bekleyen pozisyonlar ise açık iş kavramı kapsamında yer almamaktadır. İşgücü arzına ilişkin İşsizlik oranına kıyasla işgücü talebinin bir göstergesi olarak ekonominin konjonktürel hareketlerine dair daha kullanışlı bir göstergedir. Örneğin ekonominin büyüme dönemlerinde açık iş oranında nispi olarak yükseliş görülürken, açık iş oranının gerilediği dönemler ekonomide yavaşlama işareti olarak değerlendirilmektedir.

Aktif Kayıt: Son işlem tarihinden itibaren 12 ay süre ile işe gönderilmek üzere hazır olan kayıttır.

Başvuru: İş arayanların, gereksinimlerinin karşılanması için Kurum il Müdürlüklerine doğrudan yaptıkları müracaatlardır. (İŞKUR)

Beceri: Eğitim, öğretim ve deneyimin ürünü olan beceri, ilişkin olduğu konudaki bilgiyle bir araya geldiği zaman uzman kişinin niteliğini oluşturur. Beceri, genel olarak iş ve görevleri başarabilmek için gerekli olan sistematik zihinsel ve fiziksel eylemleri, yatkınlıkları, etkinlikleri ifade eder.

Beceri Açığı: Beceri açığının yapısı ve düzeyini belirtir. İşgücü piyasasında becerili işgücüne ihtiyacın, mevcut işgücü arzından ne kadar fazla olduğunu gösterir. Dünyanın birçok ülkesinde işgücü piyasaları, artan işsizlik, yetersiz eğitilmiş personel, ekonomik ve teknolojik koşulların hızla değişmesi ve bu değişime ayak uydurma güçlükleri gibi sorunlarla karşı karşıyadır. beceri açığının nedenleri arasında, (1) iş gereksinimleriyle karşılaştırıldığında yetersiz kalan ehliyetler, (2) Ehliyetlerle karşılaştırıldığında yetersiz kalan işler, (3) İşsizlik, gizli işsizlik, (4) sayısal olarak becerili işçi açığı yer alır.

Beceri Eksiği: İşgücünün sahip olduğu genel uzmanlığın işin gerekleriyle uyuşmazlığıdır.

Beceri İhtiyacı: Belirli bir organizasyon, sektör veya ulusal ekonomide, farklı türdeki faaliyet, iş veya mesleki rol için gereksinim duyulan beceridir.

Çalışma Çağındaki Nüfus: İşgücü+ İşgücüne dâhil olmayanlar

Genç İşsizlik: Gelişmişlik seviyesine bakmaksızın bir çok ülkede genç işsizliği en önemli politika konusu olarak değerlendirilir. Bu kavramda genç 15-24 yaş grubunu ifade eder.

Genç İşsizlik Oranı : 15-24 yaş grubundaki işsiz sayısının aynı yaş grubundaki işgücü içindeki oranıdır.

$$Genç\ İşsizlik\ Oranı = \frac{15-24\ Yaş\ Grubu\ İşsiz}{15-24\ Yaş\ Grubu\ İşgücü\ Arzı\ (İstihdam + İşsiz)}$$

Genç Nüfus: 15-24 yaş grubundaki nüfustur.

Girişim: Yasal birimlerin oluşturduğu en küçük özellikle mevcut kaynaklarının tahsisi için belirli derecede karar alma özerkliğini kullanarak, mal ve hizmet üreten bir organizasyon birimidir. Girişim, bir veya birden fazla yerde, bir veya birden fazla faaliyet yürütebilir.

Eğitim Durumu: 6 ve yukarı yaştaki tüm fertlerin eğitim durumları hakkındaki bilgilerdir. Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması (ISCED,1997) uygun olarak sınıflandırılmaktadır, ana gruplar aşağıdadır:

1. Okuma yazma bilmeyen

2. Okuma yazma bilip bir okul bitirmeyen

3. İlkokul

4. İlköğretim

5. Ortaokul veya mesleki ortaokul

6. Genel Lise

7. Mesleki veya teknik lise

8. Yüksek öğretim

Eğitim Seviyelerine Göre İşgücü: Bu gösterge toplam işgücünü eğitim durumlarına göre analiz ederken, 25-29 yaş grubundaki yüksek eğitimlilerin işgücü içindeki oranına da özel önem verir.

Eksik İstihdam: Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından düzenlenen 16. Çalışma İstatistikçileri Konferansında, mevcut eksik istihdam tanımı, yaşanan ölçüm zorlukları nedeniyle yeniden ele alınarak, eksik istihdam sorununu daha net ortaya koyabilecek "zamana bağlı eksik istihdam" ve "yetersiz istihdam" kavramlarına geçilmesine karar verilmiştir.

İktisadi Faaliyetlere Göre İstihdam: Bu gösterge istihdamın hangi ekonomik faaliyetlerde yer aldığının ifadesidir. İstihdam genelde tarım, sanayi ve hizmetler olarak üç temel iktisadi faaliyete ayrılır. Bu gösterge toplam istihdamın sektörlere göre oransal dağılımını gösterir. Böylelikle sektörlere göre ekonomik gelişmeyi veya daralmayı, trendleri, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri arasındaki seviye farkını ortaya koyar. Sektörel istihdam akışları verimlilik analizlerinde çok önemli yer teşkil eder. Toplam verimliliğin artması için, istihdamın daha az verimliliğe sahip sektörlerden daha yüksek verimliliğe sahip sektörlere geçmesi gerekir.

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev2.0 esas olmak üzere aşağıda yer alan sektörler kapsamı oluşturmaktadır.

A	Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık
B	Madencilik ve Taş Ocakçılığı
C	İmalat
D	Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi Ve Dağıtımı
E	Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı
H	Ulaştırma ve Depolama

I	Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri
J	Bilgi ve İletişim
K	Finans ve Sigorta Faaliyetleri
L	Gayrimenkul Faaliyetleri
M	Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetleri
N	İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri
O	Kamu Yönetimi ve Savunma
P	Eğitim
Q	İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri
R	Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor
S	Diğer Hizmet Faaliyetleri
T	Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri: Hanehalkları Tarafından Kendi Kullanımlarına Yönelik Olarak Ayrım Yapılmamış Mal Ve Hizmet Üretim Faaliyetleri
U	Uluslar Arası Örgütler Ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri

İstihdam Edilenler: Aşağıda yer alan işbaşında olanlar ve işbaşında olmayanlar grubuna dâhil olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm nüfus istihdam edilen nüfustur.

İstihdam Oranı: Çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranıdır. Ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü gösterir. Özelikle yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdama katılım oranı istihdam politikalarının oluşturulmasında kilit unsurlardır.

$$\text{İ}stihdam\ Oranı = \frac{Toplam\ \text{İ}stihdam}{Kurumsal\ Olmayan\ Sivil\ N\text{ü}fus} \times 100$$

Yüksek istihdam oranı ülke ekonomisinin pozitif olarak değerlendirilmesine yol açmasına rağmen, bu gösterge tek başına yeterli değildir. İstihdam oranının değerlendirilmesinde ücretler, çalışma saatleri, kayıt dışı istihdam, eksik istihdam ve çalışma saatleri de önemlidir.

Düşük istihdama katılım oranı ise nüfusun ekonomik faaliyetlere katılmadığını, ekonominin ya yüksek işsizlik oranına ya da çok sayıda ekonomik anlamda aktif olmayan nüfusa sahip olduğunu gösterir.

İş Başında Olanlar: Yevmiyeli, ücretli, maaşlı, kendi hesabına, işveren ya da ücretsiz aile işçisi olarak referans dönemi içinde en az bir saat bir iktisadi faaliyette bulunan kişilerdir.

İş Başında Olmayanlar: İşi ile bağlantısı devam ettiği halde, referans haftası içinde çeşitli nedenlerle işinin başında olmayan kendi hesabına veya işveren olarak çalışanlar istihdamda kabul edilmektedir.

Üretici kooperatifi üyeleri, bir iş ya da meslekte bilgi veya beceri kazanmak amacıyla belirli bir menfaat (ayni ya da nakdi gelir, sosyal güvence, yol parası, cep harçlığı vb.) karşılığında çalışan çıraklar ve stajyer öğrenciler de istihdam halinde olanlar kapsamına dâhil edilmektedirler.

İşe Yerleştirme: İş arayanların Kurumca işe yerleştirilmesidir.

İşgücü: İstihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu tüm nüfusu kapsar.

$$\text{İş}g\text{ü}c\text{ü} = \text{İ}stihdam\ Edilenler + \text{İ}\text{ş}sizler$$

İşgücü Arzı: Bireylerin her türden işgücü piyasasına pazarlamak üzere sundukları işgücü toplamıdır. Tanımlanmış bir zaman dilimi (referans dönemi) içinde belirli bir yaş üzerindeki nüfus, işgücü bakımından üç temel gruba ayrılmaktadır; istihdam edilenler, işsizler ve işgücüne dâhil olmayanlar. İstihdam edilenler ve işsizler, birlikte işgücünü oluştururlar.

İşgücü Talebi: İşgücü talebi işverenlerin istihdam etmeyi istedikleri işçi sayısıdır.

İşgücü Piyasası Araştırması: İŞKUR tarafından 8 Nisan-6 Mayıs tarihleri arasında yapılan işyeri ziyaretleri kapsamında "İl İşgücü Piyasası Araştırması İşyeri Bilgi Formu" uygulamasıdır.

İşgücü Piyasası Araştırması Çerçevesi: Maliye Bakanlığı ve SGK kayıtları kullanılarak TÜİK tarafından hazırlanan "Türkiye İşyeri Kayıt Sistemi" üzerinden en güncel veri olan 2014 yılı kayıtlarıdır.

İşgücü Piyasası: Potansiyel çalışanların emeklerini arz ettikleri, işverenlerin de, ihtiyaç duydukları işgücünü talep ettikleri piyasadır. Çalışanlar öncelikle mesleki olmak üzere işe ilişkin beceri ve yeterliliklerini sunarken karşılığında ücret talep ederler.

İl İşgücü Piyasası: İşgücünün il düzeyinde arz ve talep olunduğu pazardır. İl düzeyinde işverenler birçok iş için çeşitli meslek dallarında işçi, çalışanlar da iş talep eder. Bu işler bakımından piyasa, il işgücü piyasasıdır.

İşgücü Piyasası Analizi: Belirli bir yer, bölge ya da ülkenin işgücü piyasasının niteliklerinin ve ayırıcı özelliklerinin incelenip çözümlenmesidir.

İşgücüne Katılım Oranı (İKO): İşgücü katılım oranı bir ekonomide çalışan veya işsiz, ekonomik olarak aktif olan nüfusun çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eder.

$$\text{İş}g\text{ücü}ne\ Katılım\ Oranı = \frac{\text{İş}g\text{ücü}\ Arzı\ (\ \text{İ}stihdam + \text{İş}siz)}{Kurumasal\ Olmayan\ Sivil\ N\text{ü}fus} \times 100$$

Çalışma hayatına katılımı ölçen bu gösterge, çalışma yaşındaki nüfusun ekonomik olarak aktif olan kesimini gösterir. Ülke mal ve hizmet üretiminde yer alabilecek işgücü arzının büyüklüğü hakkında bilgi verir. Cinsiyet ve yaş gruplarına ve eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı ekonomik olarak aktif nüfusun yapısı hakkında bir resim çizer.

İşgücüne Dahil Olmayan (İnaktif) Nüfus: İşsiz veya istihdamda bulunmayan kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfustur. Bu gösterge, özellikle kişilerin neden işgücü içinde yer almadıklarını açıklamaları bakımından çok önemlidir. Kişiler , çeşitli nedenlerle işgücü piyasası içinde yer almayabilirler. Çalışmak istedikleri halde kendilerine uygun iş bulamayacakları gibi düşüncelerle iş aramayan kesim potansiyel işsiz olmaları nedeniyle işgücü piyasasını yakından ilgilendiren kavramdır. İşgücüne dahil olmayanlar aşağıdaki gruplara ayrılmıştır.

1. İş Aramayıp Çalışmaya Hazır Olanlar: Çeşitli nedenlerle iş aramayıp, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

> ***1.1. İş Bulma Ümidi Olmayanlar:*** Daha önce iş aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.2. Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma, öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

2. Mevsimlik çalışanlar: Mevsimlik çalışması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

3. Ev işleriyle meşgul: Kendi evinde ev işleriyle meşgul olması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

4. Eğitim/Öğretime devam ediyor: Bir öğrenim kurumuna, kursa vb. devam etmesi

nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

5. Emekli: Bir sosyal güvenlik kuruluşundan emekli olduğu için iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

6.Çalışamaz halde: Bedensel özür, hastalık veya yaşlılık nedeniyle iş aramayan ve iş başı

yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

7. Diğer: Ailevi ve kişisel nedenler ve bunun dışındaki diğer nedenler ile iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

$$\text{İş}g\text{ücü}ne\ Dahil\ Olmayan\ N\text{ü}fus\ Oranı = \frac{Kurumsal\ Olmayan\ Sivil\ N\text{ü}fus - \text{İş}g\text{ücü}}{Kurumsal\ Olmayan\ N\text{ü}fus} \times 100$$

İşsiz: Çalışma yaşında olup, işi olmayan, aktif olarak iş arayan ve çalışmaya hazır kesimi ifade eder. Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son dört hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler. Ayrıca, dört hafta içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dahildirler.

İşsizlik Oranı: İşgücü piyasasının en çok bilinen ve medya tarafından da üzerine en çok değinilen göstergesi işsizlik oranıdır. Toplam işsiz sayısının işgücü arzına oranıdır. İşsizliğin değerlendirilmesinde toplam işsizlik oranı tek başına yeterli olmaz. Gelecek planlaması için genç işsizlik ve uzun süreli işsizlik oranlarının da ayrıca dikkate alınması gerekir.

$$\text{İş}sizlik\ Oranı = \frac{\text{İş}siz}{\text{İş}g\text{ücü}\ Arzı(\text{İ}stihdam + \text{İş}siz)} \times 100$$

İşteki Durum: Ücretliler, kendi hesabına çalışanlar, işverenler ve ücretsiz aile işçileri olarak dört kategori altında toplanan işteki durum, işgücü piyasasının dinamiklerini ve ülke ekonomisinin gelişimini gösterir. Gelişen bir ülkede genel olarak beklenen tarım sektöründen sanayi ve hizmet

sektörlerine geçişle birlikte, ücretli ve maaşlı çalışanların sayısındaki artış; kendi hesabına ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan sayısındaki azalıştır.

Kayıt Dışı İstihdam: Referans haftasında yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanlardır.

Birçok ülkede kayıtdışı istihdam, gelir ve üretim yaratmada önemli bir rol oynar. Kayıtdışı istihdam sosyal güvenlik sisteminin ve yasal yaptırımlarının dışında olmasına rağmen, yüksek nüfus artış hızına veya kentleşmeye sahip ülkelerde bir seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kayıt Dışı istihdam Oranı: Bu gösterge kayıt dışı istihdamın toplam istihdam içindeki oranı olarak hesaplanmaktadır. Oranın büyüklüğü çalışma hayatının sosyal güvenceden uzaklığı hakkında bilgi verir.

$$Kayıtdışı\ İstihdam\ Oranı = \frac{Kayıtdışı\ İstihdam}{Toplam\ İstihdam} \times 100$$

Kayıtlı İşsiz: Çalışma yaşında ve gücünde olan, çalışmak isteyen, Kuruma başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan, Kurum tarafından henüz kendisine iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişilerdir. Kayıtlı işgücünden, daha iyi şartlarda iş arayanlar, emeklilerden iş arayanlar ve belli bir iş yerinde çalışmak isteyenler çıkarıldığında geriye kalanlar kayıtlı işsiz sayılmaktadır. (İŞKUR)

Kayıtlı İşgücü: İş arayanlardan aktif kayıtlarda yer alanların tümüdür.

Kurumsal Olmayan Nüfus: Üniversite yurtları, yetiştirme yurtları (yetimhane), huzurevi, özel nitelikteki hastane, hapishane, kışla vb. yerlerde ikamet edenler dışında kalan nüfustur.

Kurumsal Olmayan Çalışma Çağındaki Nüfus: Kurumsal olmayan nüfus içerisindeki 15 ve daha yukarı yaştaki nüfustur.

Mesleklere Göre İstihdam: Meslek sınıflaması olarak kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü, Uluslararası Çalışma Örgütünün ISCO-88 Uluslararası Standart Meslek Sınıflandırma Sistemi esaslarına göre hazırlanan ve meslek sınıflandırma sistemi içinde yer alan meslek unvanlarını, özetlenmiş meslek tanımlarını ve meslek kodlarını kapsayan bir sözlüktür.

Meslek sınıflaması dört rakamlı kodlanmış olup 9 ana grup altında toplanmaktadır. Ana grupların altında 2 basamaklı alt gruplar, alt grupların altında 3 basamaklı meslek grupları ve meslek gruplarının da altında 4 basamaklı meslekler yer almaktadır. İŞKUR tarafından kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü (TMS) ISCO-08 ile uyumlu daha ayrıntılı bir sözlüktür. ISCO'da söz konusu olan meslek grubu iken TMS'de mesleklerin en ayrıntılı hali bulunmaktadır.

Bu gösterge özellikle farklı işgücü piyasalarında arz ve talep dengesizliklerin analizinde çok önemlidir. Karar vericiler ve politika yapıcıların ekonomik ve sosyal politikaların formüle edilmesinde ve işgücü, öğretim ve mesleki eğitimin planlanarak uygulanmasında, yürütülmesinde istihdamın mesleklere göre dağılımı önem arz etmektedir.

Net İstihdam Değişim Oranı: Beklenen istihdam artışından, beklenen istihdam azalışının çıkarılması ile elde edilen sayının mevcut çalışan sayısına bölünmesi ile elde edilen orandır.

Temininde Güçlük Çekilen Meslekler: İşverenler açık işlerini istedikleri becerilere sahip çalışanlarla doldurmadıkları takdirde, bu durumu temininde güçlük çekilen meslekler veya beceri eksiği açık işler olarak ifade ederler.

Yaş Bağımlılık Oranı : 0-14 ve 65 ve daha yukarı yaştaki nüfusun, 15-64 yaş grubundaki nüfusa oranın yüzde olarak ifadesidir.

$$\boldsymbol{Ya\text{ş}\ Ba\text{ğ}ml\text{ı}l\text{ı}k\ Oran\text{ı}} = \frac{0 - 14\ Ya\text{ş}\ N\text{ü}fus + 65\ Ya\text{ş}\ ve\ \text{üst}\text{ü}\ N\text{ü}fus}{15 - 64\ Ya\text{ş}\ N\text{ü}fus} \times 100$$

Yerel Birim: Coğrafi olarak tanımlanan bir yere yerleşmiş girişim veya onun bir parçasıdır.

Ekonomik faaliyet, coğrafi olarak tanımlanan bu yerde veya bu yerden tek ve aynı girişim için bir veya daha fazla kişinin çalışması halinde yürütülür.

Yetersiz İstihdam: Zamana bağlı eksik istihdam kapsamında yer almamak koşuluyla, referans haftasında istihdamda olan, son 4 hafta içinde mevcut işini değiştirmek için veya mevcut işine ek olarak bir iş aramış olan ve böyle bir iş bulduğu takdirde 2 hafta içinde çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Zamana Bağlı Eksik İstihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu taktirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.